

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**KARLOVARSKÁ KINA DO ROKU 1945
BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE**

2011

MARIE ILKIVOVÁ

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem v ní uvedla veškerou použitou literaturu a prameny.

V Olomouci dne _____

Marie Ilkivová

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce Mgr. Petru Bilíkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky, metodické vedení a věnovaný čas. Za poskytnuté archivní materiály a přívětivý přístup děkuji zaměstnancům Státního Okresního archivu v Karlových Varech. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat za podporu své rodině, Ondřeji Suchému a Monice Bartošové

ANOTACE

Autor: Marie Ilkivová

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Název diplomové práce:

KARLOVARSKÁ KINA DO ROKU 1945

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petr Bilík, Ph.D.

Počet znaků (samotný text): 91 925

Počet titulů použité literatury: 19

Klíčová slova: kinematografie, kinofikace/počátky kinofikace, biograf, kino, projekce, film, historie, lokální historie, Karlovy Vary, kultura.

Cílem této bakalářské diplomové práce bylo chronologické zmapování karlovarských kin, jejich historie, vývoj a vzájemné soupeření od jejich počátků až do roku 1945. Historii lokální kinofikace jsme reflektovali na pozadí hospodářského, kulturního a společenského kontextu města Karlovy Vary. Zaměřili jsme se také na výlučnost vývoje karlovarské kulturní sítě v kontextu obecné československé kinematografie a kinofikace.

Vytyčeného cíle jsme dosáhli za pomoci heuristické metody a využitím komparativní a empirické analýzy.

ANNOTATION

Author: Marie Ilkivová

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Title of the thesis:

CINEMAS OF KARLOVY VARY SINCE THE BEGGINING UNTIL
1945

Supervisit of the thesis: Mgr. Petr Bilík, Ph.D.

Numer of characters (main text): 91 925

Numer of literature items: 19

Key words: cinematografhy, spread movie houses/the birth of spread movie houses, movie house, projection, film, history, local history, Karlovy Vary, culture.

The aim of this bachelor thesis was to chronologically map the movie houses of Karlovy Vary, their history, development and mutual rivalry from their begginings till the end of second world war. We reflected the history of local spread of movie houses upon the background of economic, cultural and social context of Karlovy Vary. We also focused on the exclusive development of cultural facilities in Karlovy Vary compared to the general cinematografhy and spread of movie houses in Czech Republic.

We have achieved the stated goal with the help of heuristic methods and the use of comparative and empirical analysis.

OBSAH

1. Úvod	3
2. Metodologie a práce se zdroji	6
3. Historický kontext Karlových varů	12
3.1. Lázeňství a obyvatelstvo	12
3.2. Růst Karlových Varů, průmysl, kultura	15
4. Historický kontext kinematografie	20
4.1. První filmová projekce u nás a začátky kinematografie....	20
4.2. Právní předpisy a normy	23
4.2.1. Pravidla udělování kinematografických licencí	24
4.2.2. Cenzura	26
4.3. První stálé biografy.....	28
4.4. Kinematografie za 1. světové války, meziválečné období a Protektorát Čechy a Morava	29
5. Kina Karlových Varů	32
5.1. Biografie Karlových Varů chronologicky	32
5.2. Počet karlovarských kin v porovnání s ostatními městy ...	37
5.3. Neúspěšné žádosti o udělení kinematografické licence	38
5.4. Elite-Kino Palast	43
5.5. Kino Čas.....	50
5.6. Kino Drahomíra	51
5.7. Podnikatel Hans Arthur Feller	55
5.7.1. Kino v domě Bavorský dvůr.....	56
5.7.2. Kino v hotelu Sansoucci	57
5.7.3. Kino v domě Červená hvězda (Haus „Roter Stern“)	57
5.8. Městské kino	59
5.9. Kino ve Staré Roli	60
5.10. Kino v Doubí.....	63
6. Závěr	65
7. Seznam použité literatury	66
7.1. Knihy:	66
7.2. Internetové zdroje:	67

7.3. Odborné práce:	68
7.4. Archivní prameny:	68
7.5. Dobová periodika	70
7.6. Citované filmy.....	70
7.7. Seznam tabulek.....	70
7.8. Seznam použitých zkratk.....	70
8. Přílohy	71

1. ÚVOD

Karlovy Vary jsou nepopíratelně místem, které by v Čechách mohlo kandidovat na titul „město filmu“. A není to pouze Mezinárodním filmovým festivalem, největším a nejznámějším českým filmovým festivalem pořádaným zde již od roku 1946. Spojení města s filmem vzniklo symbolicky už na samém počátku kinematografie, vždyť právě zde proběhla první filmová projekce v českých zemích. V Karlových Varech se také konala předpremiéra světoznámého Machatého *Erotikonu* (1929). Město je i vděčným cílem filmařů, kteří s oblibou využívají zdejší působivé exteriéry¹. To je jen zlomek z filmového života Karlových Varů, který městem hýbe již od roku 1896, tedy plných 115 let.

Ačkoli je postavení města v českém filmovém životě nepopíratelné, dočkala se některá karlovarská kina bohužel podobného osudu jako mnohé biografy v jiných městech. O jejich chátrání se nikdo nestará, mizí lidé, kteří si pamatují jejich zlaté časy a již dnes je skoro nemožné dohledat o nich bližší informace a zmapovat období jejich fungování.

O rekonstrukci sítě karlovarských kin do roku 1945, jejich postavení v kulturním životě města i vzájemném soupeření pojednáme v této práci. Zaměříme se jak na každé jednotlivé kino zvlášť - na okolnosti jeho vzniku, lokaci a výstavbu, na jeho vývoj, zvláštnosti a úskalí provozu, tak i na plastickou síť karlovarských kin a její vývoj v první polovině minulého století.

¹ Není cílem naší práce zde vypisovat úplný výčet snímků, v nichž byly využity některé z bohatých exteriérů města. Za všechny jmenujme vedle již zmíněného *Erotikonu* (Gustav Machatý, 1929) alespoň další tři české snímky: *Dny zrady* (Otokar Vávra, 1973), *Adelheid* (František Vlácil, 1978), *Vrchní, prchní* (Ladislav Smoljak, 1980). Město ale samozřejmě láká i zahraniční tvůrce. Snímky *Prsten* (Armand Mastroianni, 1995), *Casino Royale* (Martin Campbell, 2006) či *Poslední prázdniny* (Wayne Wang, 2006) jsou jen zlomkem ze seznamu snímků, jež se alespoň zčásti natáčely v Karlových Varech.

Rozsah naší práce nám bohužel nedovoluje postihnout úplný vývoj karlovarských kin v průběhu 20. století. Původně měla práce mapovat větší časový úsek, ale vzhledem k vysokému počtu biografů v Karlových Varech a jejich bohatému životu jsme se rozhodli práci uzavřít koncem Druhé světové války, v roce 1945.

Naše práce předkládá vedle krátkého vhledu do vývoje Karlových Varů a obecných informací o dějinách světové a československé kinematografie čerpaných z dostupné literatury, hlavně množství zcela nových faktografických údajů získaných při bádání v archivních pramenech. Tyto prameny nebyly nikdy hlouběji zpracovány a naše práce je tedy první, která se v dané oblasti s problematikou lokální kinematografie vyrovnává. Některé z archivních pramenů představujeme v příloze. Najdeme zde žádosti o udělení kinolicencí, stavební plány, fotografie budov některých kinematografů či inzerci z dobového tisku. Pro úplnost obrazu sítě karlovarských kin doplňujeme bádání i o rešerši dobových periodik.

V první kapitole představujeme použitou metodologii a práci s použitou literaturou a dostupnými prameny. Další dva oddíly práce jsou věnované obecným informacím ukotvujícím práci do širšího kontextu. První z nich představuje město Karlovy Vary, zejména jeho rychlý rozvoj na poli lázeňství, průmyslu a kultury od přelomu 18. a 19. století. Další, v pořadí třetí oddíl s názvem Historický kontext kinematografie je věnován obecným informacím jak z české, tak i ze světové kinematografie. Představuje významné historické mezníky na poli kinematografie (první projekce, příchod zvuku ad.) a informace o československých právních normách a směrnicích pro biografy, bez kterých bychom nebyli schopni zasadit informace o lokálním vývoji kinematografie do širšího kontextu.

V nejobsáhlejším, čtvrtém oddíle se věnujeme jednotlivým karlovarským biografům. Ty nejdřív představuje v krátké podkapitole chronologického výčtu vzniku a případného zániku těchto kin. Následně představujeme každé z kin zvlášť – například střídání jejich majitelů i názvů, technické vybavení a jeho renovace, počty sedadel. Právě v této části naší práce je největší badatelský

přínos nejen pro filmové odborníky, ale i pro město Karlovy Vary a jeho obyvatele. A to zejména z důvodu, že práce představuje úplný seznam jednotlivých předválečných karlovarských kin, který nebyl doposud nikým zpracován a na který jde v mnoha směrech navázat v dalším bádání – ať už navazujícím na tento výzkum po roce 1945 nebo věnovaném podrobněji určitým úsekům vývoje jednotlivých biografů.

2. METODOLOGIE A PRÁCE SE ZDROJI

Pro správné pochopení a zařazení této práce je třeba předestřít, na jakých teoretických a metodologických základech je vystavěna a jakým způsobem bylo postupováno při její tvorbě.

Základem pro naši práci byl heuristický výzkum využívající různorodých dostupných zdrojů, které byly následně podrobeny komparativní a empirické analýze. Dějiny lokální filmové historie byly v posledních dvaceti letech nejdynamičtější se rozvíjejícím oborem filmových studií. Metodologická východiska našeho výzkumu jsou stavěna právě na nové filmové historii, která na rozdíl od tradiční historiografie klade důležitost na vzájemné provázání a ovlivňování dějin ekonomických, politických i sociologických. Nemalý důraz přikládá také vlivu vývoje technologických prostředků kinematografie. Jako nástroj pro výzkum tak nová filmová historie používá širokou škálu zdánlivě spolu nesouvisejících dokumentů a informací. Ty poté kriticky hodnotí a spojuje do předem neviditelných a skrytých souvislostí.

K obeznámení s novou filmovou historií a sestavení základních otázek pro náš výzkum nám posloužily zejména tyto tři publikace:

1. Antologie *Nová filmová historie*. Sborník textů o lokální filmové historii². Jednotlivé statě z této publikace ilustrují důležitost analýzy nefilmových pramenů a dat a mimo jiné nám umožní představit ekonomický vývoj ve filmovém průmyslu v oblasti distribuce a promítání filmů. Z jednotlivých textů uvedených v tomto sborníku posloužily našemu bádání zejména kapitoly:

² SZCZEPANIK, Petr (ed.). *Nová filmová historie : antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha : Hermann a synové, 2004.

- *Staveniště filmové historie* (Michèle Lagnyová)³
- *Konečná a nekonečná historie filmu: rekonstruování minulosti v recepčních studiích* (Barbara Klinerová)⁴
- *Historie rané kinematografie a multimédia: Archeologie možných budoucností?* (Thomas Elsaesser)⁵

2. *Film History: Theory and Practise*⁶. Z této publikace posloužila našim účelům hlavně kapitola s názvem Psaní filmové historie (Writing Film History), zaměřená na regionální výzkum, včetně doporučených zdrojů. Autoři Allen a Gomery uplatňují na kinematografii čtyři základní postupy: sociologický, ekonomický, technologický a estetický. Pro regionální výzkum pak lze využít prvních tří. Není však jednoduché a často ani možné pevně dodržet vymezení těchto jednotlivých oblastí. Ty se totiž navzájem doplňují a překrývají. Kupříkladu renovace kina a instalace pohodlnějších sedaček nám ukazuje ekonomickou situaci majitele – může si dovolit nákladnou investici, zároveň je však tento fakt provázán se sociologickým aspektem. Nové sedačky zajisté nalákají více diváků. Konkrétně v naší práci jsme pak z nedostatku dochovaného materiálu u některých menších kin nuceni stavět zejména na technické historii.

³ LAGNYOVÁ, Michèle. Staveniště filmové historie. In: SZCZEPANIK, Petr (ed.). *Nová filmová historie : antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha : Hermann a synové, 2004. 45 s.

⁴ KLINEROVÁ, Barbara. Konečná a nekonečná historie filmu: rekonstruování minulosti v recepčních studiích. In: SZCZEPANIK, Petr (ed.). *Nová filmová historie : antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha : Hermann a synové, 2004. 87 s.

⁵ ELSAESSER, Thomas. Historie rané kinematografie a multimédia: Archeologie možných budoucností? In: SZCZEPANIK, Petr (ed.). *Nová filmová historie : antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha : Hermann a synové, 2004. 113 s.

⁶ ALLEN, Robert Vlyse, GOMERY, Douglas. *Film History: theory and Practise*. New York : McGraw-Hill, 1985.

Máme k dispozici plány a informace o vybavení kina, avšak informace o návštěvnosti, programu a výdělečnosti kina se z velké části nedochovaly.

3. *Kinematografie a město. Studie z dějin lokální filmové kultury*⁷. Zde je pozornost zaměřena na konkrétní především česká města v období před Druhou světovou válkou. Při nahlížení na kinematografii těchto měst nejsou zkoumány pouze jednotlivé biografie, ale pracuje se s konceptem jejich sítě. To nám umožňuje nahlížet na kina jako na součást komplexního kulturního koloritu města, jako na kulturní instituci, na jednoho z tvůrců sociálního vývoje dané oblasti.

Na základě poznatků získaných studiem tohoto metodologického konceptu jsme formulovali otázky, na něž následně hledáme odpovědi. Stěžejním bodem bádání je snaha zodpovědět otázku: Jak fungovala síť kin v oblasti dnešních Karlových Varů v období od prvního představení kinematografu na našem území do roku 1945? Dílčí otázky pak lze rozdělit do několika skupin:

1. Sociální historie - Kde byla situována jednotlivá kina Karlových Varů v období před Druhou světovou válkou? Lišil se program těchto kin pro specifickou cílovou skupinu lázeňských hostů a pro stálé obyvatelé? Jak probíhala filmová představení? Jak na sebe kina vzájemně působila? Proč zanikala?
2. Technologická historie - Jak bylo kino vybaveno? Jaké technické podmínky musela kina splňovat?
3. Ekonomická historie - Jakým způsobem si kina vzájemně konkurovala? Jak často a za jaké vstupné promítala?

Nedílnou součástí práce byla rešerše literatury pojednávající obecně o historii kinematografie, zejména pak té na našem území od přelomu 19. a 20. století až do Druhé světové války. Stejně nosnou pak byla i literatura o lokální historii Karlových Varů a také o obecně sociálně-politické a ekonomické situaci Československé republiky

⁷ ED Skopal, P.: *Kinematografie a město, Studie z dějin lokální filmové kultury*. 1. vyd. Masarykova Univerzita v Brně, Brno 2005

v minulém století. Zdrojem těchto informací byla literatura dostupná v Univerzitní knihovně Olomouc, Krajské knihovně Karlovy Vary a v domácí knihovně autorky. Z konkrétně zmíněných i dalších publikací jsme pak čerpali poznatky zejména ve druhé a třetí kapitole textu, ve kterých jsme zpracovali lokální historii města Karlovy Vary a obecně historický kontext kinematografie.

Výše zmíněnými publikacemi nabízený metodologický koncept (zejména *Film History: Theory and Practise*) však významně posloužil i v pátém oddíle, který představuje jednotlivá karlovarská kina od jejich vzniku až do poloviny roku 1945. Právě podle tohoto konceptu jsme postupovali při rešerši a analýze archiválií stěžejních pro naši práci.

Archivní materiály spojené s vývojem kinematografie v Karlových Varech jsme získávali zejména ze Státního Okresního archivu Karlovy Vary (SOkA Karlovy Vary). Dokumenty spojené s karlovarskou kinematografií jsou uloženy v *Inventáři Okresního úřadu Karlovy Vary 1850 – 1938 (1950)*⁸. Nalezneme zde převážně dokumentaci o udělování a prodlužování kinematografických licencí, nařízení a podmínky k provozování kinematografických produkcí, dokumentaci o stavebních úpravách a kolaudacích kinosálů a přílehlých prostor, či žádosti o povolení ke zmocnění obchodních zástupců.

Nejproblematictější bylo získávání informací z období do roku 1907. Při analýze tohoto období jsme proto vycházeli ze sekundárních zdrojů, jmenovitě pak zejména ze statě *První filmové projekce v Karlových Varech*⁹ a z práce Zdeňka Šťábly¹⁰.

⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353.

⁹ TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX*. Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003.

¹⁰ ŠTÁBLA, Zdeněk. *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945*. Praha: Československý filmový ústav, 1989.

Jednotlivé archivní materiály z prvních třiceti let minulého století jsou většinou psány v německém jazyce, bylo proto třeba je přeložit, utřídit a uvést do souvislostí. V textu je použit vlastní překlad autorky, až na výjimky u názvů, u nichž by překlad ubral na přesnosti. U názvů kin, jež se v průběhu minulého století mnohdy měnily i několikrát, uvádíme pro lepší orientaci v závorce za názvem užívaným ve zkoumaném období název kina používaný v současnosti (pokud kino stále funguje). K doplnění a ucelení informací pomohla i rešerše dobového tisku, taktéž učiněná ve Státním Okresním archivu Karlovy Vary. Dobová periodika z období před Druhou světovou válkou však nepřinesla sousledné a komplexní informace. Pravidelné rubriky o umění totiž zpočátku kinematografii vůbec nezohledňovaly. Ta byla řazena mezi senzace, případně se v periodicích nepravidelně objevovala inzerce lákající na filmové projekce. Pravidelnou rubriku o kinech lze v tisku nalézt až od třicátých let, stále se však nejedná o úplný a pravidelný program.

V období před Druhou světovou válkou vycházelo v Karlových Varech hned několik lokálních, vesměs německých, periodik: *Amts-Blatt der Stadt Karlsbad* (1892-1939), *Bundeskalendar* (1925 – 1937), *Deutsche Arbeit* (1901 – 1918), *Erzgebirgs Zeitung* (1882 – 1943), *Karlsbader Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung* (1889 – 1923), *Deutsche Tageszeitung* – v Karlových Varech mutace pod názvem *Karlsbader Badeblatt*, později *Karlsbader Tageszeitung* (1919 – 1940). Z výše jmenovaných posloužil našim účelům nejlépe *Karlsbader Badeblatt*, který se v roce 1923 spojil s *Karlsbader Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung* a později byl přejmenovaný na *Karlsbader Tageszeitung*. Ten totiž vycházel až do konce Druhé světové války a navíc právě tento deník disponoval nejrozsáhlejší rubrikou inzerce a informací o kinech.

V jedné z podkapitol jsme se pak rozhodli nastínit a objasnit výlučné postavení kultury v Karlových Varech v porovnání s podobně velkými městy na našem území. V těch obvykle v období od začátku dvacátého století do roku 1945 byla dvě až tři kina,

kdežto v Karlových Varech jich do začátku Druhé světové války vzniklo celkem deset.

I přes snahu vycházet v této práci z mnoha různorodých zdrojů, nebylo pochopitelně možné zachytit všechny dobové události, které mohly mít na vývoj kinematografie v Karlových Varech vliv. Předpokládaným, avšak ne v takové míře očekávaným negativním faktorem a problémem při archivním výzkumu, byl také fakt, že v období po Druhé světové válce byla většina dokumentů zničena. Po roce 1945 bylo spáleno nebo jinak zničeno obrovské množství dokumentů a obyvatelé mnoha měst bývalých Sudet tak nenávratně přišli o kus své historie. Z těchto chyb se bohužel mnoho lidí nepoučilo a po roce 1989 proběhly podobné historické „čistky“, které vedly ke zničení množství i předválečného materiálu. Další překážkou bylo i to, že většina dokumentů se odvolává na nařízení, jež byla platná pro celou Československou republiku. Proto bylo nutné v oddílu o obecné historii kinematografie zařadit dobové informace o právních předpisech a vládních nařízeních. Komplexní informace o širším kontextu kinematografie pro tuto kapitolu jsme pak čerpali zejména z publikací *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945* (Zdeněk Štábla)¹¹, *Panorama českého filmu* (kolektiv autorů)¹², *Náš film* (Luboš Bartošek)¹³, *Kronika našeho filmu* (Jiří Havelka)¹⁴, *Česká kultura za protektorátu* (Jiří Doležal)¹⁵.

11 ŠTÁBLA, Zdeněk. *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945*. Praha: Československý filmový ústav, 1989.

12 PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000.

13 BARTOŠEK, Luboš. *Náš film*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985.

14 HAVELKA, Jiří. *Kronika našeho filmu 1896-1965*. Praha: Filmový ústav 1967.

15 DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1996.

3. HISTORICKÝ KONTEXT KARLOVÝCH VARŮ

V této kapitole stručně představíme historii Karlových Varů, zejména pak jejich rychlý rozvoj v 19. a na začátku 20. století.

3.1. Lázeňství a obyvatelstvo

Karlovy Vary nalezneme na řece Ohři, která město dělí na dvě části. Jižní (pravobřežní) část tvoří vlastní Karlovy Vary, severní (levobřežní) část města tvoří novodobá městská aglomerace Rybářů, s volněji souvisejícími připojenými obcemi. Z těchto obcí pak Stará Role tvoří urbanisticky samostatnou součást města. Historické a současně lázeňské centrum Karlových Varů je sevřeno v úzkém a velmi hlubokém údolí řeky Teplé, které na dolním konci uzavírá Petrova výšina (s Jelením skokem) z jedné strany a z protější strany výšina Ottova (555,3 m n. m.)¹⁶.

Síla horkých pramenů Karlových Varů byla zřejmě známa a využívána již v mladší době kamenné. Také Karel IV. (podle pověsti roku 1347, pravděpodobněji však až roku 1358) zakládá v údolí řeky Teplé město především s úmyslem využití léčivých účinků zdejších podzemních vod. Karlovy Vary již na počátku 17.stol disponovaly zhruba 200 lázeňskými domy, nikoliv však dostatečným počtem návštěvníků. Roku 1756 do lázní přijelo pouhých 247 hostí, roku 1811 jich bylo 1 334, kolem roku 1820 pak počet návštěvníků stále nepřesahoval 2 000. Situace se začala měnit teprve od roku 1870, kdy byla ve městě otevřena železnice¹⁷. Toho roku byl zahájen provoz mezi Karlovými Vary a Chebem, o rok později na trati do Prahy. V roce 1898 se otevřelo také železniční

¹⁶ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 804 s.

¹⁷ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 805 s.

spojení do Mariánských Lázní a rok nato do Johannegeorgenstadtu. Železnice přinesla výrazné oživení hospodářského života a nevídaný růst návštěvnosti. Ta byla ovlivněna i zdejší úspěšnou léčbou cukrovky.

Rok	Počet lázeňských hostů
1756	247
1811	1 334
1820	cca 2 000
1869	cca 10 000
1877	15 634
1880	26 450
1893	35 124
1900	téměř 50 000
1911	70 935

Tabulka 1 – Vývoj počtu lázeňských hostů¹⁸

Prosperita lázní na přelomu 19. a 20. století byla tak výrazná, že je po právu nazývána Zlatým věkem Karlových Varů. Jediným stinným datem tohoto slavného období byl 24. listopad roku 1890. Tehdy centrum Karlových Varů stihla a velmi těžce poškodila mohutná povodeň.

Neopakovatelná atmosféra města byla před rokem 1900 utvářena mimo jiné i návštěvami předních představitelů evropské politiky, vědy a kultury. Za všechny připomeňme alespoň N. V. Gogola, S. Freuda, K. Marxe, J. Brahmse či A. Dvořáka.

Roku 1911 byl počet lázeňských hostů Karlových Varů nejvyšší ve své historii. Spolu s prudkým rozvojem lázeňství v 19. a na počátku 20. století a s rozvojem průmyslu v Karlových Varech, rostlo také množství stálých obyvatel města. Za pouhých 100 let, od roku 1830 do počátku třicátých let dvacátého století vzrostl více než dvacetinásobně.

¹⁸ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 805 s.

Obec	1830	1843	1921	1930	1947
Celkem	2 976	4 970	36 653	66 256	30 308
Karlovy Vary	2 976	3 289	19 480	23 901	17 187
Rybáře		203	9 977	11 769	4 264
Drahovice		282	4 577	6 198	3 359
Stará Role		441		7 660	
Tuhnice		264	2 619	3 686	
Doubí		71		2 363	1 105
Dvory (Horní a Dolní)		77		3 688	2 513
Bohatice		66		2 878	1 433
Čankov		57		308	
Tašovice		73		1 101	
Rosnice				434	
Sedlec		147		976	
Olšová Vrata				1 131	447
Hůrky				163	

Tabulka 2 – Počet obyvatel Karlových Varů¹⁹

Překotný rozvoj západočeských lázní však narušilo vypuknutí války v roce 1914, které udělalo tlustou čáru za obdobím největšího rozkvětu Karlových Varů. Na bojištích po celé Evropě padlo 515 karlovarských mužů. I přes privilegované postavení lázeňského města přineslo zhoršené zásobování nouzi a hlad. I zde, stejně jako skoro ve všech větších městech na našem území, došlo k mnohým sociálním nepokojům a demonstracím, např. ve dnech 17. - 18. července 1918 se u Vřídla konala hladová demonstrace žen²⁰. Pro většinu lázeňských měst bývalého Rakouska-Uherska, Karlovy Vary nevyjímaje, bylo období po skončení První světové války velmi složité. Spolu s rozpadem habsburské monarchie přicházejí tato města o desetitisíce pravidelných lázeňských hostů. Spolu s tím klesá i jejich ekonomický potenciál. Obnovit předválečný lesk Karlových Varů se bohužel nepodařilo, i přes to si ale noví lázeňští hosté svou cestu do tohoto města nachází. Na jaře roku 1931 pak nad městem vzniká letiště, které v dalším desetiletí

¹⁹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 804 s.

²⁰ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 809 s.

(do vypuknutí Druhé světové války) významně přispívá k rostoucí návštěvnosti majetných lázeňských hostů.

Bezprostředně po válce, kdy došlo k odsunu německého obyvatelstva, byla situace v pohraničních městech velmi neutěšená. Stejně tak i Karlovy Vary se z tohoto zásahu jen s obtížemi vzpamatovávaly a pokles počtu obyvatel měl dopad i na úroveň poskytovaných lázeňských služeb. Po komunistickém převratu v roce 1948 dochází k zestátnění lázeňské léčby, která je opětovně navracena do soukromého vlastnictví až po Sametové revoluci v roce 1989.

3.2. *Růst Karlových Varů, průmysl, kultura*

V polovině devatenáctého století se Karlovy Vary začaly rozrůstat i za hranice údolí řeky Teplé a čím dál víc se přibližovaly okolním obcím, aby se s nimi nakonec spojily, či je zcela pohltily. Jak bylo uvedeno v úvodu této práce, budeme se věnovat kinům na území Karlových Varů tak, jak je známe dnes. Níže proto uvádíme tabulku s výčtem jednotlivých obcí v současné době územně spadajících pod město Karlovy Vary. Tabulka zobrazuje i nárůst počtu domů v jednotlivých obcích a ukazuje tak nejsilněji se vyvíjející části města.

"Teprve roku 1928 došlo k vytvoření Velkých Karlových Varů připojením pravobřežních Tuhnic a Drahovic a levobřežních Rybářů. Spojení s Tuhnicemi (které byly úplně sloučeny jako městská čtvrť) bylo zásadně důležité nejen proto, že tam byla již roku 1867 situována městská plynárna a celé území představovalo důležitou územní rezervu, nevhodně ovšem prořatou mariánskolázeňskou železnicí, ale zejména proto, že velká část nových Karlových Varů vznikala na katastru této dosud samostatné obce. Neméně důležité bylo připojení Drahovic, nad nimiž existoval velký městský hřbitov. Ve svazích pod ním začala již od počátku 20. století vznikat čtvrť vilek a rodinných domků, zprvu podél ulic 5. května a Americké – Rumunské. (...) Německá okupace (1938)

rozvoj města zastavila a úpadek se ještě prohloubil po odsunu německého obyvatelstva v roce 1945.²¹

Povědomí o samostatnosti jednotlivých obcí na začátku minulého století je stěžejní pro pátý oddíl naší práce, kdy budeme s těmito údaji blíže pracovat při rekonstrukci sítě karlovarských kin.

Rok	1830	1843	1921	1930
Karlovy Vary	504	554	1 134	1 498
Rybáře		28	248	552
Drahovice		50	200	350
Stará Role		65		519
Tuhnice		46	139	202
Doubí		71		215
Dvory (Horní a Dolní)		15		198
Bohatice		14		199
Čankov		12		33
Tašvice		12		82
Rosnice		8		37
Sedlec		25		83
Olšová Vrata				138
Hůrky				16

Tabulka 3 – Počet domů v Karlových Varech²²

Jak je uvedeno v tabulce výše, na počátku 19. století v údolí Teplé stálo již na 500 domů. Zhruba v té době se Karlovy Vary proslavují jako významné lázně i v celoevropském měřítku. V místech dnešního Grandhotelu Pupp v té době vzniká lázeňský komplex zvaný Saský, později Český. Rozsáhlý objekt čtyřpatrového Grandhotelu je zde vystavěn až mezi lety 1891-3. Na přelomu devatenáctého a dvacátého století pak vzniká většina ostatních budov, které dnes tvoří osobitou tvář Karlových Varů. Mezi nimi zejména: Mlýnská, Sadová a Tržní kolonáda (všechny z přelomu 70. a 80. let 19.stol), Lázně I. (1892-95), Hlavní pošta (třída

²¹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 810 s.

²² KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 805 s.

T.G.Masaryka, 1900-03), Národní dům (1901), spořitelna (u Vřídla, 1905) a v neposlední řadě Grandhotel Imperial (1910-12)²³

Dvacáté století přineslo mnohé další změny v architektuře města, zejména však v oblasti přidružených oblastí (Drahovice, Rybáře, Stará Role, Tuhnice ad.). Svou roli sehrála také Druhá světová válka, kdy při četných leteckých bombardováních města utrpěla zejména obec Rybáře (při bombardování nádraží spojenci). Oblast údolí řeky Teplé ale významněji mění až výstavba hotelu Thermal v roce 1976.

Obyvatelé Karlových Varů a přilehlých obcí, jež dnes tvoří Karlovarskou aglomeraci, však zcela pochopitelně nemohly při své obživě spoléhat pouze na lázeňství. Co do typických karlovarských podniků se nejdelší historii těší bylinný likér Becherovka (1807). V roce 1856 je zahájena výroba Karlovarských oplatek, na přelomu devatenáctého a dvacátého století je pak založeno mnoho továren na zpracování kaolinu a na porcelán (například porcelánka Carl Knoll v Rybářích založená roku 1848, která v již roce 1908 vykazovala 450 zaměstnanců), pivovar v Rybářích, tiskárna, sklárna (Moser – 1893). V roce 1870 je do Karlových Varů zavedena již výše zmíněná železnice a město se tak stává jedním z nejvýznamnějších dopravních uzlů monarchie. Od přelomu 19. a 20. stol. v oblasti bují důlní a hutní závody, zpracování vřídelního kamene, chemický, krajkářský a textilní průmysl a mnoho dalších.

Neopominutelným zlomem ve vývoji města je zavedení elektřiny. Již 1. července 1881 byla v Karlových Varech otevřena první elektrárna poháněná parním kotlem a následně byly hlavní karlovarské ulice vybaveny obloukovými lampami²⁴.

Množství nových pracovních příležitostí do oblasti v celkem krátké době přilákalo bezpočet pracovníků a dělníků. S rostoucím

²³ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H - Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. 811 s.

²⁴ RIEDL, Heinrich. *Die Versorgung Karlsbads mit elektrischer Energie*. In: *Karlsbad Dari-Verlag*. Karlovy Vary: 1935.

počtem obyvatel a lázeňských hostů koncem devatenáctého století vzrůstala ve městě také touha po nových možnostech kulturního vyžití. Způsoby rozptýlení byly samozřejmě rozdílné pro stálé obyvatele a pro lázeňské hosty. Druzí ze jmenovaných upřednostňovali ponejvíc návštěvy četných karlovarských kaváren, jejichž večerní program byl doplněn hudebními a tanečními zábavami. Oblíbeným místem setkávání byla také varieté – jedno v Národním domě, druhé pak v hotelu Weber, o němž pojednáme později v souvislosti s kinem Elite. Hojně návštěvnosti se těšilo také karlovarské divadlo, Karlovarský symfonický orchestr, taneční večery v Lázních III. a ve Vojenských lázních, či později kasino. Kulturní vyžití nemajetnějších obyvatel města tvořily také návštěvy zábavních podniků, zejména hospod, také pořádajících taneční či hudební večery.

V této době přijíždí do města podnikatel Goldschmidt²⁵, aby karlovarským divákům jako vůbec prvním na našem území představil zázrak pohyblivých obrázků. O kinematografii obecně a o počátcích kinematografu u nás pojednáme v příští kapitole.

Mezi lety 1910 - 1914 vzniká v Karlových Varech hned několik biografů, které pak vesměs fungují i za První světové války. Jejich provoz a tím i životaschopnost jsou ale i přes to válečnými poměry narušeny a na konci války jsou výnosy těchto kin hluboko pod předválečným stavem. Každému z kin se budeme podrobně věnovat v pátém oddíle naší práce. I přes ztrátu mnohých lázeňských hostů a obyvatel v průběhu První světové války je naštěstí poválečný hlad po kvalitním kulturním vyžití natolik silný, že se v krátké době daří ve městě alespoň částečně obnovit nejen tradici lázeňství, ale i život všech významných kulturních činitelů. Tak i biografy vzniklé před válkou zakrátko dosahují stejné nebo alespoň podobné popularity jako před rokem 1914 (spíše než renovace kin napomáhá zde změna skladby programu – konečně se začínají promítat i jiné

²⁵ SOkA Karlovy Vary, *Podací protokol 1896*, sv. 2. Záznam č. 11314 z 22.7. 1896.

než jen německé snímky jako za války), dokonce na přelomu dvacátých a třicátých let přibývají ve městě dva biografy zcela nové. O poválečných změnách v kulturním životě Karlových Varů mezi dvěma světovými válkami také podrobněji pojednáme v páté kapitole.

Druhá světová válka přetíná rozvoj ve všech oblastech života karlovarských obyvatel, stejně tak i v kultuře. Překvapivě však podle zpráv z tisku fungovala většina karlovarských kin ještě v roce 1944. Opět se samozřejmě promítaly vesměs německé snímky, zajímavější a důležitější pro nás je ale informace, že se stále promítalo.

4. HISTORICKÝ KONTEXT KINEMATOGRAFIE

Pro lepší orientaci v tématu historie kinofikace Karlových Varů je dobré uvést počátky kinematografie u nás i ve světě do širších souvislostí. Data z obecné Československé kinematografie ve zkoumaných letech nám následně pomohou vystavět kapitolu věnovanou jednotlivým karlovarským kinům.

4.1. První filmová projekce u nás a začátky kinematografie

Dodnes je pro mnohé filmové historiky závažné, že první filmová projekce u nás se nekonala ani v Praze, ani v žádném z dalších větších měst na našem území. Konala se právě v Karlových Varech 14. července 1896. Pražští diváci si na svou první projekci museli počkat až do října 1896.

Za nejlepší zdroj informací o prvních projekcích bývá u nás většinou považována práce Zdeňka Šťábla²⁶, který se jim věnoval nejzevrubněji. Při svém porovnávání Šťáblových textů s prameny narazil však jiný filmový historik, Karel Tabery²⁷, na zajímavé nepřesnosti. Ve Šťáblově práci najdeme informaci: „V pátek 10. července oznámil karlovarský deník Karlsbader Volkszeitung, že cinématographe, vynález bratří Lumierů, o němž se tyto noviny zmínily již dříve, bude k vidění pozítří, tj. v neděli 12. července v Lázních III (Kurhaus).“²⁸ Podle Taberyho však: „Karlsbader Volkszeitung nebyl deník (vycházel každý osmý den) a 10. července 1896 vůbec nevyšel (č. 24 vyšlo 5. července a č. 25 až

²⁶ ŠTÁBLA, Zdeněk. *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945*. Praha: Československý filmový ústav, 1989.

²⁷ TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX*. Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003.

²⁸ ŠTÁBLA, Zdeněk. *Kinematografické projekce v Čechách a na Moravě v letech 1896-1897*. Praha : Československý filmový ústav, 1973. 24 s.

13. července 1896). Teprve v pondělí 13. července se ve zmíněném listu objevila zpráva, že kinematograf je v Lázních III k vidění již od soboty, a to za vstupné 1 zlatý, ve středu a v neděli za 50 krejcarů.²⁹ Ve zprávě, kterou přinesl Karlsbader Tagblatt ve středu 15. července je pak uvedeno, že zahajovací představení naplánované na neděli 12. července se neuskutečnilo a konalo se teprve včera, v úterý 14. července³⁰. Tedy o den dříve, než uvádí shodně Šťábla i Bartošek.³¹

Ve zprávě z Karlsbader Tagblattu se dozvíme také další cenné informace o vůbec první projekci u nás. Noviny zde popisují i jednotlivé snímky z dílny bratří Lumiérů, z nichž byl program sestaven: *Odchod z továrny* (Sortie d'usine), *Rodinná snídaně* (Repas en famille), *Příjezd vlaku na nádraží* (Arrivée d'un train en gare), *Partie karet* (Partie d'écarté) ad. Hned první projekce měla podle Karlsbader Tagblattu takový úspěch, že u vchodu do Lázní III (Kurhaus) docházelo až k tlačenicím. Dostavila se celá místní honorace i lázeňští hosté, dokonce bylo možné spatřit i bývalého místodržitele v Čechách hraběte Thuna³².

Podle četných pozdějších zpráv z toho roku však první projekce zřejmě kvůli závadám na projekčním přístroji neměla takový úspěch, jak popisuje Karlsbader Tagblatt. Ze zprávy uvedené 15. července 1896 v deníku Karlsbader Badeblatt und Vochenblatt si totiž sice můžeme potvrdit, že první projekce skutečně proběhla 14. července, promítáno však nebylo na přístroji bratří Lumiérů, ale na Edisonově kinematografu³³. Vzhledem k tomu, že filmové pásy pro Cinématographe Lumière byly opatřeny speciální kruhovou perforací a nedaly se promítat na jiném přístroji, je tedy dost

²⁹ TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX*. Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003. 198 s.

³⁰ *Karlsbader Tagblatt* 1896, č. 93 z 12.7., 2 s.

³¹ BARTOŠEK, Luboš. *Náš film*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985.

³² *Karlsbader Tagblatt* 1896, č. 93 z 12.7., 2 s.

³³ *Karlsbader Badeblatt und Vochenblatt* 1896, č. 160 z 15.7., 3 s.

pravděpodobné, že uvedené snímky byly pouze napodobeninami produkce bratří Lumiérů. Za odběr proudu pro kinematograf v Lázních III tehdy podle městského podacího protokolu zaplatil pan Goldschmidt 12 zlatých³⁴. Jednalo se tedy zřejmě o vlastní Goldschmidtův podnik, který neměl se společností bratří Lumiérů nic společného. Goldschmidtův přístroj nebyl zřejmě dokonalý a první projekce se proto nevydařila³⁵. Jak se můžeme dočíst ve zprávě o opětovném předvedení kinematografu ve městě z prosince 1896: „Předvedení živých fotografií podle Edisonova geniálního vynálezu se zde zkoušelo již v letošním létě, ale nakonec se od něj upustilo, neboť závady na přístroji nemohly být okamžitě odstraněny.“³⁶

I jiná zpráva otištěná v Karlsbad Tagblattu 28. července 1896³⁷ naznačuje, že ono pověstné první promítání v českých zemích o dva týdny dříve nedopadlo valně. Deník totiž své čtenáře láká na projekci, která skutečně funguje. Šlo o kinematograf, který se představil 25. července u příležitosti oslav výročí Vojenského lázeňského domu (Militar-Kürhaus). Jednalo se o soukromé promítání a hosté, mezi nimi například okresní hejtman Dr. Von Maurig či starosta města Ludwig Schäffler, si pochvalovali „oživené fotografie“ provedené v „přírodních barvách“. Bližší informace o zahájení a ukončení těchto představení však nejsou v inzerátu ani jinde uvedeny a o společnosti Le Cinématographe de Paris nenajdeme již v místním dobovém tisku žádnou zmínku.³⁸

³⁴ SOKA Karlovy Vary, *Podací protokol 1896, sv. 2. Záznam č. 11314 z 22.7. 1896.*

³⁵ TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX.* Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003. 199 s.

³⁶ *Karlsbader Badeblatt und Vochenblatt* 1896, č. 287 z 15.12., 2 s.

³⁷ *Karlbader Tagblatt*, 1896, č 106 z 28.7., 1 s.

³⁸ TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX.* Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003. 198 s.

Filmové projekce se po Karlových Varech postupně objevovaly i v dalších městech. Podobně jako na celém světě ale filmová představení neměly delší dobu ještě na svědomí stálá kina. Po českých zemích se kinematograf šířil zejména díky kočovným společnostem velmi rychle. Do konce roku 1897 zažilo nějaké filmové představení už každé tuzemské město³⁹. Zpočátku projekce sestávaly kromě samotného promítání filmu i z dalších vystoupení, například z artistických či hereckých scének či hudebních čísel. To však velmi brzy začalo diváky nudit. Biograf tak na přelomu století upadal. Záhy se však dostal zpět na výsluní, a to díky technickému pokroku, zejména pak díky zdokonalení projekčních přístrojů a filmové suroviny, která se už netrhala a bylo proto možné vytvářet a promítat mnohem delší snímky. To tvůrcům umožnilo začít vytvářet první skutečné filmové zápletky a zpracovávat atraktivní náměty. Kinematograf se tak za krátkou dobu stává nejmasovější zábavou. Na rozdíl třeba od divadel si jej totiž mohou dovolit všichni.

Pro provozovatele kinematografických licencí však nastává první období boje o diváka. Předhánějí se v lepší skladbě programu, ale také v zajištění dokonalejší techniky na promítání nebo pohodlnějších sedaček. Kočovat s tak drahým vybavením přestává být pro majitele únosné a rentabilní. A právě tady můžeme sledovat zrod prvních stálých biografů.

4.2. Právní předpisy a normy

V této podkapitole stručně představíme právní normy a nařízení platné pro biografy v minulém století. Budeme se věnovat také vývoji udělování kinematografických licencí a cenzurních

³⁹ PIŠTORA, Ladislav. První půlstoletí filmu na území České republiky, část 1, 2, 3. [online]. Český statistický úřad, Praha 2007, [cit. 19. 3. 2011]. Dostupné z WWW: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c1/pistora.pdf>

omezení, jež nám pak pomohou snáze pochopit konkrétní události na lokální úrovni Karlových Varů.

4.2.1. Pravidla udělování kinematografických licencí

Udělování kinematografických licencí od první filmové projekce u nás až do roku 1912 nebylo založeno na žádném speciálním úředním nařízení zohledňujícím specifické potřeby tohoto nového druhu podnikání, což vedlo k mnohým nejasnostem a problémům. Při udělování licencí se v tomto období vycházelo z dvorského dekretu z roku 1836, který se ale zabýval pouze tradičními kočovnými produkcemi (divadlo, cirkus) a při jeho tvorbě nemohli úředníci vůbec předvídat potřeby a nároky v té době ještě ani neexistujícího a zcela nového druhu podnikání, biografu. Roku 1897 (26. listopadu) ale vzniká první bezpečnostní norma vydaná dolnorakouským místodržitelstvím⁴⁰, která kladla velmi vysoké požadavky na zabezpečení promítacího sálu. Používaný nitrocelulóznový promítací materiál byl totiž vysoce rizikový a neustále hrozil vzplanutím. Norma proto kladla důraz na prevenci při práci s hořlavým materiálem, na obsluhu promítacího aparátu (tu konal tzv. *opérateur*, zodpovědný kromě samotné projekce i za veškeré elektrické přístroje a osvětlení v sále), na perfektní izolaci promítací kabiny od zbytku sálu, a na její vybavení hasicími

40 KLIMEŠ, Ivan. *Kinematografie, rakouský stát a české země 1895-1912*. (část druhá). *Iluminace* 14, 2002, č.2, 46 s.

přístroji⁴¹. Mimo jiné tato norma zavedla také zkušební projekci spojenou s cenzurní kontrolou⁴².

Nejdůležitější vládní nařízení pro biografy vydalo Ministerstvo vnitra společně s Ministerstvem veřejných prací dne 18. září 1912. Předpis byl platný od 1. ledna 1913 až do roku 1941, kdy byl zrušen při německé okupaci⁴³.

V nařízení z roku 1912 byly zahrnuty zejména předpisy o odvádění výdělkové daně, dodržování policejních a všech ostatních předpisů či nutnosti mít nemocenské, úrazové a penzijní pojištění, jak pro sebe, tak pro personál. K samotnému provozu kina pak norma nařizovala, že majitel nebo schválený obchodní zástupce musí být po celou dobu projekce přítomen, v neděli a ve svátky musí být dbáno časového omezení (o velikonočních svátcích a 24. prosince je zcela zakázáno hrát), majitel musí mít vysvědčení o způsobilosti obsluhovat promítací aparát, stejně tak i osvědčení o způsobilosti tohoto aparátu k provozu. Musí disponovat cenzurním lístkem potvrzujícím nezávadnost daného představení. To nesmí být nijak komentováno, u filmu se musí použít pouze schválené názvy či komentáře. Změny programu musí být hlášeny předem. Snímky nevhodné pro mládež musí být označeny: „ne pro mladistvé osoby a školou povinné děti,“ nikoli „představení jen pro dospělé.“ Každá změna v podniku (jak personální tak stavební) se musí hlásit

41 Promítací kabina musela mít výšku minimálně dva metry, a další rozměry minimálně dva na dva a půl metru, být zhotovena z nehořlavého materiálu – plechu nebo zdiva. Materiál podlahy nebyl nijak omezen, mohl být i dřevěný, každopádně ale musela být podlaha opatřena dvoumilimetrovou vrstvou azbestu. Uvnitř místnosti musely být při každé projekci dva kýble s vodou a namočenými hadry. Kromě dvou promítacích otvorů (jednoho opatřeného uzavíracím kovovým poklopem a druhého zabezpečeného tlustým sklem) nesměl z kabiny do hlediště vést žádný další otvor.

42 BÍNOVÁ, Kateřina. *Počátky kinofikace v Pardubicích*. Diplomová práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

43 ŠTÁBLA, Zdeněk. *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945*. Sv. 3. Praha: Československý filmový ústav, 1989. 205 s.

na politickém úřadě. Majitel by měl v programu upřednostňovat snímky rakousko-vlastenecké, poučné a vzdělávací. Teprve po zaplacení daní je možné žádat o případné prodloužení licence.

Udělení kinematografické licence nebylo zpočátku vůbec časově omezené, později se platnost omezila na dobu jednoho roku, od roku 1930 byly licence udělovány na tři roky. Získání licence bylo velmi zdoluhavý a náročný proces. Před vpuštěním prvního diváka na první projekci musel podnikatel od úřadů získat tři základní povolení – zemské, krajské a obecní.

Trochu jiná byla situace u kočovných biografů. Ty nařízení zohledňovalo v několika speciálních bodech. Biograf se musel vždy nahlásit Okresnímu úřadu a vyžádat si u něj povolení vpuštění do dotyčného kraje. Následně si majitel musel vyžádat licenci a schválení prostoru, kde chce své představení vykonávat. V neděli a ve svátek se představení nesměla konat dřív, než po skončení dopolední bohoslužby. Místnost, kde se představení konalo, muselo podle této vyhlášky podléhat všem kinematografickým předpisům.

Mezi lety 1912 až 1941 pochopitelně i toto nařízení značně zastaralo a neuspokojovalo všechny potřeby filmových podnikatelů. I přes jejich snahy o novelizaci těchto norem však k žádné změně po První světové válce ani za První republiky nedošlo.

4.2.2. Cenzura

Na začátku minulého století fungovala cenzura dvojího typu. První spadala pod okresní správu politickou a byla spíše preventivní – starala se o kontrolu sálu, programu a aparátu. Druhá zahrnovala účast místního policejního dozoru přímo na představení. Obecně byla cenzura nařízena pražským místodržitelstvím a vyžadovala dohled nad vším, co by mohlo porušit mravnost. Policejní dozor se proto účastnil nejen kinematografických představení, ale i hudebních produkcí a tanečních zábav. Cenzurní výnosy a nařízení byly velice obsáhlé a nepřehledné i pro samotné úřady. Zahrnovaly širokou škálu zákazů od zamítnutí povolení promítat snímky založené na krvavých a strašidelných románech, filmy s aktuálním děním nebo snímky

ohrožujících mravnost mládeže (výnos vydán 7. září 1911) až po udělování pokut za promítání erotických snímků určených pro pány, jinak zvaných „pařížské večery“. Program kin tak mohl být složen jedině ze snímků, které mohly být shlédnuty jakýmkoli publikem. Samozřejmě docházelo k porušování cenzurních nařízení, je také známo mnoho soudních pří, jež skončily buď odebráním licence, v horším případě i vězením.

S příchodem První světové války v roce 1914 bylo vydáno nařízení omezující uveřejňování vojenských scén (jejich špatný výběr a nekvalifikovaná reprodukce prý armádu poškozovala). 2. března 1915 pak byl vydán zákon vyměřující kinům částku, kterou musela odvádět z každého (i kočovného) představení. Tato částka tvořila 20 % zisku a byla odváděna obcím. Nový zákon se pochopitelně podepsal i na výši vstupného.

Další, stěžejní vládní nařízení o kinematografických produkcích bylo vydáno až po nástupu zvuku na přelomu dvacátých a třicátých let. Bylo to nařízení Ministerstva vnitra ze dne 20. listopadu 1930, jež nově ukládalo kinům povinnost uveřejňovat na všech plakátech a dalších propagačních materiálech jazyk, v němž byl film namluven.⁴⁴

Druhá světová válka svázala společenský život obyvatel ve všech směrech, kinematografii nevyjímaje. 20. srpna 1939 vstoupilo v platnost nařízení zakazující všem židovským občanům vstup do kin. 6. března 1940 byl zveřejněn příkaz k opatření všech českých snímků německými titulky. Ty navíc musely být úředně schváleny a umístěny buď vlevo od původního českého textu, nebo nad ním. Německý film v průběhu války postupně zastínil ten český a 15. února 1941 bylo pod Úřadem říšského protektora zřízeno

44 PIŠTORA, Ladislav. *Filmoví návštěvníci a kina na území České republiky*. Iluminace 8, 1996, č. 4, s. 44.

oddělení pro film, které mělo vedle filmových projekcí na starosti i cenzuru⁴⁵.

4.3. První stálé biografy

V Evropě se první stálá kina objevují mnohem později než třeba v Americe, kde byl první stálý biograf otevřen v Los Angeles už v roce 1902. U nás bylo první kino otevřeno v Brně až v roce 1907, tedy o pět let později⁴⁶ Praha si na své první stálé kino musela počkat až do 15. září 1907. Tehdy Viktor Ponrepo, vlastním jménem Dismas Šlambor, známý pražský eskamotér a kouzelník otevřel své kino v domě U modré štiky v Karlově ulici na Starém městě a pojmenoval ho Kino Ponrepo⁴⁷. V rychlém sledu pak vznikala stálá kina na celém našem území. Již v roce 1911 bylo kočovných kin méně, než stálých a v roce 1913 bylo v celém Rakousku-Uhersku evidováno 833 biografů, z toho 706 stálých. Na naše území v té době připadalo na 277 biografů, tedy celá třetina z celkového počtu⁴⁸. Nej hustší sítí biografů se pochopitelně pyšnila větší města - Praha, Brno, Plzeň, Ostrava, a pak také města s převážně německy mluvícím obyvatelstvem – Teplice, Ústí nad Labem, Liberec a v neposlední řadě Karlovy Vary, jimž se budeme podrobně věnovat v páté kapitole.

45 BITTNEROVÁ, Alice. *Kinofikace Svatého Kopečka u Olomouce (na pozadí stručného nástinu dějin československé kinematografie)1927–1991*. Diplomová práce, Filozofická fakulta UP Olomouc.

46 8 PIŠTORA, Ladislav. *Filmoví návštěvníci a kina na území České republiky*. *Iluminace* 8, 1996, č. 4, 35-60 s.

47 BARTOŠEK, Luboš. *Náš film*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985. 17 s.

48 PIŠTORA, Ladislav. *Filmový návštěvníci a kina na území České republiky*. *Iluminace* 8, 1996, č. 4, s. 39

4.4. Kinematografie za 1. světové války, meziválečné období a Protektorát Čechy a Morava

Evropská kinematografie, na rozdíl třeba od americké, v období 1. světové války stagnovala. Zatímco v Americe se v tomto období bouřlivě formuje moderní filmový průmysl a návštěvnost vzrůstá, v Evropě počet návštěvníků výrazně klesá a mnohé biografy se ocitají až na pokraji své existence. Svou roli na úpadku kin v českých zemích hraje zejména změna skladby programu kin. Před válkou bylo v repertoáru kin zastoupeno množství různorodé produkce: francouzské, dánské, ruské ad., zejména pak ale právě americké. Kvůli postupnému zakazování snímků z nepřátelených zemí byl ale nakonec program u nás zcela omezen na veskrze německý. Ten se divákům velmi rychle znechutil. Samotné biografy pak kromě nedostatečně kvalitního programu bojovaly s cenzurou a dalšími nařízeními (omezení přítomnosti mladistvých na promítání, úplný zákaz projekce filmů „pro pány“ ad.). Pro mnohá kina byly tyto neutěšené podmínky fatální. Došlo k jejich úpadku a zavírání, částečně také kvůli nucenému odchodu kinooperatérů na frontu. Po válce však počet kin velmi rychle stoupl a v roce 1919 jich na našem území bylo zaznamenáno 490. I v průběhu 20. let narůstá zájem diváků o filmová představení a nově otevřených stálých kin stále přibývá. V období těsně před Druhou světovou válkou je jich na našem území již 1 268.

Rok	Počet kin	Rok	Počet kin
1919	490	1930	1817
1920	542	1935	1833
1921	654	1938	1268
1922	712	1940	1354
1923	796	1945	1650
1925	931		

Tabulka 4 – Vývoj počtu kin na našem území⁴⁹

Zájem diváků byl podpořen celkovým zkvalitněním nejen filmové produkce, ale i kinosálů samotných. Ty byly vybaveny modernější technikou, zvětšovaly se promítací sály, přibývalo pohodlnějších míst k sezení. Zlepšení filmového materiálu, který se méně trhal, díky čemuž mohl být prodloužen ze šesti set metrů až na dvojnásobek, znamenal výraznou změnu v délce představení. Přinesl také tvorbu filmových žánrů, což vedlo mimo jiné k diferenciaci publika⁵⁰.

Sestavit kvalitní program po První světové válce, kdy byl repertoár omezen pouze na německé snímky, bylo velmi problematické. Zahraniční filmy nebylo bezprostředně po válce vůbec možné sehnat a domácí produkce se ještě nestačila vzpamatovat. Teprve ve druhé polovině dvacátých let se k nám dostávají americké a další zahraniční snímky.

Zásadní změnou je na přelomu dvacátých a třicátých let příchod zvukového filmu. Přeskočme, jaký vliv měl tento objev na utváření filmových žánrů a na všechny výrobní kategorie filmového průmyslu, a přejděme rovnou ke kinům. Jejich provozovatelé byli nuceni učinit velmi nákladné technické transformace svých kinosálů. Zakoupit nové promítací zvukové přístroje, na úkor míst k sezení v sále nainstalovat zvukové aparatury apod. Tyto investice samozřejmě vedly ke zvýšení vstupného, které

⁴⁹ RAITORALOVÁ, Olga. *Analýza návštěvnosti českých kin. Vývoj a prognóza*. Magisterská práce, Filmová a televizní fakulta Akademie Múzických Umění v Praze. Praha: Akademie Múzických Umění, 2007.

⁵⁰ PIŠTORA, Ladislav. *První půlstoletí filmu na území České republiky*, část 1.. Český statistický úřad, Praha 2007, s. 75., [online].

se v roce 1933 vyšplhalo ze tří až na pět korun a dvacet haléřů. Prvenství ve vybavení zvukovou technikou vybojovala Praha, následována Libercem, Olomoucí či Plzní⁵¹. Příznivý vývoj růstu počtu biografů u nás ve třicátých letech přešlo podepsání Mnichovské dohody 30. září 1938. Československá republika tehdy ze dne na den přišla o 29 % svých kin⁵².

Po podepsání Mnichovské dohody a odtržení Sudet došlo 15. března 1939 k obsazení zbytku českého území a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava. Okupace zcela ochromila všechny oblasti života obyvatel protektorátu, českou kinematografii nevyjímaje. Program se omezil na tendenční německou kinematografii. S nepřekonatelnými obtížemi se potýkala také kinoprodukce, neboť byly přerušeny klasické distribuční nesty filmových kotoučů. Hned 15. března byl zaveden zákon o uzavírací době, která byla stanovena na devátou hodinu, což vedlo ke zrušení všech večerních představení. Druhý den se ale uzavírací doba přesunula až na 23. hodinu. Přesto byly v průběhu války postupně zakázány nebo omezovány veškeré formy kulturního a společenského vyžití – návštěva restaurací, kaváren, taneční zábavy, divadelní představení (v roce 1944 byla divadla uzavřena úplně). Jediným možným únikem od hrůz války – alespoň na okamžik – se tak stává kino. V roce 1940 navštívilo kina na našem území více než 8 miliónů diváků⁵³. Tak vysoká návštěvnost se již nikdy potom neopakovala. Diváci neopouštěli filmová představení ani v posledních měsících války, kdy bylo již mnoho budov, v nichž se promítalo, velmi poničeno.

⁵¹ PIŠTORA, Ladislav. *První půlstoletí filmu na území České republiky*, část 2. Český statistický úřad, Praha 2007, s. 455., [online].

⁵² PIŠTORA, Ladislav. *Filmoví návštěvníci a kina na území České republiky*. Iluminace 8, 1996, č. 4, s. 45.

⁵³ PIŠTORA, Ladislav. *První půlstoletí filmu na území České republiky*, část 3, Český statistický úřad, Praha 2009, 338 s. [online] [cit. 19. 3. 2011]. Dostupné z WWW: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c1/pistora.pdf>

5. KINA KARLOVÝCH VARŮ

Jak bylo stanoveno v úvodu, ústředním tématem a cílem naší práce je chronologicky zmapovat síť karlovarských kin a jejich vzájemné působení od jejich počátku až do konce Druhé světové války v roce 1945.

V úvodu kapitoly stručně představíme deset biografů, které v Karlových Varech postupně vznikaly od přelomu 19. a 20. století až do třicátých let. Následně věnujeme některým z těchto kin podkapitolu detailně pojednávající o jejich vzniku, provozu a případném zániku. Samostatnou podkapitolu pak věnujeme také kočovným kinům a neúspěšným žadatelům o udělení kinolicence v Karlových Varech.

Tento oddíl naší práce staví na obecných informacích z historie Karlových Varů a jejich kultury, stejně tak jako na obecném vhledu do oblasti kinematografie představených ve třetí a čtvrté části této práce.

5.1. *Biografie Karlových Varů chronologicky*

Zakládání prvních biografů v Karlových Varech byl značně překotný proces a doba vzniku těchto kin se mnohdy překrývala. Vůbec první filmové projekci na našem území jsme se věnovali ve čtvrté kapitole a pomineme-li kočovná představení, která sice byla v prvním desetiletí minulého století hlavním nositelem kinofikace, ale o nichž se nám z oblasti Karlových Varů bohužel nedochovaly informace, dostáváme se až k roku 1910.

Ze dne 8. srpna tohoto roku totiž máme k dispozici stížnost na majitele kinematografu vedeného v hotelu Weber, Antona Webera, že své oprávnění k odběru a zapojení elektrického proudu použil i mimo hotel a kino na jarmarku u příležitosti Festivalu města

Rybář⁵⁴ (dnešní čtvrť Rybáře). Autor dochovaného dokumentu Franz Winter nám tak bezděky zanechal informaci, že kino, které později v mladších dokumentech nacházíme pod názvem Elite, fungovalo již v roce 1910. Přesné datum otevření kina bohužel nemáme k dispozici, s jistotou však víme, že fungovalo až do roku 1945, kdy se stalo obětí náletu spojenců na čtvrť Rybáře.

V říjnu 1910 vzniklo i druhé, dodnes fungující kino, vedle Hlavní pošty v tehdejšímu hotelu Trautwein. Kino dnes známé pod názvem Čas, neslo při svém založení Gotfriedem Fritschem jméno Zentral – Theater. Později byl název pozměněn na Central, po roce 1945 nese kino název Lido a od 50. let minulého století mu až dodnes vydrželo jméno Čas.

I další karlovarský podnikatel, Hans Artur Feller jun., získává na konci roku 1910 oprávnění k provozování kinematografické licence v hotelu Bavorský dvůr⁵⁵ (t.č. Bairischer Hof). Toto kino bylo zaměřeno zejména na projekce pro lázeňské hosty, a protože se tato strategie panu Fellerovi zjevně osvědčila, o dva roky později, v červnu 1912 otevírá v Karlových Varech další biograf, tentokrát na prosklené verandě hotelu Sansoucci⁵⁶. Na rozdíl od Bavorského dvora, kde se promítá celoročně však v hotelu Sansoucci před První světovou válkou probíhají projekce pouze přes letní sezónu.

Stejně tak jako dnešní kino Čas, i další dodnes fungující kino, Drahomíra, neslo na začátku své existence jméno zcela jiné. V listopadu 1912 jej v tanečním sále hotelu Adler Julie Fischbachové

⁵⁴ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Stížnost Franze Wintera, rukopis.

⁵⁵ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Žádost H. A. Fellerera o udělení licence pro hotel Bavorský Dvůr, rukopis.

⁵⁶ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sanssouci (2 plány) 1910. Žádost H. A. Fellerera o povolení stavby kinematografu na verandě hotelu Sanssouci, strojopis.

zakládá Julius Holdgrün a pro jednoduchost mu dává stejné jméno, jaké nese zmíněný hotel – Adler⁵⁷.

O dalších třech ještě před válkou otevřených kinech jsou dochované zprávy bohužel jen velmi kusé. Obě kina měla fungovat na území tehdejších Karlsbad (centrum města v okolí řeky Teplé). První z nich, kino v hotelu Červená hvězda (Roter Stern), který byl umístěn naproti Mlýnské kolonádě, v roce 1912 zakládá už dvakrát zmíněný Hans Arthur Feller jun⁵⁸. O kině v hotelu Vídeňský dvůr máme informaci pouze o tom, že promítalo od roku 1912 přes letní sezónu⁵⁹. Poslední z těchto biografů, Městské kino, mělo pak fungovat v domě s čp. 191⁶⁰ ve svazích nad kostelem sv. Máří Magdalény, v ulici dnes zvané Vřídelní.

V odlehlejší obci dnes spadající pod Karlovy Vary, ve Staré Roli (t.č. Alt Rohlau), byl v roce 1911 také vybudován stálý biograf⁶¹.

O provozu biografů v Karlových Varech v letech 1914 – 1918 se dozvídáme pouze z inzerce v dobovém tisku⁶². Záznamy ze samotných kin či z komunikace s úřady jsou jen kusé. Inzerují pouze tři největší karlovarská kina: Elite, Zentral (Čas) a Adler (Drahomíra) a z četnosti inzerátů usuzujeme, že se v tomto období

⁵⁷ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány), 1913 - 1914. Žádost Julius Holdgrüna o povolení zřízení kina Adler v Drahovicích, strojopis.

⁵⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba kina v dome „Červená hvězda“ v K. Varech (6 plánů), 1912.

⁵⁹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina v hotelu Vídeňský dvůr v K. Varech (2 plány), 1912.

⁶⁰ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Zřízení městského kina v K. Varech, 1914.

⁶¹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7 plánů), 1911 – 1930.

⁶² *Karlsbader Badeblatt und Vochenblatt* 1896 - 1945.

nejlépe dařilo kinu Elite Heinricha Davidovicse. Ten v novinách lákal na svůj program téměř každý den, reklamy na program v dalších dvou kinech se objevovaly jen občas a nepravidelně. O dalších pěti karlovarských kinech, založených před První světovou válkou (Městské kino, Kino v Bavorském a Vídeňském dvoře, hotelu Sansoucci a hotelu Červená hvězda, kino ve Staré Roli) nenacházíme z této doby žádné informace ani v tisku, ani jinde.

Po skončení První světové války byl plnohodnotný kulturní život Karlových Varů celkem rychle obnoven. Lidé chtěli především zapomenout na hrůzy válečných let a bavit se. Ve městě je otevřeno hned několik varieté, tanečních sálů, kasino ad. Také karlovarská kina, jejichž provoz sice nebyl za války přerušen, ale návštěvnost zajisté utrpěla, se snaží rychle obnovit předválečnou prosperitu.

Z dokumentu s datem 29. července 1919 se dozvídáme, že Heinrichu Davidovicsovi byla prodloužena kinematografická licence pro kino Elite v Rybářích⁶³, také Zentral – Theater v hotelu Trautwein (Čas) dál vede Gottfreid Fritsch. Obnovení provozu biografů v hotelích Bavorský Dvůr, Sansoucci a Červená Hvězda vedené před válkou Hansem Arturem Fellerem je dost nejasné.

V roce 1920 nacházíme sice v tisku zmínku o projekcích v hotelu Sansoucci⁶⁴ (do té doby je inzerce tohoto hotelu spojená pouze s tamními hudebními a tanečními zábavami), o pořádání kulturních představení v ostatních zařízeních však nevíme nic. V průběhu třicátých let se pak i tyto matné a nepravidelné stopy o projekcích v lázeňském hotelu Sansoucci ztrácejí a po Druhé světové válce už se o jakýchkoli filmových programech v tomto zařízení nedozvídáme.

Kino Adler, které před První světovou válkou založil a řídil Julius Höldgrun po roce 1918 připadá obci Drahovice a jako

⁶³ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, 122, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Prodloužení kinematografické licence panu J. Holdgrünovi, strojopis.

⁶⁴ *Karlsbader Badeblatt* 1915, č. 174. z 3.7., 3 s.

obchodvedoucím kina je v dokumentu ze dne 28. Listopadu 1920 stanoven pan Dominiku Löw. O dva dny později je však toto rozhodnutí změněno a kino do správy získává Heinrich Davidovics, majitel kina Elite v Rybářích⁶⁵. Biograf je přejmenován na Apollo - kino a platnost licence je stanovena až do konce roku 1925.

Na přelomu dvacátých a třicátých let minulého století vzniká v Karlových Varech další kino. V obci Doubí získává 2. prosince 1930 spolek Ortsgruppe des Bondes des Kriegsverletzten Witwen und Waisen (Místní spolek na pomoc válečným invalidům, vdovám a sirotkům) příslibu kinematografickou licenci pro danou oblast⁶⁶.

Ve druhé polovině třicátých let se v denním tisku objevují reklamy na ještě zcela nové kino – Passage. V archivních fondech přitom nenacházíme žádnou zmínku o plánech na jeho založení ani o jeho majiteli. Po porovnání předválečné adresy s tou, na které po válce nacházíme kino s názvem Praha, můžeme oprávněně tvrdit, že se jedná o stejná kina.

Je celkem překvapivé, že i v období Druhé světové války fungovalo hned několik karlovarských kin. Ještě v roce 1942, kdy už byl omezen přiděl papíru a noviny *Deutsche Tages Zeitung* (*Karlsbader Badeblatt*) měly pouhé čtyři strany, nacházíme v tomto periodiku rubriku s informacemi o kulturním vyžití ve městě. Pravidelně se zde objevuje program tří karlovarských kin – Central (Čas), Passage a Elite. V roce 1945 se však stopy o životě biografů

⁶⁵ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, 122, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Ustanovení H. Davidovicse zástupcem/obchodvedoucím pro Apollo – Kino v Drahovicích, strojopis.

⁶⁶ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí, 1929 - 1931. Příklad udělení kinematografické licence spolku Ortsgruppe des Bondes des Kriegsverletzten Witwen und Waisen v Doubí, strojopis.

v Karlových Varech ztrácí. Jediné co víme, a zmiňovali jsme už výše je, že kino Elite podlehl jednomu z náletů spojenců na čtvrť Rybáře.

5.2. Počet karlovarských kin v porovnání s ostatními městy

V období ještě před První světovou válkou vzniká za velmi krátký čas v Karlových Varech celkem osm stálých biografů, což je v té době věc pro město takové velikosti zcela nevídaná. V jiných městech na našem území s obdobným počtem obyvatel ve stejném období obvykle najdeme dvě, maximálně tři kina (Ústí nad Labem, Pardubice, Liberec).

Výlučnost postavení Karlových Varů v tomto směru měla hned několik důvodů. Za prvé bylo toto město již od počátku 19. stol. považováno za jedno z kulturních center habsburské monarchie. Genius loci města sem pravidelně jezdili částečně utvářet a částečně užívat mnozí významní spisovatelé, básníci a myslitelé, zmínění již v uvedení do historického kontextu Karlových Varů ve třetí kapitole.

Za druhé bylo třeba uspokojit touhu po kinematografických zážitcích dvou zcela odlišných společenských skupin. Stálých obyvatel města a lázeňských hostů, kteří se zpravidla zdržovali jen v nejbližším dosahu léčivých pramenů. Návštěva biografu nepatří mezi obvyklé lázeňské aktivity, a tak se kino muselo divákům doslova vnutit až do domu (kina v Bavorském Dvoře, Sansoucci, Vídeňském dvoře a hotelu Červená hvězda). Založit kina právě v těchto lokacích byl počín velice rozumný, protože podíváme-li se zpět do tabulky o počtu lázeňských hostů, zjistíme, že právě těsně před První světovou válkou přesahovala návštěvnost 70 000 hostů ročně. I další karlovarské biografy - Centrum (Čas), Elite a Adler (Drahomíra) byly sice zřízeny v hotelích, avšak v hotelích značně vzdálených od hlavní lázeňské oblasti. Dá se proto předpokládat, že do těchto kin zavítali hosté ubytovaní v okolí Vřídla jen zřídkakdy. Blíže než k lázním, měly tyto biografy k četným karlovarským továrnám a tedy i ke stálým obyvatelům města.

Dalším neopominutelným zdůvodněním množství kin na území dnešních Karlových Varů v desátých letech minulého století je, že dnešní čtvrť Rybáře byla tehdy samostatnou obcí, jak již bylo zmíněno výše. A právě pod územní správu Rybářů spadala v té době hned dvě kina: Elite a Adler (Drahomíra). Vzhledem k počtu obyvatel tehdejších Rybář (kolem 10 000) a k občasným návštěvám lázeňských hostů neměla ani tato kina problém se uživit. Mohli bychom hledat i další zdůvodnění stavu sítě kin v Karlových Varech na počátku minulého století, nejdůležitějším z nich však je, právě počet lázeňských hostů a celkově buržoazní profil města.

5.3. Neúspěšné žádosti o udělení kinematografické licence

Žadostí o udělení kočovné kinematografické licence bylo na začátku minulého století bezpočet. V Karlových Varech se jich však dochovalo jen velice málo. První z nich je dokonce mladší než nejstarší karlovarské kino.

Po roce 1910 měli žadatelé o kinolicenci pro oblast karlovarska značně ztíženou pozici, protože zde již fungovalo několik stálých kin a úředníci Okresní správy politické v Karlových Varech měli oprávněný pocit, že povolovat další kočovná kina v oblasti není potřebné. Zvláštní skupinou pak byli v Karlových Varech žadatelé z řad stálých obyvatel, kteří chtěli ve své obci, respektive čtvrti (Dvory, Drahoovice ad.), zřídit vlastní stálé kino, kterým však nebyla kinematografická licence udělena ze zcela stejného důvodu – biografů už je ve městě dost.

Jeden z mála dokladů o kočovných kinematografech v Karlových Varech se nám dochoval ze 4. prosince 1912. Jedná se o výzvu pro kočovného eskamotéra pana Hubera, aby podal do 14 dní zprávu o své činnosti, programu a kinoaparátu, jinak mu bude kinolicence odebrána⁶⁷.

⁶⁷ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí

Po První světové válce, přesně 20. března 1919 zažádal Leopold Rief o povolení pořádání kinematografických představení v Karlových Varech. Leopold Rief, který žil již od roku 1890 v Rybářích byl vyučeným montérem a elektrikářem a chtěl své kino vést pod názvem Leopold Riefs Volkskino. Jako operátora chtěl zaměstnat jistého Franze Geisera. Leopold Rief neuvádí žádnou adresu či lokaci, na které by se mělo kino nacházet, z čehož usuzujeme, že se jedná o žádost na licenci kočovnou. Oprávněnost své žádosti argumentuje tím, že ve městě není dosud žádná „filmfirma“⁶⁸. O dva měsíce později se mu však dostává od Václava Krejčíka – strážmistra v Karlových Varech zamítavé odpovědi, s vysvětlením, že Zemská správa politická uděluje licence pouze „korporacím sloužícím účelům všeužitečným a nikoli jednotlivcům.“⁶⁹

Ze stejného důvodu nebyla pak 9. července 1920 udělena licence pro Karlovy Vary ani Johnu Rustonovi a Bedřichu Neithastovi, o nichž bohužel nevíme nic bližšího⁷⁰.

Z let 1927 - 1929 se dochovala dokumentace o opakovaných žádostech o udělení kinematografické licence eskamotéra Josefa Starka. Pan Stark byl válečný invalida, měl ženu a dvě děti a provozoval již dříve kočovná představení různého druhu.

a jejich evidence, 1909 – 1930. Výzva pro pana Hubera, aby do 14 dnů podal zprávu o své činnosti.

⁶⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Žádost L. Riefse o povolení kinematografických představení, strojopis.

⁶⁹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Zamítnutí žádosti L. Riefse na povolení kočovných představení, rukopis.

⁷⁰ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Zamítnutí žádosti Johna Rustona a Bedřicha Neithasta o povolení kočovných licencí, strojopis.

10. ledna 1927 žádá o produkční licenci na biograf (Produktionslizenz für Lichtspiele) pro obce Karlovy Vary, Aš, Kadaň, Teplou ad⁷¹. Dostalo se mu zřejmě zamítavé odpovědi, jež se nedochovala, protože na konci téhož roku, 1. prosince 1927 píše na Okresní správu znovu. Stěžuje si, že jeho současné licence moc nevydělávají, musí pečovat o svou rodinu a je invalida⁷². I přes to mu však 18. února 1928 přichází protokol z Prahy, v němž je uvedeno, že nelze vyhovět jeho žádosti „za povolení k pořádání cestovních kinematografických představení v Čechách, poněvadž vzhledem k husté síti již provozovaných stálých kinematografických podniků není jednak prokázána potřeba pro povolení dalších cestovních kinematografických licencí, jednak podmínky pro života schopnost takových podniků toho času nejsou dány.“⁷³ Další žádost Josefa Starka nemáme k dispozici. Z dokumentu ze dne 8. února 1929 ale víme, že mu bylo uděleno rozšíření jeho stávající licence, které ho opravňovalo na dobu kalendářního roku 1929 provozovat „podlahového kolotoče houpaček a házení míčem po vycpaných figurách s rozdělením dárků pro Čechy, vyjímaje Prahu a lázeňská místa.“⁷⁴ Josef Stark tak s největší pravděpodobností v roce 1929 opouští Karlovy Vary a vydává se kočovat se svou novou živností.

⁷¹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovních licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Žádost o produkční licenci na biograf, Josef Stark, strojopis.

⁷² SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovních licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Opakovaná žádost o udělení produkční licence na biograf, Josef Stark, strojopis.

⁷³ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovních licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Zemská správa politická, zamítnutí žádosti Josefa Starka na udělení kočovné kinematografické licence, strojopis.

⁷⁴ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovních licencí

Rozmístění karlovarských kin rozhodně nebylo nahodilé. Hned několik podnikavých žadatelů usilovalo o udělení kinematografické licence pro obec Dvory. Ty jsou v těsné blízkosti čtvrtě Rybáře, ve které fungovalo již od roku 1910 kino Elite. Nebylo tudíž zapotřebí a jistě by nebylo ani lukrativní, pokoušet se o založení dalšího biografu právě zde. Nicméně po První světové válce se Karlovy Vary začaly rozrůstat právě z Rybářů přes Dvory směrem ke Staré Roli. Vzrostl tedy i počet potenciálních diváků a na začátku třicátých let se objevilo hned několik podnikavců, kteří by rádi otevřeli ve Dvorech své kino. V dokumentu ze dne 18. dubna 1932 se dočteme:

„O kino-licenci žádal v roce 1929 Alois Völkel, hostinský ze Dvorů čp. 4 okres Karlovy Vary, a v roce 1931 obec Dvory. Obec Dvory čítá 3.785 obyvatelů, obce s jichž návštěvou lze počítati jsou: Jenišov s osadou Tašvice, které jsou vzdáleny 1-3 km a čítají asi 3.000 obyvatelů, obec Počerny vzdálená asi 2 1/2 km čítá 1.000 obyvatelů a část Karlových Varů zvaná Nové Tuhnice, která jest oddělena od Dvorů řekou Ohří a má asi 600 obyvatelů. Nejbližší biografy jsou: V Doubí vzdáleném 2 km, ve Staré Roli vzdálené 3 km, a v Rybářích vzdálených rovněž 3 km⁷⁵.“ Dále se v dokumentu dočteme podrobné informace o samotném žadateli – Adamu Liebloví – jeho příjmech, jež činí 1 974 Kč po zdanění, o jeho třech dítkách a o ženě, jež pečuje o domácnost. Žadatel uvádí, že zatím nemá k dispozici potřebný kapitál a že teprve v případě udělení kinolicece, by si chtěl najít finančně silného společníka, který by do podniku investoval kapitál, a on sám že by pak podnik vedl. „Dostatečná záruka, že by podnik byl veden ve vlastní režii není tudíž dána a vzhledem k nedostatku kapitálu není též prosperita podniku

a jejich evidence, 1909 – 1930. Udělení produkční licence J. Starkovi k provozování podlahového kolotoče houpaček a házení míčem, strojopis.

⁷⁵ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí. Posudek k udělení kinolicece, rukopis (nemá vlastní složku).

zaručena. Žadatel nemá rovněž k dispozici vhodnou provozovnu a teprve v pádu udělení kinolicence by tuto postavil." ⁷⁶ Až o mnoho měsíců později, 31. ledna 1931 se panu Lieblovi dostává zamítavé odpovědi, jež jako odůvodnění nevyhovění žádosti uvádí blízkost kin ve Staré Roli, Rybářích a Doubí.

Další, kdo se neúspěšně snažil o založení stálého biografu v Karlových Varech, byl Německý spolek (Deutsche Arbeiterheim) v Drahovicích. Z 10. října 1912 se dochovala jeho žádost o povolení na zřízení kina v Drahovicích. Jak jsme již zmínili výše, oblast, v níž byl hotel Adler, spadala sice pod obec Rybáře, ale Drahovice, v nichž chtěl Německý spolek zřídit své vlastní kino, jsou příliš blízko této oblasti, takže spolku nebylo vyhověno ⁷⁷.

Zástupci Německého spolku se ani přes negativní odpověď Okresní správy politické v Karlových Varech nevzdávají. 1. ledna 1914 žádají členové spolku Oskar Busch, Rudolf Krsowsky, Franz Böhm a Anton Mertl ve stejné věci znovu ⁷⁸. S odkazem na již fungující kino v domě čp. 66 v hotelu Adler, a tím také na zřejmý nedostatek potenciálních návštěvníků dalšího kina, však zástupci Okresní správy politické v Karlových Varech udělení kinolicence pro obec Drahovice nedoporučuje ⁷⁹.

⁷⁶ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí. Posudek k udělení kinolicence, rukopis (nemá vlastní složku).

⁷⁷ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. *Žádost spolku Arbeiterheim na subvenci na zřízení kina v Drahovicích 1914*. Žádost spolku o povolení zřízení kina v Drahovicích, strojopis.

⁷⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. *Žádost spolku Arbeiterheim na subvenci na zřízení kina v Drahovicích 1914*. Žádost spolku o povolení zřízení kina v Drahovicích, rukopis, strojopis.

⁷⁹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. *Žádost spolku Arbeiterheim na subvenci na zřízení kina v Drahovicích 1914*. Odpověď Okresní správy politické v K. Varech na žádost spolku Arbeiterheim o povolení zřízení kina v Drahovicích, strojopis.

Dochovaných žádostí o udělení kočovných kinematografických licencí v Karlových Varech mnoho nenacházíme, vzhledem k husté síti stálých kin fungujících již před První světovou válkou však zřejmě návštěvy kočovných společností nebyly ve městě tak četné, jako jinde na našem území. Výjimečně, v porovnání s hustotou sítě biografů v jiných československých městech, pak působí množství zamítnutých žádostí na povolení stavby některých stálých kin v Karlových Varech.

5.4. Elite-Kino Palast

Jak bylo zmíněno již výše, 8. srpna 1910 podal Franz Winter stížnost na majitele kinematografu vedeného v hotelu Weber, Antona Webera, že své oprávnění k odběru a zapojení elektrického proudu použil i mimo hotel a kino na jarmarku u příležitosti Festivalu města Rybář⁸⁰ (dnešní čtvrť Rybáře). Z tohoto dokumentu proto usuzujeme, že kino, které později v archivních materiálech nacházíme pod názvem Elite, fungovalo již v roce 1910. Přesné datum otevření kina a informace o programu, jímž biograf zahajoval svůj provoz, bohužel nemáme k dispozici.

Víme však, že majitelem hotelu Weber sice byl pan Anton Weber, držitelem kinematografické produkční licence byl ale Heinrich Davidovics. Heinrich Davidovics se narodil roku 1867, byl maďarského původu, ženat a „mojžíšského“ vyznání⁸¹. Z materiálů není bohužel zcela jasné, zda kinematograf v hotelu Weber provozoval již od jeho počátků právě Heinrich Davidovics, nebo jestli s ním začínal Anton Weber, který v prvním patře svého hotelu již předtím provozoval varieté a další kulturní akce. Dopisy

⁸⁰ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Stížnost Franze Wintera, rukopis.

⁸¹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Žádost Heinricha Davidovicse o povolení ustanovení Antona Ruperta zástupcem, strojopis.

a oznámení z toho roku, například ve věcech revizí kina, byly totiž adresovány oběma⁸².

Již zpočátku provozu kina, tedy mezi lety 1910 - 1913, probíhala filmová představení zřejmě v části prostorného suterénu hotelu, které bylo již dříve uzpůsobeno pro hudební a taneční zábavy a varieté nejen pro hotelové hosty. Až v roce 1913 proběhla přestavba části těchto prostor a vzniklo tak stálé, moderně vybavené kino Elite. Je však velmi udivující, že v adresáři na roky 1914 a 1915 jsou v kolonce biografů (Elektriktheater) uvedena pouze kina Sansoucci Theater (Lichtspiele) a Zentral – Theater (Čas)⁸³ o nichž budeme mluvit později. O kině v hotelu Weber v adresáři informuje pouze reklama hlásající, že „Elite-Kino Palast v Hotelu Weber v Rybářích za Chebským mostem uvádí pokaždé senzační novinky a každou středu a sobotu je možno shlédnout nový program.“⁸⁴

4. listopadu 1913 píše Heinrich Davidovics na Okresní správu politickou Karlovy Vary a žádá o co nejbližší termín na komisi (prohlídku) nově zařízeného kina. Podle dokumentu byla schůzka domluvena již na 15. října 1913, ale i navzdory urgencím pana Davidovicse zřejmě nikdo nepřišel⁸⁵. O necelý týden později, 10. listopadu 1913 se panu Davidovicsi dostává odpovědi, která je adresována i Antonu Weberovi (majiteli hotelu Weber), o tom, že pozítří, tedy 12. listopadu 1913 proběhne komisionální prohlídka/revize suterénu hotelu Weber, která měla původně

⁸² SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Oznámení pro H. Davidovicse a A. Webera o plánované revizi kina v suterénu hotelu Weber, strojopis.

⁸³ SOkA Karlovy Vary, Adressbuch der Handels - und Gewerbokammer in Eger, 1914-1915.

⁸⁴ SOkA Karlovy Vary, Adressbuch der Handels - und Gewerbokammer in Eger, 1914-1915.

⁸⁵ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Žádost o data sjednání revize kina, Heinrich Davidovics, strojopis.

proběhnout 15. října 1913⁸⁶. Proč prohlídka neproběhla v původně domluveném termínu, nevíme. Zpráva po revizi ze dne 12. listopadu 1913 nás však informuje, že proběhlo technické a sanitární šetření v suterénu hotelu Weber v Karlových Varech v domě čp. 182. Kinosál má podle této zprávy celkem 417 sedadel, je odvětráný skvěle a moderně – dokonce elektroventilací. Je však třeba udělat úpravy na odvětrání projekční (aparátové) kabiny a také tuto kabinu lépe odizolovat kovovým materiálem⁸⁷.

Ve fondech Státního okresního archivu Karlovy Vary jsme bohužel nenalezli žádné fotografie biografu, máme však k dispozici plány na přestavbu hotelu Weber a zřízení kina Elite, na nichž pracoval architekt Ernst Ertl. Z nich kromě výše zmíněného počtu sedadel můžeme vyčíst také podrobnosti o dalších parametrech kina. Sál měl na délku 22,65 m a na šířku 13,7 m. Prostor měl velmi vysoké, obloukové stropy, v nejvyšším bodě oblouku dosahovaly 4,5 m, v nejnižším pak 4,1 m. Původní plán počítal s mnohem vyšším počtem sedadel – mělo jich být až 540, kvůli většímu komfortu diváků a hlavně kvůli vybavení sálu nejmodernější ventilací a topením, klesl nakonec počet sedadel na zmíněných 417. Přímo pod plátnem byl zřízen prostor pro orchestr – 2 m široký a 0,6 m zahloubený pod úroveň podlahy sálu. Sedadla byla umístěna vzestupně, rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší řadou činil 0,5 m. Promítací kabina měla na výšku 2,33 m a na šířku 2,03 m, tloušťka

⁸⁶ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Zpráva pro H. Davidovicse a A. Webera z Okresní správy politické, strojopis.

⁸⁷ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Technické a sanitární prohlášení k projektu Kinotheatru v suterénu hotelu Weber v K.Varech, strojopis.

jejích zdí činila 20 cm⁸⁸. Jakým typem projekčního přístroje bylo kino vybaveno, se nám bohužel nepodařilo zjistit.

Z období před První světovou válkou se dochovaly ještě dvě důležité informace o provozu kina Elite. Tou první je dokument ze 13. května 1914 informující o prodloužení kinolicence Heinrichu Davidovcovi pro město Rybáře, o niž žádal 2. května 1914⁸⁹. Na jak dlouhé období je kinolicence udělena není v dokumentu uvedeno. Koncem stejného měsíce, 23. května 1914 žádá majitel kina Heinrich Davidovics o povolení k ustanovení Antona Ruperta, notáře narozeného 24. dubna 1882 v Mariánských Lázních, svým zástupcem⁹⁰. Na tuto žádost se panu Davidovicsovi dostává od Okresní správy politické kladné odpovědi, ale až o necelé dva měsíce později, tedy 18. července 1914⁹¹.

Na všech dokumentech z roku 1914 je v záhlaví uváděn jako majitel kina Elite v Rybářích už pouze Heinrich Davidovics. Také v dobovém tisku se od roku 1914 objevuje inzerce odděleně pro hotel Weber a pro Elite-Kino Palast (do té doby se reklamy na tyto dva podniky objevovaly střídavě, vždy na stejném místě novin. Podnikatelé Weber a Davidovics měli tedy zřejmě zaplacenou společnou plochu na inzerci, a reklamy na program kina a na hotel pravidelně obměňovali). Jaký byl obchodní vztah mezi výše

⁸⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Plány na výstavbu kina, architekt Ernst Ertl.

⁸⁹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Prodloužení kinolicence pro Heinricha Davidovicse, strojopis.

⁹⁰ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Žádost Heinricha Davidovicse o ustanovení Antona Ruperta obchodním zástupcem kina Elite, strojopis.

⁹¹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Souhlas Zemské správy politické s ustanovením Antona Ruperta obchodním zástupcem kina Elite, strojopis.

zmíněnými podnikateli před přestavbou sice nevíme (mohli být stejně tak obchodními partnery jako ve vztahu majitel – nájemce). Můžeme však oprávněně předpokládat, že po přestavbě suterénu hotelu Weber měl pan Davidovics prostor v dlouhodobém pronájmu, byl jediným majitelem kina, a žádného obchodního partnera již neměl.

Jak jsme zmínili již v předchozích kapitolách, i za První světové války obyvatelé vyhledávali pravidelně zábavu a i přes pokles množství lázeňských hostů Karlových Varů mnohé kulturní podniky úspěšně fungovaly. Mezi nimi i kino Elite, které pravidelně a hojně inzeruje v deníku *Karlsbader Badeblatt*. V některých vydáních se objevují dokonce dvě reklamy na tento biograf. Zpočátku je v případě dvojí reklamy vždy jedna věnována obecným informacím o kině a teprve druhá informuje o aktuálním programu. Později (když už je kino dobře zavedeno a není nutné uvádět jeho adresu) jsou obě reklamy věnovány programu – první tomu stávajícímu a druhá tomu, který bude vbrzku předveden. Nejčastěji jsou ale tyto dva typy reklam spojeny dohromady a uvádějí v jednom okně inzerci jak na program, tak informace o umístění, majiteli a výši vstupného. Z jedné z těchto celistvých reklam z 13. října 1915 se dozvídáme, že přes týden má kino otevřeno od čtyř hodin, v neděli a ve svátky od druhé hodiny odpolední a vstupné jsou ve výši: lóže 1K 20h, balkón 90h, 1 místo 70h, 2 místo 50h, 3 místo 30h⁹². Pro vojáky je vstupné sníženo (o kolik reklama neuvádí).

Na jaře 1915 žádá Heinrich Davidovics o prodloužení kinolicence až do konce března 1918. Uvádí, že kinolicenci má od 5. května 1914, kinoaparát od 31. května 1915 a kinooperátéra (neuvádí jméno) zaměstnává od 20. února 1913⁹³. Obratem dostává

⁹² *Karlsbader Badeblatt* 1915, č. 274 z 13.10., 7 s.

⁹³ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Žádost H. Davidovisce o prodloužení kinolicence, rukopis.

odpověď, že je mu udělena osobní a nepřenosná kinolicence na požadovanou dobu⁹⁴.

Kino Elite se pochopitelně muselo podrobovat i pravidelným revizím a hasičským kontrolám. Z dokumentu datovaného 30. září 1916 se tak dozvídáme, že vyhláška ze 4. března 1916 zostřuje pravidla pro kontrolu v kinech a je třeba bezprostředně a neodkladně kino zkontrolovat⁹⁵. V roce 1918 pak proběhly v kině minimálně dvě kontroly. Z 20. ledna 1918 máme k dispozici potvrzení o kontrole kinoaparátu. Podle dokumentu bylo toto promítací zařízení v Rybářích instalováno 6. července 1916, jednalo se o typ navržený v roce 1914 a v lednu 1918 proběhlo jeho úspěšné přezkoušení. Datum, kdy musí být provedena další kontrola, není v dokumentu uvedeno⁹⁶. O druhé, celkové revizi kina máme k dispozici pouze oznámení pro H. Davidovicse, že v jeho kině má taková revize proběhnout za tři dny, tedy 5. července 1918⁹⁷.

Jak jsme již uvedli, kinolicence udělená H. Davidovicovi v roce 1915 měla platnost do jara roku 1918. Dokument o prodloužení na roky 1918 – 1919 se nedochoval, 29. července 1919 však Zemská správa politická v Praze žádá Okresní správu politickou

⁹⁴ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Udělení kinolicence H. Davidovicovi do 31.3.1918, strojopis.

⁹⁵ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Zemská správa politická v Praze – informace o vyhlášce zostřující pravidla kontroly, strojopis.

⁹⁶ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Potvrzení o kontrole kinoaparátu, strojopis.

⁹⁷ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Oznámení o plánované revizi kina, strojopis.

v Karlových Varech o doručení licenční knížky výše zmíněnému majiteli kina⁹⁸.

25. listopadu 1921 podává vrchní strážmistr Dietrich zprávu Okresní správě politické o tom, že „ve zdejším biografu "Elite kino" policejní stráž aniž hasičská stráž zavedena není. Policejní službu vykoná vždy poblíž biografu službu konající strážník. Hasičská stráž byla při starém majiteli za počátku zavedená, ale po komisionálním dobrozdání od ní upuštěno, jelikož tam zaměstnání mužský personál jest členem zdejšího dobrovolného hasičského zborů“⁹⁹. Z tohoto zdroje vyplývá, že mezi lety 1919 – 1921 změnil se majitel kina Elite. Proč se tak stalo a kdo pana Davidovicse ve vedení kina vyměnil, se bohužel nedozvídáme ani z archivních fondů, ani z novin.

I ve dvacátých a třicátých letech minulého století prosperita a oblíbenost kina Elite jak mezi stálými obyvateli, tak mezi lázeňskými hosty roste. Pravidelně inzeruje svůj bohatý program, uvádí velmi bohatá představení plná „šlágrů“. Stává se centrem kulturního života Karlových Varů a nejen jich. Právě zde byla ve dnech 12. - 18. července 1929 uvedena česká předpremiéra Machatého Erotikonu.

Situace v pohraničí, tzv. Sudetech a tedy i v Karlových Varech, v období Druhé světové války byla jiná než v Protektorátu Čechy a Morava. Kino Elite a minimálně dvě další karlovarská kina (Passage a Central – tedy Čas), o nichž budeme mluvit v následujících kapitolách, fungovala ještě v roce 1944. Ze začátku roku 1945 nemáme už o kulturním životě karlovarska žádné informace.

⁹⁸ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Vyrozumění o udělení kinolicence H. Davidovicsovi, strojopis.

⁹⁹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Oznámení vrchního strážníka Ditricha Okresní správě politické, rukopis.

Na jaře roku 1945 byl pak hotel Weber, v němž kino Elite od počátku své existence působilo, jedním z mnoha domů, jež byly zničeny při spojeneckém náletu na obec Rybáře. Veškerá promítací technika a moderní vybavení kina bylo zničeno. Po Druhé světové válce byla sice původní budova opravena, kino v ní však už obnoveno nebylo a při využití prostor bylo navázáno pouze na tradici pořádání varieté, tanečních zábav a kavárny.

5.5. Kino Čas

Úplně první dochovanou zmínku o biografu v hotelu Trautwein máme ze 17. října 1910. Jedná se o dokument informující o tom, že 19. října proběhne v kinosále hotelu Trautwein v Karlových Varech komisionelní prohlídka v rámci jednání o udělení kinematografické licence Gottfriedu Fritschovi¹⁰⁰. O několik týdnů později, 1. prosince 1910 pak Gottfried Fritsch informuje Okresní správu politickou v Karlových Varech, že svůj biograf vybaví promítacím přístrojem Bensol motor z firmy Lagen a Wolf ve Vídni¹⁰¹. Přesné datum ani název snímku, kterým pan Fritsch zahajoval před více než sto lety provoz v dodnes fungujícím kině, bohužel neznáme.

Je trochu nejasné, jakým promítacím přístrojem bylo kino v desátých letech nakonec vybaveno. Na jedné straně máme k dispozici dokument o plánu na vybavení kinosálu Bensol motorem z firmy Lagen a Wolf ve Vídni, na druhou stranu jsou ale do některých dokumentů a žádostí kina vloženy letáky a návody na použití kinoaparátu Pathé-frères. Který přístroj v kině nakonec skutečně byl, nevíme. Co se týče nákresů, máme pouze

¹⁰⁰ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Zpráva o plánované revizi, strojopis.

¹⁰¹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Oznámení G. Fritsche pro Okresní správu politickou o vybavení kina Zentral projektorem firmy Bensol.

architektonické návrhy na uspořádání projekční kabiny a dispozici budovy hotelu Trautwein, nikoli celkově a podrobně kino samostatně - není tedy znám počet sedadel, rozměry plátna apod.

Kino, které dnes známe jako Čas zahajovalo svou existenci s hrdým názvem Zentral – Theater, lebender Photographien (pohyblivé fotografie). Pojmenování tohoto biografu se pak v průběhu dvacátého století měnilo hned několikrát. Zajímavé přitom je, že až do Druhé světové války objevují se informace a zejména inzerce spojená s kinem v centru města, hned vedle Hlavní pošty, s nejednotným pojmenováním tohoto podniku. Pravidelně nacházíme v tisku inzerci na program v kině „Zentral – Theater“, o dvě strany dál ale narážíme na rubriku Film Zeitung, kde je kino uvedeno pod názvem „Central – Theater“¹⁰² Nepřesnosti v uvádění počátečního písmena přetrvávají až do roku 1945, kdy v adresáři z toho roku nacházíme informaci, že dřívější kino Central na Masarykově třídě č. 4 bylo přejmenováno na Kino-Lido¹⁰³. V padesátých letech je pak kino přejmenováno ještě jednou, na dodnes platný název – Čas.

V době před První světovou válkou se v kině promítalo (podle pravidelné inzerce zveřejňované v deníku *Karlsbader Badeblatt*) každý všední den od čtyř hodin odpoledne do půl jedenácté, v neděli a ve svátky již od dvou hodin. Program se měnil každou sobotu a středu.

5.6. Kino Drahomíra

Ze dne 25. května 1911 máme k dispozici zřejmě první žádost Juliuse Holdgrüna, narozeného 5. března 1876, na Zemskou správu politickou v Praze o produkční licenci k provozu kina v Rybářích¹⁰⁴ (dnes kino Drahomíra spadá pod čtvrť Drahovice, jak jsme uvedli

¹⁰² *Karlsbader Badeblatt* 1914, č 157 z 1.7., 2 a 4 s.

¹⁰³ *Adresář pro Karlovy Vary*, 1945.

¹⁰⁴ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Žádost J. Holdgrüna o udělení licence k provozu kina Adler v Rybářích, rukopis.

výše). V dokumentu mimo jiné vyčteme, že zmíněný J. Holdgrün se vyučil a pracoval ve firmě "Heinrich Stiepel" jako technik (strojař, zřejmě byl tedy vyučen elektrotechnikem). Píše také kolik vydělává a že má v péči pětasedmdesátiletou matku. Zároveň informuje zmíněné úřady, že již nyní vlastní projektor Power's cameragraph. Zřejmě tedy s kinematografem již dříve kočoval a nyní se rozhodl založit stálé kino. Předkládá také plány na adaptaci sálu v hotelu Adler na moderní kinosál¹⁰⁵.

V otázce povolení zřizování nových kin si na začátku minulého století Zemská správa politická tradičně nechávala vypracovat analýzu, zda je pro plánované kino ještě ve městě místo a ekonomický potenciál. Negativní analýzy tohoto typu jsme zmiňovali již v kapitole pojednávající o neúspěšných žadatelích o udělení kinematografické licence. Julius Holdgrün však 1. června 1911 dostal od radního Enische dobrozdání více než kladné¹⁰⁶. Radní v něm vypočítává, že Rybáře disponují už jedním kinotheatrem (Elite), že mají 4 000 obyvatel a dá se počítat i s lázeňskými hosty, což čítá cca 10 000 v letní sezoně. Dále podrobněji píše o kině v hotelu Weber, které je podle něj v "pařížském" stylu (doslova "Parisiana" theater) a je podle něj navštěvováno obecnstvem zejména německo – židovským. Myšlenku otevření kina v hotelu Adler podporuje a předpokládá, že si najde své stálé návštěvníky a místo v kulturním životě Karlových Varů. Kdy Julius Holdgrün na základě své žádosti a výše zmíněného dobrozdání kinolicenci dostává, bohužel nevíme.

19. listopadu 1912 žádá majitelka hotelu Adler Julie Fischbachová o povolení provozování kinematografických

¹⁰⁵ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Plány J. Holdgrüna na adaptaci tanečního sálu v hotelu Adler na biograf.

¹⁰⁶ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Zpráva radního Enische o stavu obyvatel a kin v K.V. před udělením kinolicence J. Holdgrünovi, strojopis.

představení v tanečním sále svého hotelu v domě čp. 66. Dokument o udělení první kinolice pro J. Holdgrüna tedy sice nemáme k dispozici, z této korespondence mezi majitelkou Fischbachovou a Okresní správou politickou v Karlových Varech však usuzujeme, že licenci pan Holdgrün už v držení měl, nastaly však problémy s pronájmem sálu a provozem biografu ve zmíněném sále, což zahájení provozu kina pozdrželo.

V roce 1913 už však v denním tisku nacházíme pravidelnou inzerci lákající na program v Adler-kině, jehož otevírací doba je v neděli a o svátcích od dvou do jedenácti, ve všední dny pak od čtyř do jedenácti hodin¹⁰⁷.

Ze dne 24. července 1913 se dochovala licence pro Juliuse Holdgrüna, která ho opravňuje k provozování kina v Rybářích v sále hotelu Adler a ukládá mu pravidla a podmínky dle vyhlášky ze dne 18. září 1912 o skladbě programu či vybavení kina¹⁰⁸.

Kinosál měl na délku 15,1 m, na šířku 8,8 m a strop byl 4 m vysoký. Sál disponoval 236 sedadly rozdělenými celkem do 18 řad. Jiný návrh přitom počítal s pouhými 16 řadami a 222 sedadly, přičemž hlediště rozděloval do tří skupin právě vynecháním oněch dvou řad. Nakonec byl ale realizován návrh architekta Edmunda Madera zhotovený v lednu 1913¹⁰⁹. Vzdálenost první řady od plátna byla 1,5 m, jednotlivé řady pak stoupaly vzestupně až do 80 cm. Sál byl dále vybaven plátnem, jež mělo na šířku 4,8 m, moderním topením a ventilací. Plátno bylo umístěno ve výšce 1,5 m, až nad malým pódiem, jímž byl prostor také opatřen. Promítací kabina byla podle pravidel odizolována kovovou stěnou, měla na výšku 3,2 m a byla vybavena projektorem Cameragraphe H Power

¹⁰⁷ *Karlsbader Badeblatt* 1913, č. 173 z 1.7. 1913, 2 s.

¹⁰⁸ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Licence pro J. Holdgrüna, strojopis.

¹⁰⁹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Architektonické plány E. Madera na stavbu kinosálu v hotelu Adler.

Company New York. Maximální komfort obecnostva měla zajišťovat 40 cm široká sklápěcí polstrovaná sedadla, jejichž sedák byl umístěn 48 cm nad zemí a opěradlo bylo 42 cm vysoké. Vzdálenost mezi jednotlivými řadami byla 69 cm.

Budeme-li posuzovat ekonomickou sílu kina dle četnosti jeho inzerce v novinách (záznamy o návštěvnosti se totiž bohužel nedochovaly), pak míra prosperity kina Adler před a v průběhu První světové války nedosahovala takových hodnot jako u dalších dvou velkých karlovarských kin – Elite a Čas (t.č. Zentral – Theater). Program se sice měnil stejně často (dokonce ve stejné dny) jako u dvou výše zmíněných kin, i otevírací doba se shodovala, reklamy na program v kině Adler (Drahomíra) se však v deníku *Karlsbader Bodeblatt* objevují jen sporadicky, maximálně třikrát až čtyřikrát za týden (u dvou zmíněných kin je to až na výjimky každý den). I přes to však kino Drahomíra můžeme řadit do skupiny tří nejsilnějších karlovarských kin.

Kino promítalo po celou První světovou válku. Bohužel se nepodařilo dohledat, co se po válce stalo s Juliusem Holgrünem, víme jen, že koncem roku 1920 kino do té doby známé pod označením Adler připadá do správy obci Drahovice. Z dokumentu datovaného 20. listopadu 1920 se přesně dozvídáme: „Zemská správa politická v Praze uděluje (...) obci DrahoVICI nepřevodné povolení pořádati v DrahoVICích čp.66 až do 31. prosince 1922 pod označením " Apollo - Kino " kinematografická představení (...). Jako zástupce /obchodvedoucí dle § 9.schvaluje se pan D. Löw. Licence tato zapsána jest v katastru licencí A. pod řadovým číslem 340.“¹¹⁰ Co odpověděl čerstvě ustanovený obchodvedoucí kina D. Löw, nevíme, o týden později ale dostává téměř totožný dokument, jen s tím rozdílem, že platnost

¹¹⁰ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v DrahoVICích 1913-1914 (3 plány). Zemská správa politická v Praze – udělení kinoliceNce pro kino v domě čp. 66 obci DrahoVice, strojopis.

kinolicence je prodloužena až do 31. prosince 1925 a jako zástupce/obchodvedoucí kina je místo něj zvolen Heinrich Davidovics (majitel kina Elite v hotelu Weber)¹¹¹.

Jak jsme zmiňovali již v kapitole věnované kinu Elite, podle dostupných dokumentů se v první polovině dvacátých let z neznámého důvodu změnil majitel kina Elite, Heinrich Davidovics. Vzhledem k výše zmíněnému faktu, že tento podnikatel vedl i kino v hotelu Adler musel se tedy změnit také vedoucí kina v té době zvaného Apollo (Drahomíra). Kdy a za jakých okolností se tak stalo, není známo. Veškeré informace o provozu tohoto kina od přelomu třicátých let do konce Druhé světové války získáváme totiž výhradně z novin. Z inzerce a z pravidelné rubriky deníku *Karlsbader Badeblatt – Film Zeitung* je jisté, že kino po celá třicátá léta úspěšně fungovalo. Je nutné poukázat také na již dříve zmíněný fakt, že Karlovy Vary v této době expandovaly právě do svahů nad tímto kinem (ulice Anglická, 5. května ad.) a divácká základna biografu se tedy utěšeně rozrůstala.

Z období Druhé světové války v tisku ani jinde žádné zmínky o kině nenacházíme.

5.7. Podnikatel Hans Arthur Feller

Lázeňské domy kolem údolí řeky Teplé v centru Karlových Varů nabízely filmovým podnikatelům zcela unikátní obchodní příležitosti. Jak jsme již zmiňovali výše, počet lázeňských hostů těsně před První světovou válkou dosahoval až 70 000.

Jako první se příležitosti chopil Hans Artur Feller, který se narodil 17. července 1870 v Karlových Varech a na dokumentech ze začátku roku 1913 uváděl jako svou adresu dům s čp. 435¹¹².

¹¹¹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány). Zemská správa politická v Praze – udělení kinolicence pro kino v domě čp. 66 obci Drahoovice, strojopis.

5.7.1. Kino v domě Bavorský dvůr

Právě H. A. Feller již 11. května 1908 žádá o udělení kinematografické licence pro oblast Karlsbad¹¹³. Pan Feller ve své žádosti uvádí záměr promítat pouze přes letní sezónu, kdy jsou lázeňské hotely v údolí řeky Teplé naplněny desetitisíci lázeňskými hosty. Pořádat kinematografická představení celoročně, tedy zakládat zde stálý biograf, by se panu Fellerovi nevyplatilo. Z neznámého důvodu se mu však odpovědi dostává až o necelý rok později a kinolice je mu udělena na letní sezóny let 1910 – 1911 pro celou oblast centra Karlových Varů¹¹⁴. Podnikatel nejdříve zakládá kino v domě Bavorský dvůr s čp. 226. Své kino vybavuje projektorem Pathé Prazisions-kinematograph¹¹⁵. Z dokumentu z 16. října 1911 se dozvídáme, že H. A. Feller najímá jako svého kinooperátéra pana Heinricha Dopitu¹¹⁶. Od roku 1913 pan Feller promítá v tomto kině i pře zimní sezónu. Nic bližšího se nám bohužel o kinosálu, ceně vstupenek ani návštěvnosti nedochovalo.

¹¹² SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Žádost H. A. Feller o udělení licence pro hotel Bavorský Dvůr, rukopis.

¹¹³ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Žádost H. A. Feller o udělení licence pro hotel Bavorský Dvůr, rukopis.

¹¹⁴ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Udělení kinolice H. A. Fellerovi na letní sezóny 1910 – 1911, strojopis.

¹¹⁵ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Zpráva H. A. Feller pro Zemskou správu politickou, že své kino vybavil projektorem Pathé Prazisions-kinematograph.

¹¹⁶ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Zemská správa politická H. A. Fellerovi: Povolení k najmutí H. Dopity na pozici kinooperátéra, strojopis.

5.7.2. *Kino v hotelu Sansoucci*

Můžeme oprávněně předpokládat, že prosperita kina v Bavorském dvoře byla více než uspokojivá, protože pan Feller již rok po otevření kina v Bavorském dvoře zřizuje další „letní“ biograf v hotelu Sansoucci. Na představení v tomto hotelu umístěném ve svahu mezi hotely Imperial a Richmond dostává pan Feller kinolicenci na období 1911 – 1912¹¹⁷. I v tomto hotelu promítá zpočátku jen přes letní sezónu, tedy od května do září, na prosklené verandě hotelu. Tato veranda byla v té době zvána Vilhelmova a směřovala k Poštovní promenádě (Posthof Promenade). Kinosál byl vybaven projekčním aparátem Prazisions-Kinematograph Pathé, modelem z roku 1910. Sál disponoval 180 sedadly, byl 7 m široký a 16,4 m dlouhý¹¹⁸.

5.7.3. *Kino v domě Červená hvězda (Haus „Roter Stern“)*

O dalším kině pana Fellerera se nám z roku 1912 dochoval pouze nedatovaný a značně poničený dokument, který je zřejmě znaleckým posudkem architektonických plánů na stavbu kina v hotelu v domě s čp. 92 „Červená hvězda“ (Haus „Roter Stern“)¹¹⁹. Nevíme tedy přesné datum, kdy H. A. Feller zažádal o udělení kinolicence pro tento hotel a kdy jí získal. Ve velmi dobrém stavu se nám však dochovaly architektonické plány a nákresy na stavbu kina v tomto hotelu. Dnes již neexistující hotel s čp. 92 se zřejmě

¹¹⁷ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány). Udělení kinematografické licence H. A. Fellerovi na letní sezóny v období 1911 – 1912, strojopis.

¹¹⁸ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány). Plány na umístění kinosálu v hotelu Sansoucci, kresba.

¹¹⁹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba kina v domě "Červená hvězda" v K.Varech (6 plánů). Posudek plánů n stavbu kina v hotelu v domě „Červená hvězda“, rukopis.

nacházel naproti Mlýnské kolonádě, v místech dnešního obchodního domu Baťa. Podle dochovaných dokumentů z let 1913 - 1914 pojednávajících o H. A. Fellerovi, kde je v záhlaví uváděn jako provozovatel kinematografů v Bavorském dvoře, Sansoucci a domě „Červená hvězda“¹²⁰ je jasné, že kino skutečně vystavěno (zřejmě podle těchto plánů) a zprovozněno bylo, o jeho provozu však nic bližšího nevíme. Podle zmíněných plánů bylo kino vybaveno 205 sedadly, jež byla široká 50 cm a umístěná v řadách od sebe vzdálených 1 m. Kinosál měl celkem pět východů, z nichž jeden vedl do šatny a jeden do kasy¹²¹.

V roce 1913 žádá H. A. Feller o prodloužení kinematografických licencí pro svá kina v hotelích Bavorský dvůr a Sansoucci (žádat o prodloužení licence pro hotel Červená hvězda nemusí, neboť ta stále platí)¹²². Zvažuje i zahájení celosezónního provozu, podle posudku ze Zemské správy politické se ale zahájení celosezónního provozu s ohledem na již stávající stálá kina v Karlových Varech ve všech jeho kinech nevyplatí. Zemská správa tedy sice prodlužuje H. A. Fellerovi kinolicenci, ale na zimní sezónu mu ji uděluje pouze pro výše zmíněny hotel Bavorský dvůr, Sansoucci a Červená hvězda fungují nadále pouze pře léto¹²³.

¹²⁰ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Prodloužení kinolicence H. A. Fellerovi pro kina v hotelích Bavorský Dvůr a Sansoucci, strojopis.

¹²¹ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba kina v domě "Červená hvězda" v K.Varech (6 plánů). Plány na stavbu kina v hotelu „Červená hvězda“, kresba.

¹²² SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Žádost H. A. Feller o prodloužení kinolicence pro kina v hotelích Bavorský Dvůr a Sansoucci, strojopis.

¹²³ SOkA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K.Vary 1911-1912. Prodloužení kinolicence H. A. Fellerovi pro kina v hotelích Bavorský Dvůr a Sansoucci, strojopis.

Veškeré dokumenty související s podnikáním H. A. Feller, které máme k dispozici, pojednávají pouze o období do roku 1914. Co se stalo s Fellerovými kiny a vybavením kinosálů v hotelích Bavorský dvůr, Sansoucci a domě Červená hvězda po První světové válce není jasné. Na tato kina se ani nikdy neobjevovala inzerce v novinách, pan Feller zřejmě lákal lázeňské hosty na své projekce plakáty vyvěšenými přímo v hotelích.

5.8. Městské kino

V desátých letech dvacátého století vzniklo v tehdejších Karlsbad v oblasti údolí řeky Teplé ještě jedno kino. Bylo to první Městské kino v Karlových Varech. Žádost o udělení kinolicence podal na Zemskou správu politickou Judr. Dr. Josef Pfeifer 18. září 1912¹²⁴. O několik měsíců později, 13. února 1913 přišla advokátovi panu Pfeiferovi kladná odpověď a město Karlsbad začalo se stavbou svého vlastního kina v ulici Pragergase (dnešní ulice Vřídelní v kopci nad kostelem sv. Máří Magdalény), v domě s čp. 191¹²⁵. Kino bylo vybaveno projektorem Apparat-Pathé. Bohužel se nedochovaly ani plány kina ani informace o jeho návštěvnosti a době zániku.

Vezmeme-li v úvahu množství kinosálů, jež provozoval H. A. Feller v lázeňském centru Karlových Varů, zdají se plány na stavbu dalšího kina celkem bezpředmětné. Potvrzuje se tím však naše teze o tom, že hustota sítě biografů v Karlových Varech byla dána mimo jiné tím, že určitá kina promítala především pro lázeňské hosty a jiná, kupříkladu právě Městské kino, byla zřejmě zbudována hlavně pro stálé obyvatelé.

¹²⁴ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Zřízení Městského kina v K. Varech, 1914. Žádost o udělení kinematografické licence, strojopis.

¹²⁵ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Zřízení Městského kina v K. Varech, 1914. Udělení kinolicence na provoz Městského kina, strojopis.

5.9. Kino ve Staré Roli

Již v kapitolách výše jsme zmiňovali, že většina čtvrtí dnešních Karlových Varů byla na začátku minulého století samostatnými obcemi, které se teprve v průběhu třicátých a čtyřicátých let přidružovaly. Jednou z nejvýznamnějších takových obcí byla v první polovině dvacátého století Stará Role (toho času Alt Rohlau). Byla sice značně vzdálena od lázeňského centra Karlových Varů, počet obyvatel však rychle rostl a na začátku třicátých let zde žilo již téměř 8 000 lidí. Při zakládání biografu se navíc dalo počítat s přilehlými obcemi (Počerny, Sedlec, Otovice ad.).

Jako první začal v oblasti provozovat kinematografické projekce František Dutz. Narodil se roku 1874 a nejdříve zřejmě začínal s kočovnými představeními ve Staré Roli a v okolí. Z dokumentu ze dne 24. března 1908, kde Dutz žádá o udělení kinematografické licence pro Starou Roli, totiž můžeme vyčíst, že již v roce 1906 a 1907 měl kinolicenci, teď že by však chtěl své projekce pořádat trvale v hotelu Siegl¹²⁶. Stará Role byla jistě pro takový podnik velmi lukrativní lokalitou, pan Dutz měl však pro své plány zřejmě ještě jinou motivaci. Na konci roku 1908 se mu měl narodit syn (pojmenovaný pak také František) a pan Dutz se proto chtěl trvale usadit.

Nedochovala se bohužel ani odpověď na tuto žádost ani žádná jiná zmínka o podnikání F. Dutze na další tři roky. 13. března 1911 však o udělení licence a povolení kinematografických představení ve svém hotelu zažádal jeho majitel Alois Siegl, narozený 16. srpna 1853 ve Schlaskenwerthu (v Rakousku). Kinolicenci

¹²⁶ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Žádost F. Dutze o udělení kinematografické licence pro obec Stará Role, strojopis.

12. června 1911¹²⁷ získal a svůj podnik upravil podle plánů, jež máme k dispozici, na moderní kinosál. Ten byl 15 m dlouhý, 11 m široký a měl 6 m na výšku. Disponoval 282 sedadly širokými 50 cm (na původním plánu jich bylo 306, kvůli ventilaci však byla ubrána jedna řada o 18 sedadlech a dalších 6 míst bylo ubráno kvůli bezpečnosti u vchodu) a moderní ventilací. Promítací kabina byla dle licenčních pravidel 3 m dlouhá, 2,8 m široká, odizolovaná kovovou stěnou a vybavená projektozem Ernemann - Stahl - Projektor „Imperator“ z firmy Heinricha Ernemanna. Kino dostalo název „I. Zentral-Kino-Theater, Alt Rohlau“, později zkrácený na I. Zentral-kino.

Zda byl František Dutz v tomto kině zaměstnán a pokud, na jaké pozici, bohužel nevíme. Na konci roku 1912 (19. prosince 1912) ale pan Dutz žádá o udělení kinematografické licence pro kino v hotelu Siegl¹²⁸. V dokumentu bohužel není uvedeno, jestli má F. Dutz v plánu kino od původního majitele koupit nebo zda pan Siegl zemřel a on chce pokračovat v provozu zmíněného biografu.

Z období První světové války se žádné zmínky o kině ve Staré Roli nedochovaly, ani v archivních dokumentech, ani v dobovém tisku. Máme však k dispozici poutač na projekci na 16. února 1916, který uvádí i výši vstupného – 20 h. Nevíme tedy, jestli se v kině promítalo po celou dobu války a jak často, určitě se ale promítalo.

I po válce vede kino František Dutz, který v pravidelných ročních a později dvouletých intervalech žádá o prodloužení kinolicencí až do roku 1934. V letech 1924 – 1925 se kino zřejmě ocitá v nelehké finanční situaci, protože pan Dutz žádá zemskou

¹²⁷ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Udělení kinematografické licence A. Sieglvi, strojopis.

¹²⁸ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Žádost F. Dutze o udělení kinematografické licence, strojopis.

správu politickou v Praze o snížení poplatku ve prospěch státní invalidní péče. Dostává se mu však negativní odpovědi:

"Zemská správa politická v Praze nevyhovuje žádosti Františka Dutze, majitele biografu ve Staré Roli za opětné snížení poplatku mu ve prospěch státní invalidní péče pro období 1. ledna 1921 do 30. dubna 1922 uloženého. Jmenovaný budiž vyzván, aby tento poplatek 3.000 K do 30. května 1924 zaplatil; neučiní-li tak, budiž biografický podnik ihned uzavřen. Z rozhodnutí tohoto lze se do 4 týdnů odvolati k ministerstvu vnitra; odvolání bylo by podati u zemské správy politické v Praze."¹²⁹ Tuto dávku tedy pan Dutz musel ještě zaplatit, v roce 1925 (25. července 1925) však žádá o snížení poplatku znovu a žádosti je vyhověno – dávka je mu snížena z 2 500 K na 1 000 K na období 1. května 1924 až do 31. května 1925.

Ze dne 23. října 1929 se dochoval dopis velitele četnického úřadu ve Staré Roli pro Okresní úřad v Karlových Varech, v němž oznamuje, že koncesi pro biograf má ve Staré Roli František Dutz a hraje čtyřikrát v týdnu.¹³⁰ O několik měsíců později, 10. ledna 1930 proběhla v kině revize, podle níž Dutz plně dostává svých daňových závazků, za celou dobu provozu kinematografu neměl žádný problém s bezpečností a vše má v tomto směru v pořádku, dostává všem licenčním podmínkám, včetně promítání minimálně pěti ryze českých představení ročně (takových jich dělá i víc), v součinnosti s místní školní správou promítá minimálně jednou měsíčně poučné filmy pro studenty, vstupné je stanoveno přiměřeně a zpřístupňuje biograf

¹²⁹ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Zamítnutí žádosti o snížení poplatku ve prospěch státní invalidní péče, strojopis.

¹³⁰ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Zpráva velitele četnického úřadu ve Staré Roli o provozu v biografu I. Zentral-Kino

i nemajetnějších vrstvách, Dutz se většiny projekcí biografu sám účastní.¹³¹

1. dubna 1934 František Dutz umírá a vdova po něm žádá okresní úřad v Karlových Varech o ustanovení jeho syna, také Františka, narozeného 17. října 1908 svým zástupcem při provozu kina. F. Dutz ml. podle zprávy velitele četnické stanice z 15. října 1934 „...bydlí ve společné domácnosti se žadatelkou - nevlastní matkou. Je v každém směru spolehlivý a k vedení podniku po stránce výchovné a kulturní způsobilý, protože při provozu kina je již od roku 1924 zaměstnáván a veškerou agendu s tím spojenou již za života otce vykonával. Vzhledem k tomu, že rodina Dutzova se zadlužila investicemi do kina, na provoz kina je odkázána, ježto nemá jiných příjmů a je nemajetná, jeví se býti žádost zřetelněhodná.“¹³²

O dalším provozu kina do začátku Druhé světové války ani v průběhu jejího trvání nemáme bohužel žádné dochované zprávy.

5.10. Kino v Doubí

Doubí je jednou z od centra města nejvzdálenějších čtvrtí. I nejbližší kino Elite v Rybářích bylo proto pro obyvatele této obce vzdáleno 5 km, tedy relativně daleko. Přesto se ale první žádosti o udělení kinolicence na stálé kino v této obci objevují až na přelomu dvacátých a třicátých let.

¹³¹ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Zpráva z kompletní revize kina, strojopis.

¹³² SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Zpráva velitele četnické stanice o způsobilosti F. Dutze ml. K provozování kina ve Staré Roli, strojopis.

28. listopadu 1928 žádá o udělení kinematografické licence Dominik Sorger¹³³. Ve stejné době ale žádá o tuto licenci také Spolek válečných invalidů, vdov a sirotků (Ortsgruppe des Bundes des Kriegsverletzten Witwen und Waisen). Následuje dlouhé šetření o vhodnosti založení nového kina v Karlových Varech. A neboť v této době byly upřednostňovány právě všeužitečné spolky, kterým Spolek válečných invalidů, vdov a sirotků byl, před samostatnými podnikateli, bylo panu Sorgerovi 2. prosince 1930 oznámeno, že se jeho žádosti nevyhovuje, protože licence byla současně přislíbena výše zmíněnému spolku¹³⁴. "

Ze zmínek v dalších dokumentech a udělovaných licencích víme, že kino v Doubí skutečně zprovozněno bylo. Přímé dokumenty pojednávající o provozu tohoto kina se však nedochovaly.

¹³³ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí, 1929 - 1931. Žádost Dominika Sorgera o udělení kinematografické licence, strojopis.

¹³⁴ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí, 1929 - 1931. Zamítnutí žádosti D. Sorgera o udělení kinematografické licence, strojopis

6. ZÁVĚR

V úvodu naší práce jsme si stanovili za cíl chronologicky zmapovat historii kin a jejich síť na území dnešních Karlových Varů od tamní první kinematografické projekce až po rok 1945. Pro ucelenost práce bylo nutné stručně představit historii a vývoj Karlových Varů, obecný vývoj české kinematografie, právní předpisy platné na našem území či cenzurní normy.

V nejobsáhlejším, pátém, oddíle naší práce jsme se pak věnovali všem karlovarským kinům. První z nich vzniklo již v roce 1910 a celkem jich do roku 1945 bylo v Karlových Varech založeno deset. Dvě z těch nejstarších, založených ještě před První světovou válkou – kina Čas a Drahomíra pak fungují až do dnešních dní. Biografů v Karlových Varech sice fungovalo plných deset, kvůli poválečné likvidaci většiny archivních dokumentů jsou však informace, jež bylo v našich silách získat, bohužel značně neucelené. O některých menších biografech tak mnohdy nevíme víc, než jejich název, místo a rok založení. Naším cílem však bylo zmapovat hlavně síť těchto kin v jednotlivých údobích minulého století. Kolik jich bylo, na jaké obecenstvo zaměřovala jednotlivá kina svůj program, proč zanikala.

Podářilo se nám sestavit ucelený přehled karlovarských kin a zmapovat období jejich fungování a vzájemného působení. Vypořadali jsme také souvislost mezi množstvím stálých kin a počtem lázeňských hostů, kteří byli hlavními hybateli kulturního života Karlových Varů před První světovou válkou i v meziválečném období. Mnohá kina byla provázána společnými majiteli, stejně tak fungovaly silné vzájemné vazby mezi majiteli jednotlivých kin, například společně zadávali inzerci.

Naše práce přináší souvislý vhled do karlovarské kinofikace v první polovině dvacátého století, na kterou jde v mnoha směrech navázat, ať už po roce 1945, nebo hlubším bádáním v historii jednotlivých kin.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

7.1. *Knihy:*

- ALLEN, Robert Clyde, GOMERY, Douglas. *Film History: theory and Practise*. New York : McGraw-Hill, 1985. ISBN 0-07-554871-2.
- BARTOŠEK, Luboš. *Náš film*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN 23-004-85.
- BELÁŇ, Jan. *Karlovy Vary – Město filmu a filmových festivalů*. Karlovy Vary : Promenáda, 1988. ISBN 80-86092-20-8.
- DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 1996. ISBN 80-7004-085-8.
- HÁBOVÁ, Milada (ed.). *25 ročníků MFF Karlovy Vary*. Praha : Československý filmový ústav, 1986.
- HAVELKA, Jiří. *Kronika našeho filmu 1896-1965*. Praha: Filmový ústav 1967.
- KLIMEŠ, Ivan. *Kinematografie, rakouský stát a české země 1895-1912*. (část první). *Iluminace* 14, 2002, č. 1 (45). ISSN 0862-397X.
- KLIMEŠ, Ivan. *Kinematografie, rakouský stát a české země 1895-1912*. (část druhá). *Iluminace* 14, 2002, č. 2 (46).
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II. díl H – Kole. 1 vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-13-3.
- KROČA, Květoslav. *Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary : kronika 1946-2001*. Karlovy Vary : Mirror Promotion, 2002. ISBN 80-238-8793-9.
- PIŠTORA, Ladislav. *Filmový návštěvníci a kina na území České republiky*. *Iluminace* 8, 1996, č. 4.
- PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 200. 89 s. ISBN 80-85839-54-7.
- SKOPAL, Pavel. *Kinematografie a město, Studie z dějin lokální filmové kultury*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2005. ISBN 80-210-3913-2.

SZCZEPANIK, Petr (ed.). *Nová filmová historie: antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha: Hermann a synové, 2004. ISBN 80-210-3913-2.

ŠTÁBLA, Zdeněk. *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896-1945*. Praha: Československý filmový ústav, 1989.

ŠTÁBLA, Zdeněk. *Kinematografické projekce v Čechách a na Morave v letech 1896-1897*. Praha : Československý filmový ústav, 1973.

TABERY, Karel: První filmové projekce v Karlových Varech. In: AUGUSTIN, Milan (ed.). *Historický sborník Karlovarska IX*. Karlovy Vary : Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2003. ISSN 1240-9406.

TABERY, Karel (ed.). *Kinofikace Moravy: Bruntál, Bystřice pod Hostýnem, Bzenec, Havířov, Holešov, Jihlava, Kroměříž, Luhačovice, Nový Jičín, Šumperk, Uherské Hradiště, Zlín*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0820-1.

THOMSONOVÁ, Kristin, BORDWELL, David. *Dějiny filmu, Přehled světové kinematografie*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění / Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7331-091-2 (AMU), ISBN 978-80-7106-898-3 (NLN).

7.2. Internetové zdroje:

PIŠTORA, Ladislav. *První půlstoletí filmu na území České republiky, část 1,2,3*. [online]. Český statistický úřad, Praha 2007, [cit. 19. 3. 2011], Dostupné z WWW:

<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c1/pistora.pdf>.

BUCHAROVIČ, Stanislav. *Více Historie. Dějiny Karlových Varů*. [online]. Infocentrum města Karlovy Vary, Karlovy Vary 2011, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.karlovy-vary.cz/cz/vice-historie>

Historie letiště. [online]. Mezinárodní letiště Karlovy Vary, Karlovy Vary 2010, [cit. 2. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.airport-k-vary.cz/cs/letiste-historie/>

7.3. Odborné práce:

BÍNOVÁ, Kateřina. *Počátky kinofikace v Pardubicích*. Diplomová práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

BITTNEROVÁ, Alice. *Kinofikace Svatého Kopečka u Olomouce (na pozadí stručného nástinu dějin československé kinematografie) 1927–1991*. Diplomová práce, Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

DOBIÁŠOVÁ, Martina. *Kolínská kina mezi lety 1911-1939: Kinematografické divadlo Karla France a jeho následovníci*. Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta MU Brno. Brno: Masarykova Univerzita, 2009.

RAITORALOVÁ, Olga. *Analýza návštěvnosti českých kin. Vývoj a prognóza*. Magisterská práce, Filmová a televizní fakulta Akademie Múzických Umění v Praze. Praha: Akademie Múzických Umění, 2007.

7.4. Archivní prameny:

Státní okresní archiv Karlovy Vary:

Ve Státním okresním archivu Karlovy Vary jsou ve fondu Okresního úřadu Karlovy Vary uloženy dokumenty spojené zejména s tématem lokální kinematografie. Proto byl tento fond stěžejní základnou celého našeho výzkumu.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Kinematograf, 1907-1935.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Kino v Dalovicích (1 plán), 1933 – 1934.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Žádost spolku Německá vlast (Deutsche Heimat) o zřízení kina v Dalovicích, 1913.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Kino v Doubí, 1929 – 1931.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Žádost spolku Abeiterheim o subvenci na zřízení kina v Drahovicích, 1914.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Složka Zřízení kina „Adler“ v Drahovicích (3 plány), 1913 – 1914.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 123. Složka Kino v domě Bavorský dvůr K.Vary, 1911-1912.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 123. Složka Stavba a provoz Kina Centrál v K. Varech (12 plánů, 1 foto, 1 projekt), 1910 – 1922.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 123. Složka Stavba kina v domě „Červená hvězda“ v K. Varech (6 plánů), 1912.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 123. Složka Zřízení městského kina v K. Varech, 1914.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Žádost o povolení kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány), 1910.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Zřízení kina v hotelu Vídeňský dvůr v K. Varech (2 plány), 1912.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915-1923.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Kino ve Staré Roli (7 plánů), 1911-1930.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Žádost místního odboru NJS v KV o kinematografickou licenci (3 plány), 1920.

Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 125. Složka Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí a jejich evidence, 1909 – 1930.

Adressbuch der Handels – und Gewerbekammer in Eger, 1914-1915.

Adresář pro Karlovy Vary, 1945.

7.5. Dobová periodika

Karlsbader Badeblatt und Vochenblatt, ročníky 1896, 1908, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1918, 1920, 1922, 1925, 1928, 1930, 1931, 1933, 1938, 1940, 1942, 1944, 1945.

Karlsbader Tagblatt, ročník 1896.

7.6. Citované filmy

Adelheid (František Vláčil, ČSR, 1978)

Casino Royale (Martin Campbell, USA / Velká Británie / ČR / Německo, 2006)

Erotikon (Gustav Machatý, ČSR, 1929)

Dny zrady (Otakar Vávra, ČSR, 1973)

Odchod z továrny (Francie, 1895)

Partie karet (Francie, 1895)

Poslední prázdniny (Wayne Wang, USA/ ČR, 2006)

Prsten (Armand Mastroianni, USA, 1995)

Příjezd vlaku na nádraží (Francie, 1895)

Rodinná snídaně (Francie, 1895)

Vrchní, prchni (Ladislav Smoljak, ČSR, 1980)

7.7. Seznam tabulek

Tabulka 5 – Vývoj počtu lázeňských hostů (17 s.)

Tabulka 6 – Počet obyvatel Karlových Varů (18 s.)

Tabulka 7 – Počet domů v Karlových Varech (20 s.)

Tabulka 8 – Vývoj počtu kin na našem území (34 s.)

7.8. Seznam použitých zkratek

čp.	Číslo popisné
inv. č.	Inventární číslo.
Obr.	Obrázek
s.	Strana
SOkA	Státní okresní archiv.
Vyd.	Vydání.

8. PŘÍLOHY

Zemská správa politická v Praze.

Toto označení správu uvádí jest příkazem dalším podání a od- povědi.	Čís. 8 B- <i>2669 ai 1919</i>	V Praze, dne <i>9. července</i> 192 <i>0</i> .
	Č. z. sp. p. <i>177.429 ai 1919</i>	

Přílohy: *9*
John Ruston a Bedřich Neidhast žádost o kinematografickou licenci pro Karlovy Vary
X. č. 17418/19.

Panu

Okresní správě politické

v *Karlovy Varych*

(John Ruston a Bedřich Neidhast)

Zemská správa politická nevyhovuje Vaší žádosti za povolení k pořadání kinematografických představení v *Karlovy Varych*, poněvadž toho času uděluje se kinematografické licence pouze korporacím sloužícím účelům všeužitečným a nikoli jednotlivcům.

Z tohoto rozhodnutí lze u zemské správy politické v Praze podati do 4 neděl odvolání k ministerstvu vnitra v Praze.

Přílohy Vaší žádosti () se Vám vracejí.
Stou je žádosté vpruzuměle na potvrzení. Přílohy jsou připojeny.

Za presidenta zemské správy politické:

Okresní politická správa v Karlových Várech
Politische Bezirksverwaltung in Karlsbad

29303 18. VII. 1920 doš. ang.

PHL.
Beil.

28. 8. 1920

aceel 7. 8. 1920

zaujímám se J. d. 18. 8. 1920
Attokat Karlsbad

< deustsch >
Aug 28/20

Aug 29/20

Obr. 1 – Odmítnutí udělení licence Johnu Rustonovi a Bedřichu Neidhastovi¹³⁵

¹³⁵ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 125. Směrnice a vyhlášky o povolení kočovných licencí a jejich evidence, 1909 – 1930. Zamítnutí žádosti Johna Rustona a Bedřicha Neidhasta o povolení kočovných licencí, strojopis.

Z e m s k ý ú ř a d v P r a z e .

Toto označení spisu
uvéstí jest při každém
dalším podání a od-
povědi.

č. 698.194 ai 1932.
20/A 574/3

V Praze dne 31. ledna 1933.

Opis.

Panu

An Herrn

Adamu L i e b l o v i

Adam L i e b l

ve

in

D v o r e c h

M e i e r h o f e n

Žádosti Vaší za povolení k
pořádání kinematografických před-
stavení se stálým stanovištěm ve
Dvorech nevyhovují, poněvadž míst-
ní potřeba vzhledem k okolním
blízkým biografům v Doubí, Staré
Roli a Rybářím nevyžaduje zříze-
ní stálého kinematografu ve Dvo-
rech.

Ihrem Ansuchen um die Bewilligung
zur Veranstaltung von kinematografi-
schen Vorstellungen mit dem ständi-
gen Standorte in Meierhofen finde
ich keine Folge zu geben, weil der
Localbedarf mit Rücksicht auf die
umliegenden nahen biografischen Un-
ternehmungen in Aich, Altrohlan und
Fischern die Errichtung eines stän-
digen Kinematografen in Meierhofen
nicht erfordert.

Z tohoto výměru lze se odvo-
lati do 15ti dnů po dni doručení
u zemského úřadu v Praze k minister-
stvu vnitra.

Gegen diesen Bescheid kann die
Berufung binnen 15 Tagen nach dem
Zustellungstage bei der Landesbehör-
de in Prag an das Ministerium des
Innern eingebracht werden.

Za zemského presidenta :

Für den Landespräsidenten :

Z i k u d a, v.r.

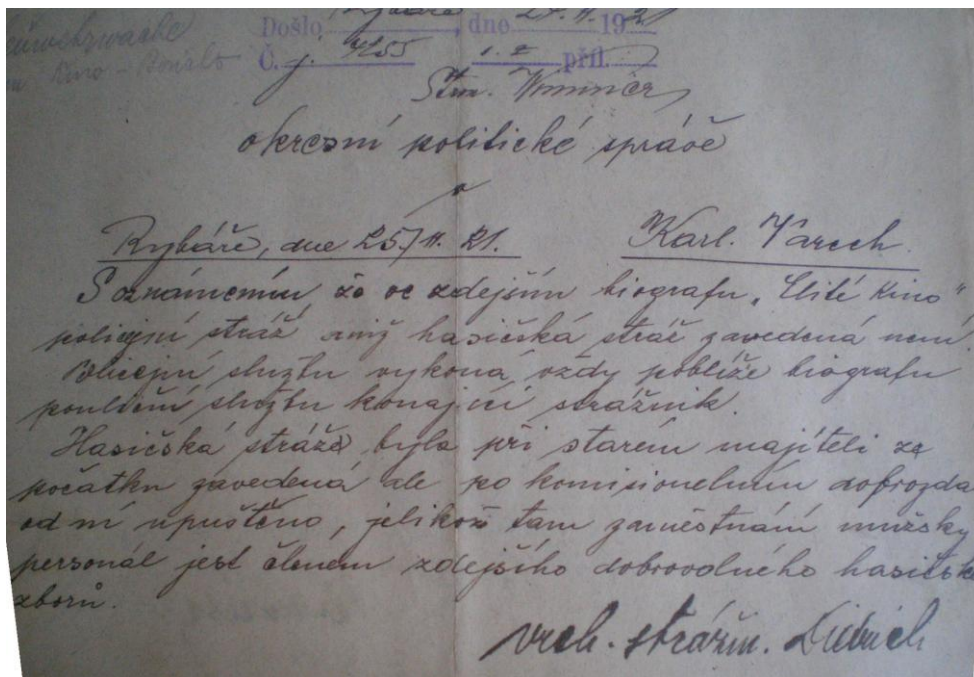
./.

Obr. 2 – Zamítnutí udělení licence Adamu Liebloví pro obec
Dvory¹³⁶

¹³⁶ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*,
inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí. Posudek k udělení kinolice, rukopis
(nemá vlastní složku).

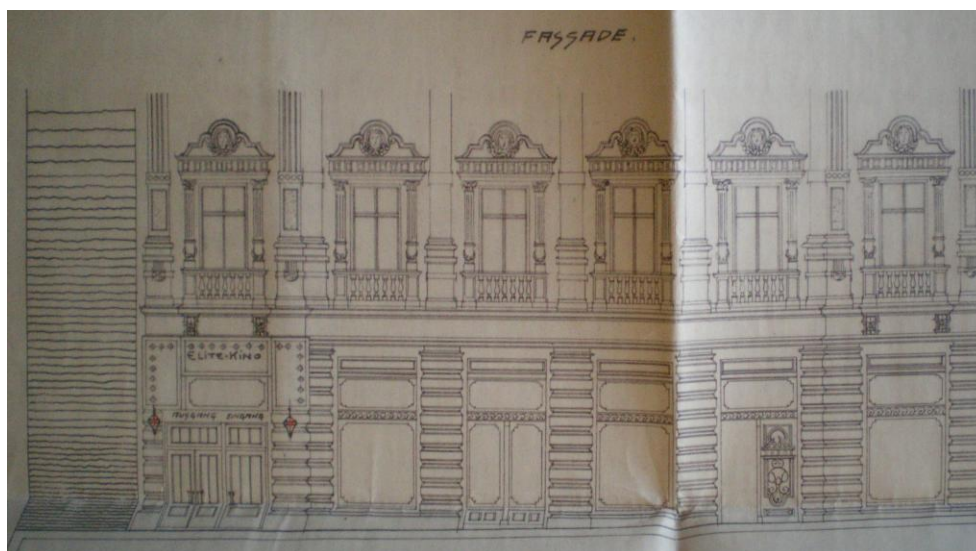
Obr. 4 – Reklama na kino Elite v Rybářích¹³⁸

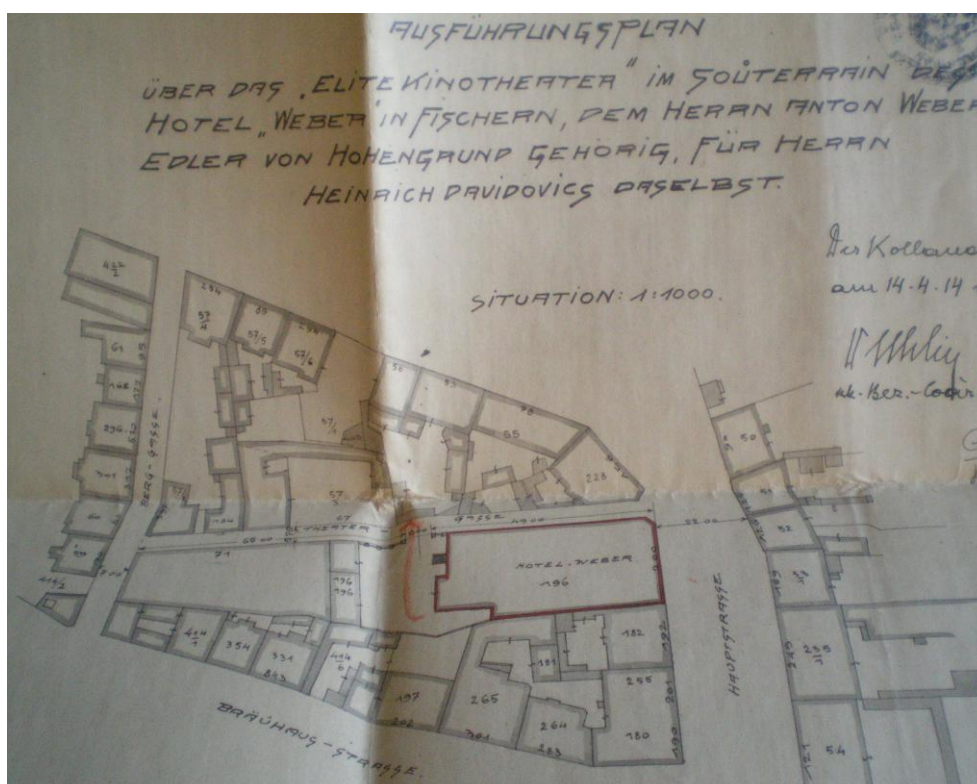
Obr. 5 – Oznámení strážmistra Ditricha o nedostatečném hasičském dozoru v kině Elite¹³⁹

¹³⁸ SOKA Karlovy Vary, Adressbuch der Handels - und Gewerbekammer in Eger, 1914-1915.

¹³⁹ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 - 1923. Oznámení vrchního strážníka Ditricha Okresní správě politické, rukopis.

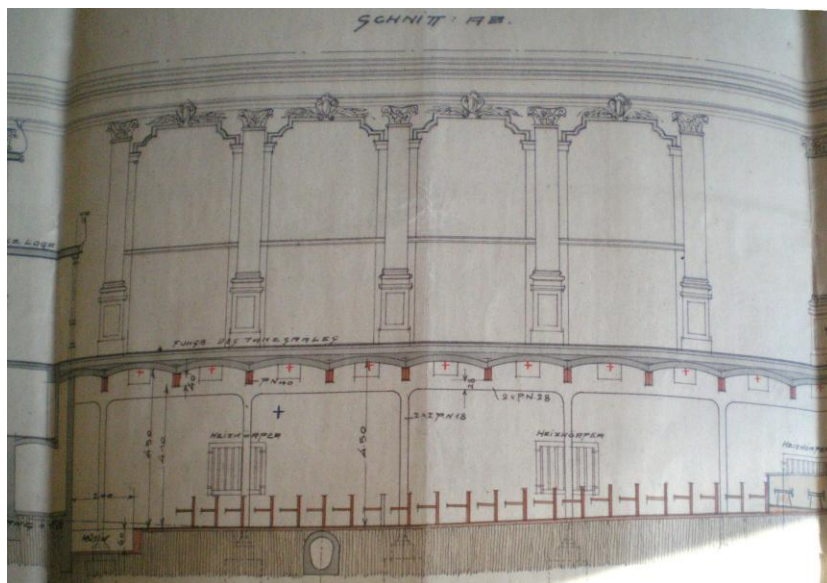
Obr. 6 – Průčelí a fasáda hotelu Weber (kino Elite)¹⁴⁰

Obr. 7 – Plán umístění hotelu Weber v Rybářích¹⁴¹

¹⁴⁰ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Plán průčelí hotelu Weber, kresba.

¹⁴¹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Plán umístění hotelu Weber, kresba.

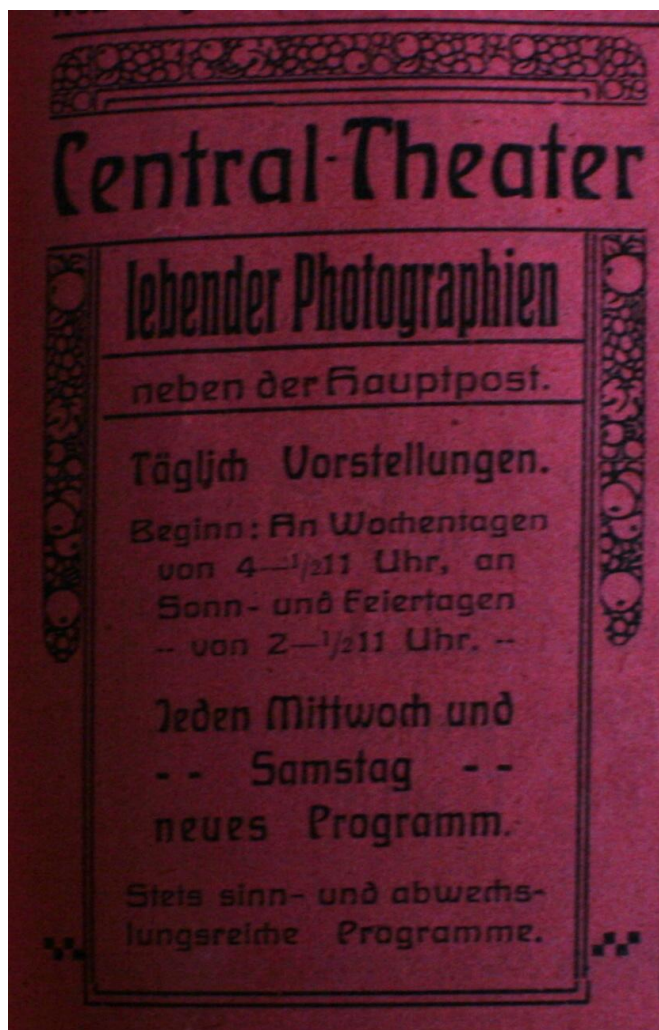
Obr. 8 – Plán kinosálu Elite¹⁴²

Obr. 9 – Kinolizence pro Heinricha Davidovicse¹⁴³

¹⁴² SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Plán kinosálu Elite, kresba.

¹⁴³ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Složka Kino Elite, K.Vary-Rybáře (15 plánů), 1915 – 1923. Kinolizence pro Heinricha Davidovicse, strojopis.

Obr. 10 – Reklama na kino Zentral-Theater (Čas)¹⁴⁴

¹⁴⁴ SOkA Karlovy Vary, Adressbuch der Handels - und Gewerbokammer in Eger, 1914-1915.

Obr. 11 – Kinolicence pro Gottfrieda Fritsche¹⁴⁵

¹⁴⁵ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Kinolicence pro Gottfrieda Fritsche, rukopis.

Obr. 12 – Pasáž vedoucí ke kinosálu Zentral-Theateru (Čas)¹⁴⁶

¹⁴⁶ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Pasáž vedoucí ke kinosálu Zentral-Theateru (Čas), fotografie.

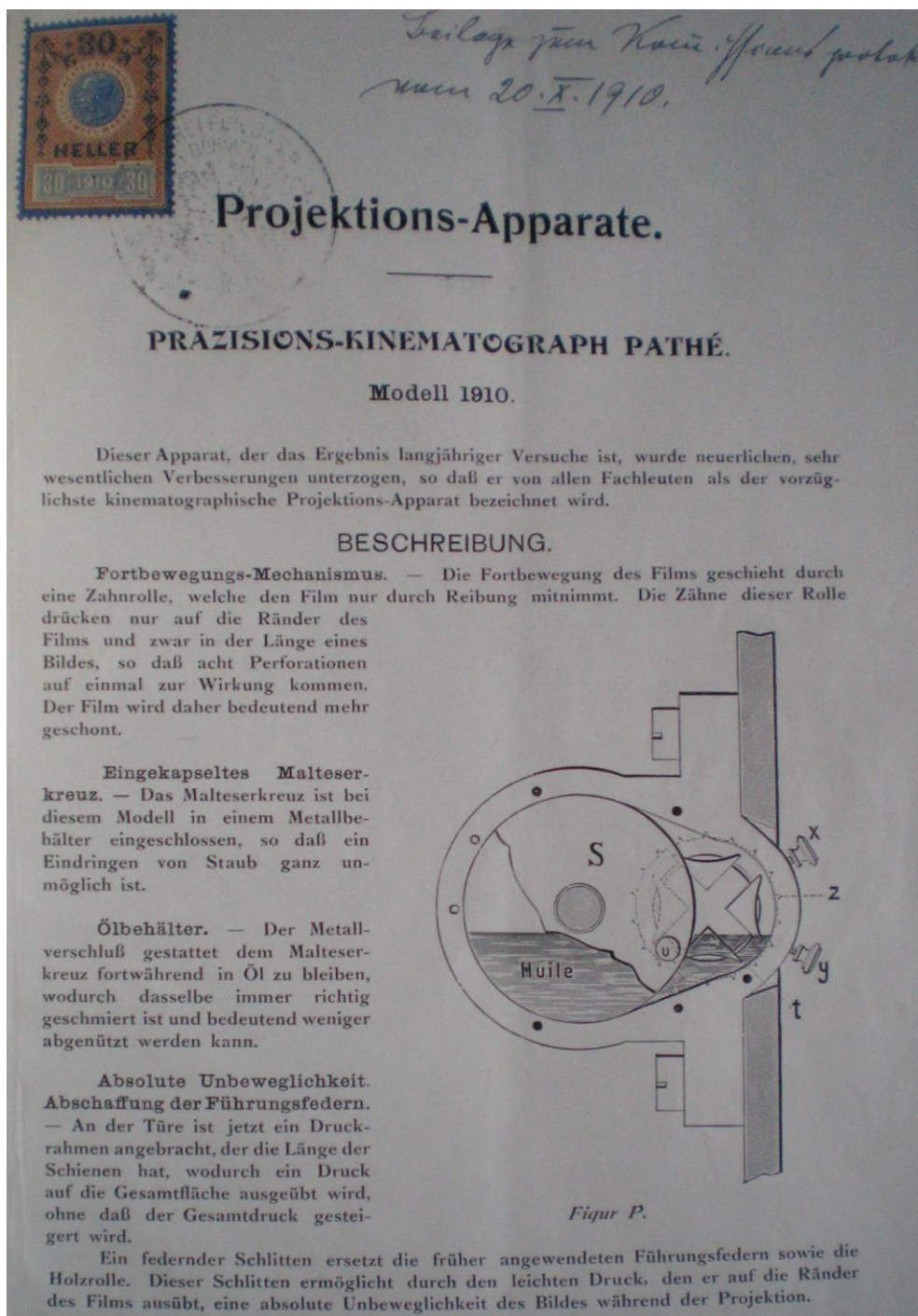
Obr. 13 – Vchod do kinosálu Zentral-Theater (Čas)¹⁴⁷

Obr. 14 – Nádvoří před kinem Zentral-Theater (Čas)¹⁴⁸

¹⁴⁷ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Vchod do kinosálu Zentral-Theateru (Čas), fotografie.

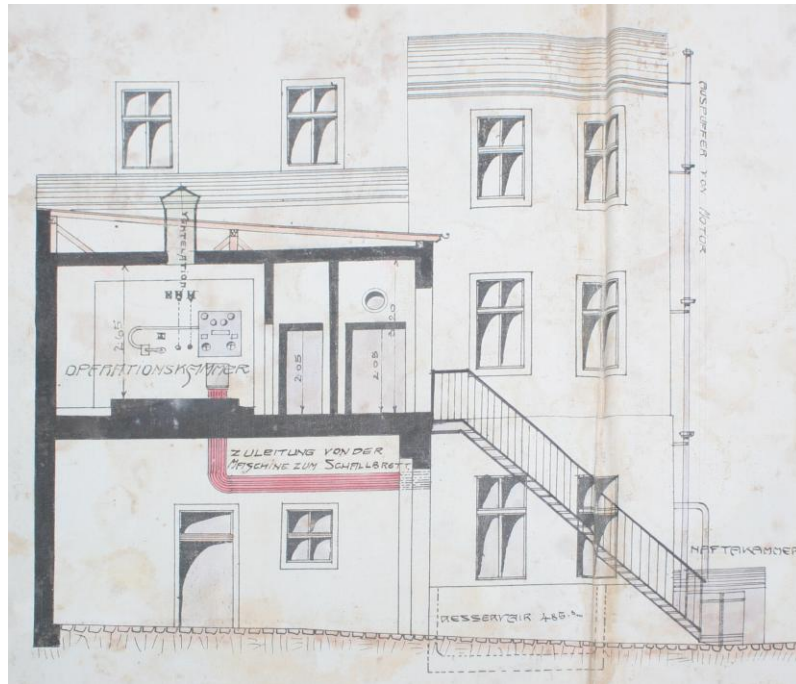
¹⁴⁸ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922

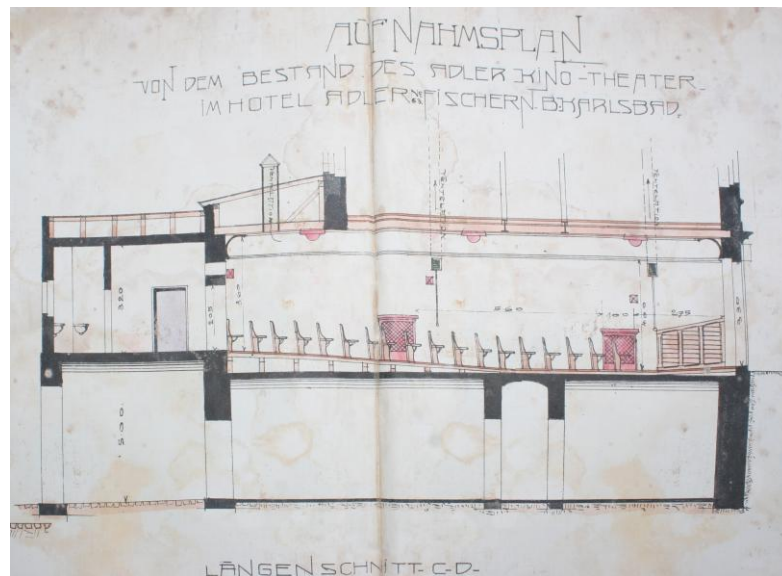
Obr. 15 – Popis projektoru používaného zřejmě v kině Zentral-Theater (Čas)¹⁴⁹

(12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Nádvoří před kinem Zentral-Theateru (Čas), fotografie.

¹⁴⁹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 123. Stavba a provoz Kina Central v K. Varech 1910-1922 (12 plánů, 1 foto, 1 projekt). Popis projektoru používaného zřejmě v kině Zentral-Theater (Čas), strojopis.

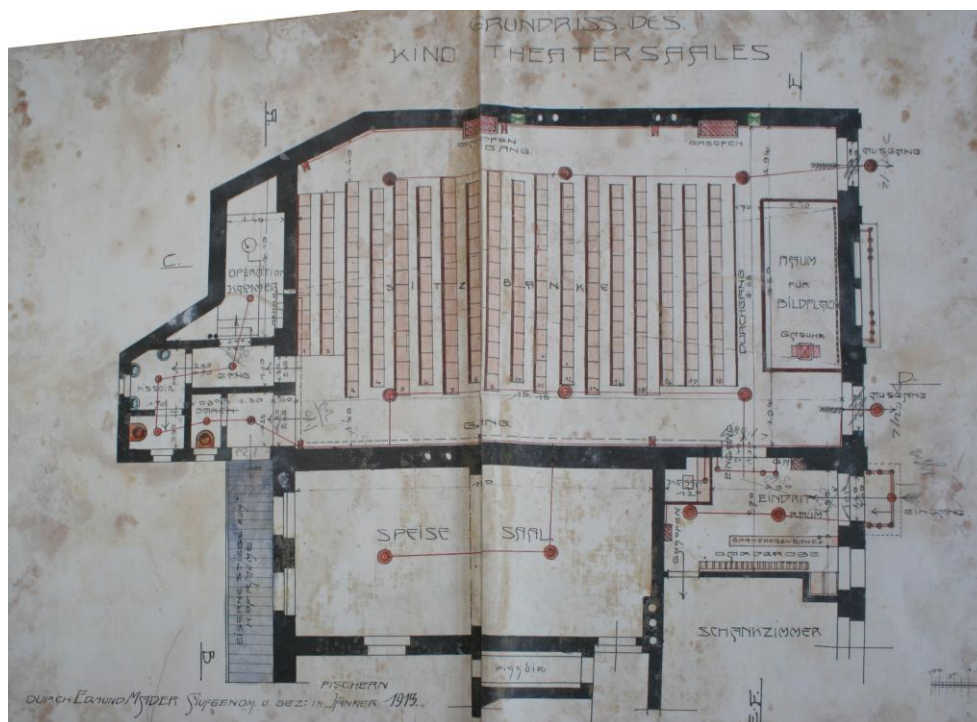
Obr. 16 – Plán průčelí kina Adler (Drahomíra)¹⁵⁰

Obr. 17 – Plán kinosálu Adler (Drahomíra)¹⁵¹

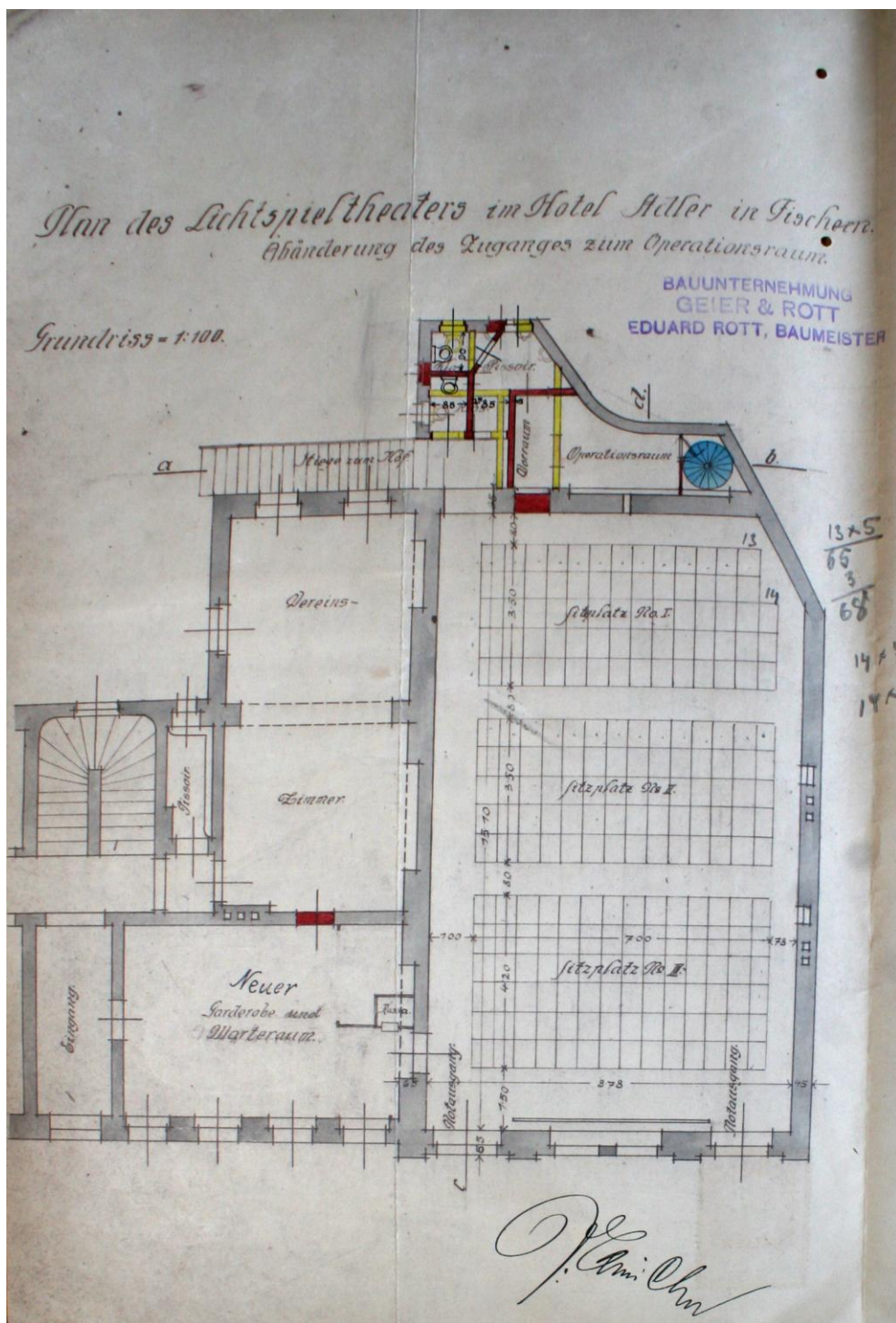
¹⁵⁰ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány), 1913 - 1914. Plán průčelí kina Adler (Drahomíra), kresba.

¹⁵¹ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány), 1913 - 1914. Plán kinosálu Adler (Drahomíra), kresba.

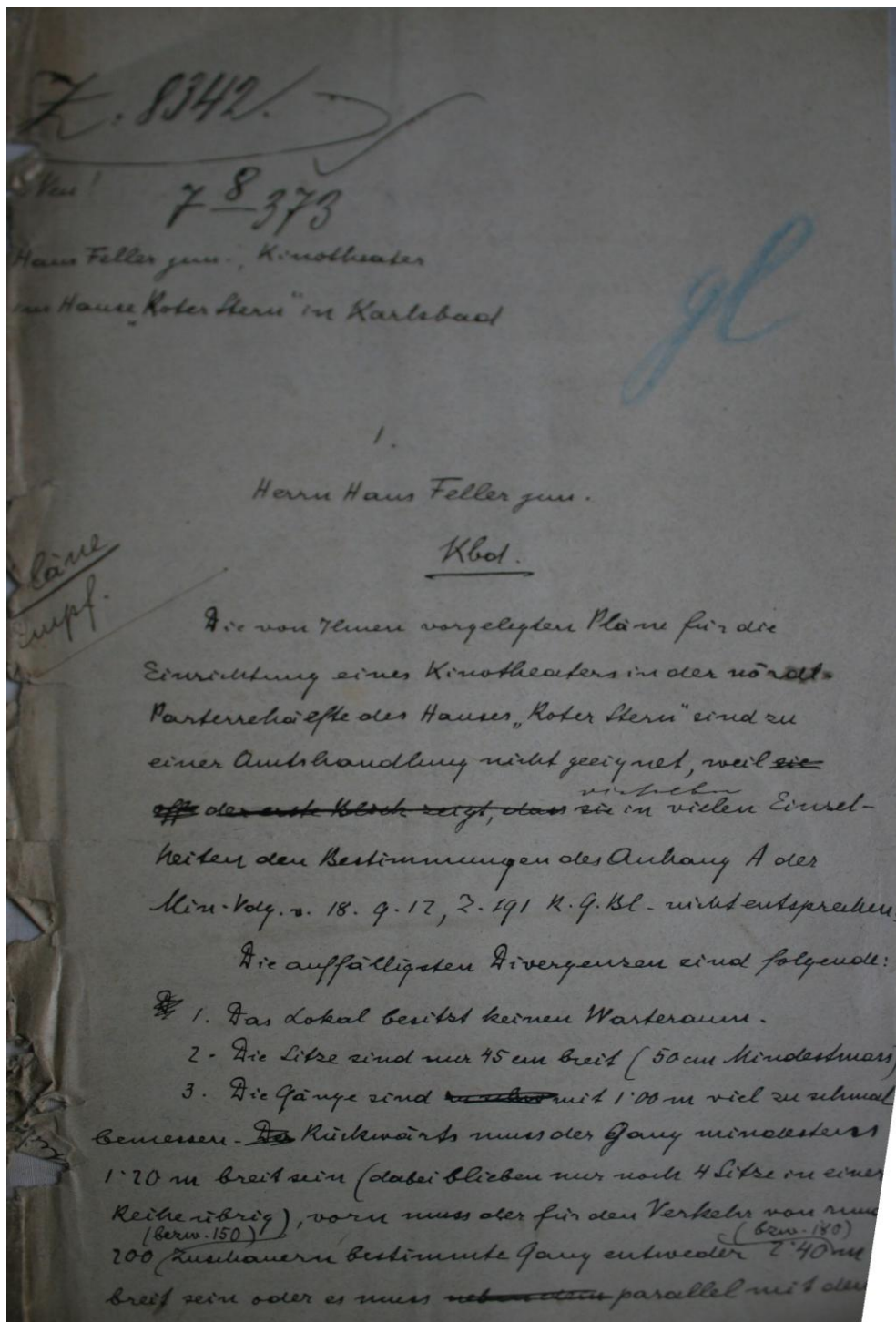
Obr. 18 – Plán architekta E. Madera na stavbu kinosálu v hotelu Adler v Drahovicích¹⁵²

¹⁵² SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány), 1913 - 1914. Plán architekta E. Madera na stavbu kinosálu v hotelu Adler v Drahovicích, kresba.

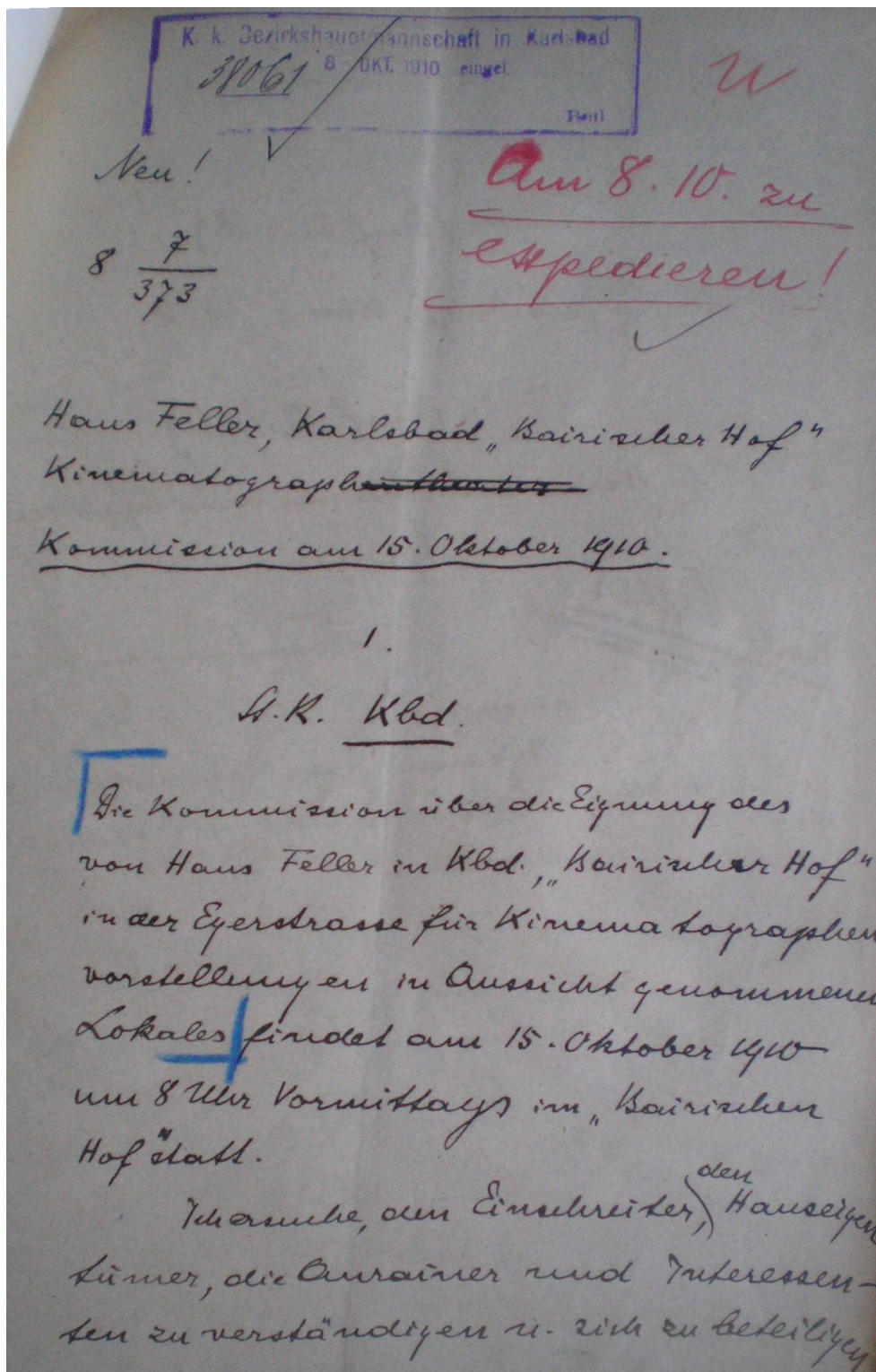
Obr. 19 – Plán architekta E. Rotta na stavbu kinosálu v hotelu Adler v Drahovicích¹⁵³

¹⁵³ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 122. Zřízení kina Adler v Drahovicích 1913-1914 (3 plány), 1913 - 1914. Plán architekta E. Rotta na stavbu kinosálu v hotelu Adler v Drahovicích, kresba.

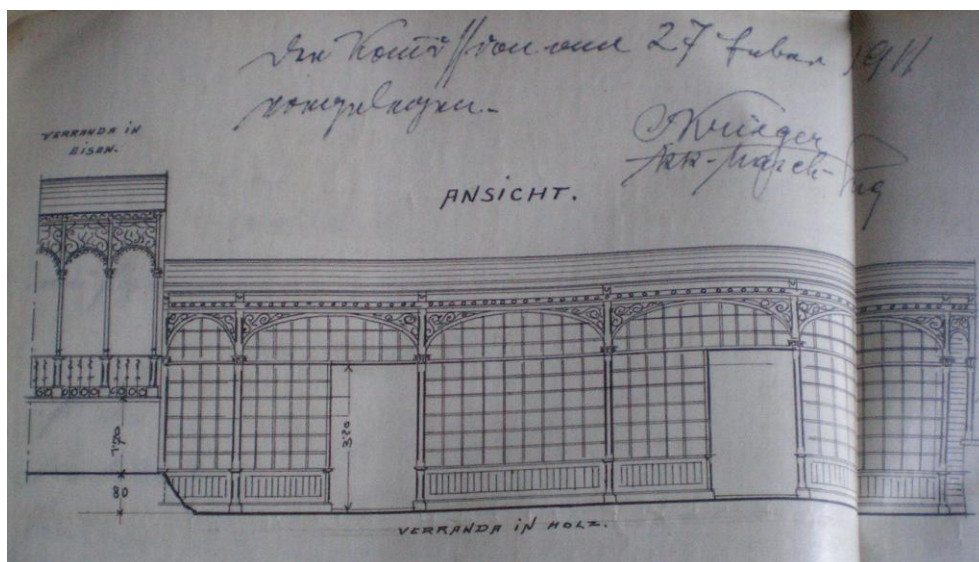
Obr. 20 – Zhodnocení plánů H. A. Feller na stavbu kina v domě
„Červená hvězda“ (haus „Rotter Stern“¹⁵⁴

¹⁵⁴ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950),
inv. č. 353, karton 123. Stavba kina v domě "Červená hvězda" v K.Varech
(6 plánů). Posudek plánů n stavbu kina v hotelu v domě „Červená hvězda“,
rukopis.

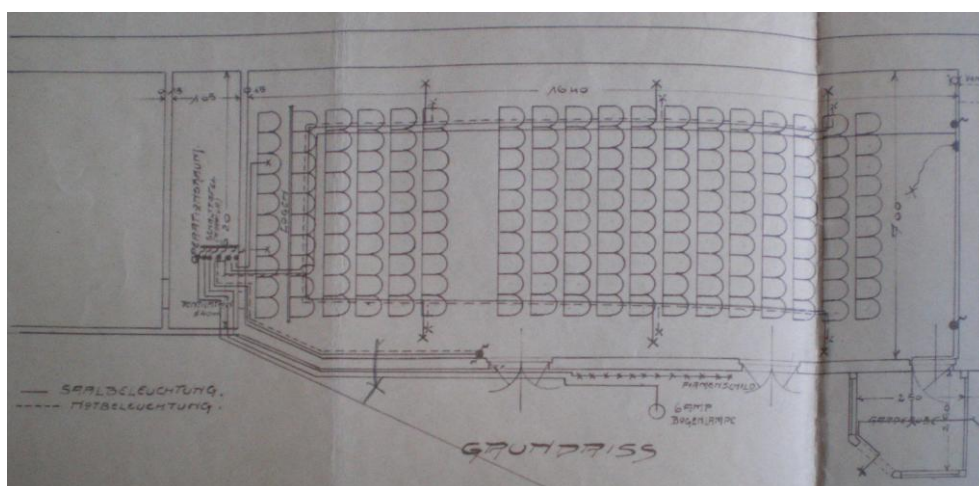

Obr. 21 – Oznámení H. A. Fellerovi o plánované komisní prohlídce kina v Bavorském domě¹⁵⁵

¹⁵⁵ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 123. Kino v domě Bavorský Dvůr K. Vary 1911-1912.

Obr. 22 – Nákras verandy hotelu Sansoucci¹⁵⁶

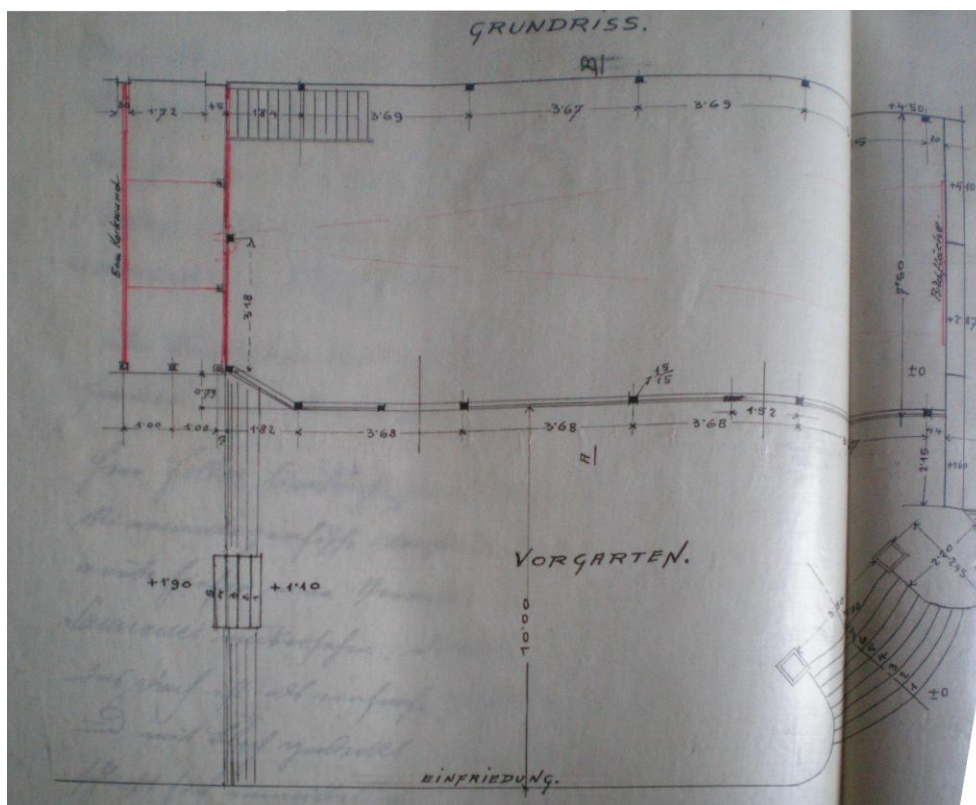

Obr. 23 – Plán na stavbu kinosálu v hotelu Sansoucci¹⁵⁷

Oznámení H. A. Fellerovi o plánované komisní prohlídce kina v Bavorském domě, rukopis.

¹⁵⁶ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány). Nákras verandy hotelu Sansoucci, kresba.

¹⁵⁷ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány). Plán na stavbu kinosálu v hotelu Sansoucci, kresba.

Obr. 24 – Plán stavbu kina v hotelu Sansoucci¹⁵⁸

¹⁵⁸ SOKA Karlovy Vary, *Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950)*, inv. č. 353, karton 124. Žádosti o povolení stavby kinematografu v hotelu Sansoucci (2 plány). Plán na stavbu kina v hotelu Sansoucci, kresba

MATTONI'S GISSHÜBLER
 SAUERBRUNN
 Vorrätig in jedem Hause
 Als Trinkwasser beim Kurgebrauch, sowie zur Nachkur Beschleunigung bestens empfohlen.
 Mattoni's Trinkhalle
 am Marktplatz
 Bureau: Egerstrasse.

Karlsbader BADEBLATT

Schriftleitung und Verwaltung Hans „Bellevue“, Stefanpromenade.

Prachtvoller Ausflug nach dem Kurort Giesshübl Sauerbrunn
 Automoblrennen ab Karlovar-Fr. Joseph-Park mehrmals täglich. Omnibus, ab Tausendpils, 2mal täglich. 1. Uhr vorwärts, und 1. Uhr rückwärts. Fahrkarten - Verkauf in Mattoni's Trinkhalle, Marktplatz. Ausfahrt, hin oder zurück. - K. S. - Omnibusfahrt hin und zurück. - 2.30. Einpreis: K. 14.-, Zweipreis: 21.-
 Egerstraße Karlovar-Giesshübl-Karte.

Karlovar ab	7.15	10.45	1.47	5.42
Giesshübl an	8.30	11.45	3.10	6.41
Giesshübl ab	10.17	1.48	5.42	7.13
Karlovar an	11.17	3.08	6.13	8.42

Preis einer Nummer 10 Heller. Dienstag, 1. Juli 1913. Erscheint ganztägig täglich mit Ausnahme nach Sonntagen.

Pötzl's Café Kaiserpark
 idyllischer Frühstückspatz Karlsbade in herrlichster Lage hält sich bestens empfohlen. Elektr. Auto-Verbindung. Endstation der Tramway-Omnibusse.

Café Posthof
 (gegründet 1791)
 Weltbekanntes Etablissement. Größte Auswahl von Zeitungen in allen Sprachen. Anerkannt vorzügliche Bewirtung. Alois KIRBI, Besitzer.

Erstklassiges Wein- u. Delikatessen-Geschäft Restaurant u. Café
 Anerkannt „vorzügliche kurgemäße“ Küche...
 H. G. Pötzl's Nachf. Ernst Künzel, Damp „König v. Preußen“, Mühlbrunnstraße.

Städtisches mediko-mechanisches Zander-Institut
 Heilgymnastik, Massage, Heißluftbehandlung
 KAISERBAD, leit. Arzt Kais. Rat Dr. Tyrnauer.

Savoy Westend-Hotel
 Villa Kiepsutra, Villa Carlton, Villa Hohenzollern
 in Karlobad, Haus I. Ranges, in herrlichster Lage des Westendviertels. Gegenüber dem Hotel schönste Wald- und prachtvolle Promenaden. Feinstes Restaurant.
 KONZERTE 1-3 Uhr. 7-9 Uhr.

Vom k. k. Ministerium des Innern autorisiertes Untersuchungsinstitut für Nahrungs- und Genussmittel. Chemisch-mikroskopisches Institut. Staatlich geprüfter Lebensmittelexperte.
Dr. phil. Eduard Hübner,
 Kreuzstrasse, „Herzog v. Brabant“ I. Stock
Wasser- und Lebensmittel- sowie Harn-Untersuchungen.
 Telefon 1017.

Karlsbader Orpheum Direktion: Josef Modl.
 Abends 1/8 Uhr. Täglich Abends 1/8 Uhr
 (Vom 1. bis 16. Juli 1913.)
 Jose de Milos, Original Radium Platina lebende Kolossal-Monumente ausgef. von den Original-Four Beauty Milos.
 Moros, Porträtplastiker.
 Isabella von Morozza, Sängerin.
 Geschwister Klett. Ein Morgen in den Bergen.
 Clemens Bellang, komischer Dressur-Akt.
 Das Kriegsluftschiff der Zukunft, ein Wunder der Technik, vorgeführt von Ingenieur Hermann Bohle.
 Heinz Krüger, akrobatischer Hünortist.
 Valentine Oida, Verwandlungstänzerin.
 De Brun-Trio, am dreifachen Reck.
 Wopels Kino, die neuesten Aufnahmen.
 The five o'clock tea at Mus. X, Damen-Kunstgessang-Einmale.
 Kapellmeister: Adolf Gieseler.
 Sonn- und Feiertage: Zwei Vorstellungen.
 Beginn der Nachmittags-Region der Abend-Vorstellung halb 9 Uhr.
 Nachmittags-Vorstellungen genau wie abends.
 Kinder bis zu vierzehn Jahren zahlen nachmittags die Hälfte.
 Eintritt im Wintergarten ab 10 Uhr abend frei.

Neu eingerichtete
Leihbibliothek
 daber
hygienisch.
 Deutsch, Englisch, Französisch, Italienisch, Russisch, Polnisch.
R. Hengstenberg Nachf.
 Haus „Strauss“ Alte Wiess.
 Telefon 74 ein. VIII.

Zentral-Theater
 lebender Photographien
 neben der Hauptpost.
 Spielzeit: Sonn- und Feiertage ab 2 Uhr nachmittags bis 11 Uhr nachts. - Wochentags ab 4 Uhr nachmittags bis 11 Uhr nachts.
 Jeden Mittwoch und Samstag neues Programm. Singspiele, abwechslungsreiche Programme.
 Kein Wartens! - Stets Zutritt!

Richard Lohwasser,
 English und American Herren-Mode-Salon.
 Anfertigung
feinster Herrenkleider.
 Größtes Lager (Spezialtiten) engl. Stoffe
 Haus „Hungaria“, gegenüber Schlossbrunn.

HOTEL und RESTAURANT „Bayrischer Hof“
 Altrenommiertes Haus, gegenüber dem Kaiserpark. Anerkannt kräftige kurgemäße Küche - Große luftige Speisestube - Prachtvoller Besenmangergarten - II. Weine - Bekanntester Egerstr. gegenüber dem Kaiserpark Original Japanische Weinstube. Für Diabetiker kompl. Mittag- und Abendlich. Um günstig. Besoch bitten hochachtungsvoll K. Miel.

Hotel Weber Karlsbad-Bahnhof.
 Ab 1. Juli 1913
„Kurzes Gastspiel“
Folies-Caprice Berlin
 Heute Abend 1/8 Uhr
Der keusche Josef. Posse von Louis Tafelstein.
Der Rehbock. Posse mit Gesang von Theo Halten. Musik v. Artur Steinko.
Die Tochter der Braut. Posse v. Satyr.
 Kassenöffnung 7 Uhr. Anfang abends 1/8 Uhr. Ende 10 Uhr. Teleph. Nr. 674.
Bei Tischchen u. Restaurant Kurgeme. Küche.
 Omnibusverbindung und Tramway-Verkehr zum und vom Theater.

Café „Schweizerhof“
 Ab 1. Mai täglich:
 Früh- u. Nachmittags-Freikonzerte.
 Reiche Auswahl in Zeitungen.
 Kaffee, Tee zum Preise von 80 h.
 Hochachtung Franz Teichhammerhöl.
 5 Minuten oberhalb der Karlsbrücke und gegenüber Sauerbrunn gelegen.
 Ruhige, herrliche, staubfreie Lage.

Restaurant „Schwedisches Haus“
 KARLSBAD,
 Bürgerliches Haus. - Elektrisches Licht. Solide Bedienung. - Zivilis Preise.
Komfortable Fremdenzimmer
 für Kurgäste und Passanten.
 Kurgemäße Küche. - Ganzjährig geöffnet.
 Telefon 639.
 Wilhelm Hein.

Hotel Trautwein neben der Hauptpost gegenüber Eisenbahnstation.
 P. T. Kurgästen und Passanten bestens empfohlener Elektr. Licht, Lift, großer Speisesaal, Café, Gartensrestaurant - Bürgerliche Preise. - Vorzügliche Küche vegetarische und diätetische Küche nach ärztlicher Vorschrift. - Parterre Kost.
 Friedrich Trautweins Erben.

Ungekippte und ungezuckerte Weine.
 Prima Spezial-Küche für Diabetiker.
Hotel „Nürnberger Hof“

Obr. 25 – Reklama na Zentral-Theater v periodiku Karlsbader BADEBLATT¹⁵⁹

¹⁵⁹ Karlsbader BADEBLATT 1913, č 175 z 1.7., 2 s.

Die Firma Adolf Freud

Karlsbad. Alte Wiese, Haus „Börse“.

welche seit vielen Jahren über die Wintersaison ihr Geschäft in **Abbazia** unterhält, ist durch die momentane Kriegslage gezwungen, ihr Geschäft **heuer in Abbazia nicht zu eröffnen**. Diese für den Firmainhaber so unangenehme Lage wird den p. t. Damen aus **Karlsbad und Umgebung** angenehm zu Nutzen kommen, da die Firma alle **Neuheiten in feinsten Schneiderkleidern, Abendtoiletten, Mäntel, Hüte**, sowie **alle Arten vornehme Pelze**, die für das Geschäft in Abbazia bestimmt waren, am Karlsbader Platze zu **außerordentlich niedrigen Preisen als Weihnachtsgeschenke** zum Verkaufe bringt.

Achtung.

Des bekannten, bisher unter den Namen

Achtung.

Adler-Kino

geführte Unternehmen wird in nächster Zeit in den neu hergerichteten Lokalitäten im **Hotel „Leichenfeld“ in Fischern**, Hauptstr. gegenüber d. Brauerei Weber, wiedereröffnet. — Das neu zu errichtende Kinotheater wird allen modernen Anforderungen entsprechen und in Bezug auf Einrichtung, Ventilation und Hygiene allen Wünschen, die man zu ein modernem Kino-Theater stellen kann, Rechnung tragen. Auch wird die Leitung nach wie vor bestrebt sein, den guten Ruf dieses Theaters, der sich in der Hauptsache auf erstklassige Programme stützte, aufrecht zu erhalten und nur die besten Filme und wirklich gute Neuheiten zur Vorführung bringen.

Eröffnung Weihnachten 1914.

Allen Näheren wird durch die Tagesblätter und Plakate bekanntgegeben werden.

Einem gütigen Zuspruch entgegensehend, zeichne hochachtungsvoll

7023-4

Julius Hoidgrün, Besitzer.

Elite-Kino-Palast

„Hotel Weber“, Karlsbad-Bahnhof.

Inhaber: HEINRICH DAVIDOWICZ.

Programm vom 12 bis 15. Dezember 1914.

Im brennenden Zuge.

Sensationsdrama aus der Zeit der Indianerufstände, in 2 Akten.

See-Aquarium II. Teil. Wissenschaftliche Aufnahme.

O, diese Männer. Herrliches Lustspiel.

Doktor Mors. (Detektiv Braun.)

Detektiv-Tragikomedie in 3 Akten.

In den Hauptrollen: Heda Vernon und Ferdinand Bonn.

Kriegsbericht Nr. 12 der Eikowoch.

Reichhaltiger Inhalt.

An Wochentagen bei rechtzeitigem Eintreffen der Bilder.

Lehmann ist zeremoniös. Komisch.

Malerische Landschaften in Ligurien.

Naturaufnahme.

Änderungen im Programme vorbehalten.

Beginn der Vorstellungen:

An Wochentagen 4 Uhr. An Sonn- und Feiertagen 2 Uhr.

Gelegenheitskauf.

10 kompl. Schlafzimmer werden gegen Kassa sofort billig verkauft. F. Heller, „Hotel Wiener Hof“.

Weihnachts-Geschenke

Juwelier HUGO THOMA 7347

Posthofpromenade Nr. 23

Sonntag den ganzen Tag offen.

Die billigste Einkaufsquelle

für Obst und Gemüse ist nur in Karlsbad, Markthalle, bei Frau Berta Stranz, Calville, Compottäpfel 40—60 h, Bozener Strudeläpfel 50 h, große Maroni, 72 h per Kilo, Kranz feigen, 40 h per Kranz, Almeria-Trauben, K 2.40, Weinlage 30—30 h, Reinetten, 40—60 h p. Kilo, Blumenkohl groß, 1 Stück 30 h, Hauptkranz, Sellerie, Kapuzen, Rosenkohl Splat, Schwarzwurzel etc. stets frisch und billig bei Berta Stranz, Karlsbad, Markthalle. 73056

Wohnungen

im I. Stock, bestehend aus Zimmer, Küche s. Zugehör, im III. Stock Mansardenzimmer mit Kammer sofort zu vermieten. „Nordpol“, Pragergasse. 7346

Wohnung.

2 Zimmer, Küche, separat abgeschlossen, Balkon, Wasserl., elektr. Licht, ist an eine solide Partei zu vermieten. Fischern-N., Haus „Erato“, 271, gegenüber „Hotel Wachmeister“. 6909c

Ein glatthaariger

Rasse-Hund

(Rüde) wird zu kaufen gesucht. Offerte mit Preisangabe unter „M. K.“ an die Verw. d. Blattes. 7348

Flinker Zuschnitt

für Armeelieferung (nach Schnittmuster) wird sofort aufgenommen bei Anton Lohwasser, Horrenschneider-Geschäft, Mühlbrunnstraße. Dasselbst werden auch einige flinke Arbeiter für diese Lieferung aufgenommen.

Wohnung

2 Zimmer und Küche mit Zugehör sind sof. od. später um K 460.— zu vermieten. 5 Minuten von Karlsbad in „Villa Berta“, Drahowitz. Zuschriften unt. „Weihs, 1914“ a. d. Verw. d. Bl. 7344

Betten.

Schränke u. andere Möbel werden nur an bessere Parteien gegen Gebühr verliehen. Schriftl. Antr. unter „M. N 10“ a. d. Verw. d. Bl.

2 Billards,

noch neu, sowie mehrere Marmortische und Holzische und eine kleine Wäscherolle sind übersiedlungshalber billig zu verkaufen. Auskunft Haus „Fürstenstein“, II. Stock. 7293

Wohnung.

Im Hause „Burg Karlstein“, unt. Schulgasse, ist im I. Stock ein großes Zimmer mit Kachelofen, Kammer und Keller und im III. Stock eine schöne Mansarde mit Kochofen und Kohlenlager ganzjährig zu vermieten. Näh. ds.

Eine schöne große Mansarde

mit Kochofen ist im Hause „Freya“, untere Schulg., ab 1. Jänner zu vermieten. Näh. daselbst im I. Stock. 7317

Zu verkaufen:

1 großer Tisch, Betten, Matratzen, Lampen, Kleider u. Diverses ist billig abzugeben. Auskunft im Zeitungsversehl. Löwenstein, Sprudelstr. 7335

Wohnung

mit elektr. Licht, 2 Zimmer, Küche (abgeschl.), mit Balkon an eine solide Partei sofort zu vermieten. Fischern-Neust., gegenüber „Hotel Wachmeister“, Haus „Erato“. 6909-3

Bill. Einkaufsquelle.

für Obst und Gemüse ist im Hause „Bachus“, oberer Kirchenplatz, **Strudel-Äpfel**, . . . 1 Kg 50 h
Weinlage, . . . 1 „ 40 h
Ederrot, . . . 1 Kg 60—80 h
Calvillen 1 Kg Kl. 20—1.40
Citronbirnen 1 Kg 80 h
5243 Franz Sandner.

Billige Militärwäsche.

Grau Doppel-Flanell

Bauchbinde K 1.90
Brust- und Rückenwärmer „ 1.90
Kombination: Brust-, Rücken- und Bauchwärmer „ 2.90

Tricot-Bekleidung

Hemd geraut K 1.90
Hose „ „ 2.50
Leibbinde „ 1.20
Pulswärmer „ —.56
Handschuhe grau „ —.96
Schal grau „ 2.90
Weste mit Ärmel geraut 2.90

Gestrickte Kleidung

Schneehaube grau K —.65
Pulswärmer grau „ —.96
Handschuhe grau „ —.96
Kniewärmer Kamelhaar „ 2.50
Knie- und Wadenwärmer Kamelhaar „ 3.90
Leibbinde Kamelhaar „ 2.70
Socken 3 Paar „ 1.95

Mannschafts-Winter-Bekleidung

(Billige Zusammenstellung)

1 Tricothemd geraut, 1 Tricot hose geraut, Schneehaube, Leibbinde, Handschuhe gestrickt oder Tricot und ein Paar Socken, zusammen K 7.50

Magazin „Zum Liebling“

Karlsbad Telephone 616.

LADEN

mit großem Portal und Galleriegeschoß ab 1. Jänner 1915 eventuell auch eine Wohnung im Hause „Arko“, Kaiser Franz Joseph-Straße zu vermieten. Auskunft „Villa Bayer“, Hocharterre. 7254c

Haar-Zöpfe

werden wegen Auflassung des Artikels unterm Kostenpreis abgegeben.

Friseur Sessel, gegenüber dem „Orpheum.“

„ZENIT“
 Die Asbestschieferwerke „ZENIT“
 G. m. b. H. Mährisch-Schönberg.
 liefern die beste und billigste
Bedachung
 Vertreter: Ernst Wunderlich Asch
 (Böhmen), Dachdeckungs-Geschäft.

Antike Möbel

nebst 2 Krippen, sehr gut erhalten, sind wegen Auflösung
 des Haushaltes billigst zu verkaufen. Nähere Auskunft bei
Heinrich Weil, Schlaggenwald 9135

CENTRAL-THEATER
 lebender Photographien
 Karlsruhad, neben d. Hauptpost.
 Vom 3. Dez. bis 5. Dezember
Die Suffragette.
 (Das Mann-Weib.)
 Englische Frauenwahlrechtskomödie in 5 Akten.
 In der Hauptrolle **Asia Nielsen.**
Der Rechte. Drama aus der Gesellschaft in 3 Akten.
 Nordischer Kaufm. **Gottfried Fritsch, Besitzer.**
 Hochachtend

Baukanzlei

2 Ehemaligkeiten nebst Zagehör, im Parken gelegen, wird im untern
 Stadteile ab Feber 1914 zu mieten gesucht. Gef. Angebote werden unter
 „Unteres Viertel“ in der Verw. d. Bl. entgegengenommen. 9132

Auf erste Hypothek werden
28.000 Kronen
 aufgenommen auf ein gut verzinsbares Haus. Auskunft
 unter „100 A“ postlagernd Fischern-Neustadt. 9235

Ein braves tüchtiges
Dienstmädchen,
 das besonders mit der Wäsche gut umgehen kann, wird
 per 15. Dez. aufzunehmen gesucht bei Frau Toni Mladý,
 Karlsbad, Morgenzeile, „Linderhof“, II. Stock. Vorzustel-
 len von 9-2 Uhr. 9227

Für eine Weingrosshandlung wird gegen hohe Pro-
 vision, tüchtiger
Vertreter
 gesucht. Anträge unter „Praxis Nr. 100“ hauptpostla-
 gernd Karlsbad. 9208b

Für Weihnachten!
„Millieus“

türk. Handtuchereien auf
 Gace oder Atlas, in allen
 Farben, 50 cm X 50 cm
 K 8—, 10—, 12—, 15—,
 Schöne Geschenke-Artikel.

Orient-Basar Edmund Reupert
 Haus „Vulcan“, Kreuzstraße.
 9110

Billiger als überall
 erstklassig Fabrikate
Pianos,
Flügels, Harmoniums,
 sowie sämtliche
Musikinstrumente und Saiten.

Eman. Kreitschmar,
 Karlsbad-Bahnhof.
 Fischera.

im eigenen Hause, I. Stock, gegen
 über Hotel „Wachtmeister“.
 Telefon 4 römisch III

! **Fleisch — Fleisch!**
 Versende im 5 Kg. Postkorb:
 1 Kg. Fleisch Rind-, Kalb- oder
 Schafffleisch à 80 Heller; 1 Kg.
 Schweinefleisch à 110 Heller; 1 Kg.
 Buchfleisch od. Karre à 120 Hel-
 ler; 1 Kg. Schinken oder Speck
 à 140 Heller, alles franko per Nach-
 nahme Heinrich Moskowitz,
 Marm.-rossnigei 4. 8909

Endlich bessere Zeiten!
 Bedeutende Professoren und
 Aerzte empfehlen und
 verwenden im eigenen
 Gebrauch unsere pa-
 tentierte hygienische
 Erfindung die an Einfach-
 heit alles in den Schatten
 stellt. Eheliche erhalten
 gratis Prospekt 10 durch
 Verlag für hygienische
 Literatur Wien I. Woll-
 zeile 12. 2045*

Unübertrefflich in Ton
 Mechanik, Dauerhaftigkeit sind
PROKSCH
 Flügel und Pianinos.
 Pianos zu vermieten. Mässige
 Preise. 3906
 Stimmungen und Reparaturen.
 Alleinvertrieb und Niederlage
 für Karlsbad und Umgebung
Franz Seifert,
 Haus „Ebensee“, Bahnhofstrasse,
 Telefon 684.
 Chotischauer 9069

Kornbrot
 stark 3 Kilo
 schwer à 64 h zu haben bei
Philipp Stein, Teleph. 169.

Mit 1. Dezember 1. J.

hat unser Weihnachtsverkauf begonnen und werden sämt-
 liche Artikel wie:
**Herrn-, Damen- und Kinder-
 wäsche, Tischzeuge etc.**
 zu bedeutend reduzierten Preisen verkauft.
 Wir bitten von dieser günstigen Gelegenheit Gebrauch
 machen zu wollen.

Wäscheetablissement Brüder Ornstein,
 KARLSBAD, Sprudelstrasse. 8769a

Amerikanischer Schreibtisch

Das schönste Weihnachtsgeschenk ist ein
 m. Jalousie u. Zentral-Verschluss — Grosse Auswahl —
 billigste Preise — anerkannt bestes Fabrikat
Bürobedarf Ges. m. b. H. Karlsbad, Bahnhofstrasse
 „Zentralhof.“ 9228

Nach Welchau und Umgebung!

Für die liebevolle Anteilnahme am Heimzuge
 meines guten, zehnjährigen Mutterle, sage allen, die
 trotz des denkbar schlechtesten Wetters herbeigekom-
 men, der Unvergesslichen das letzte Geleit zu geben,
 oder sonstwie mündlich oder schriftlich ihre Teilnahme
 an dem wehen Verste zu Ausdruck bringen, herz-
 lichsten Dank.

Msgr. Baumgärtl,
 emer. Pfarrer in Welchau,
 Leiter des Hospizes d. B. daselbst.
 WELCHAU, im November 1913.

Adler-Kino-Theater

lebender Photographien
 „Hotel Adler“, Fischern, Haupt-Strasse 6170
 Programm vom 3. — 6. Dezember

- 1. Der bürgerliche Tod.**
 Savola-Schlager. Drama in 2 Akten. Savola-
 Glänzende Photographie Wunderbare Handlung
- 2. Eine Aeroplaneheirat.**
 Herzliches Lustspiel in 3 Akten
- 3. Ein Spaziergang in Belfort.**
 Herrl. kolorierte Naturaufnahme.
- 4. Leo auf der Studienreise.**
 Tolle Possé.

Passende Weihnachtsgeschenke

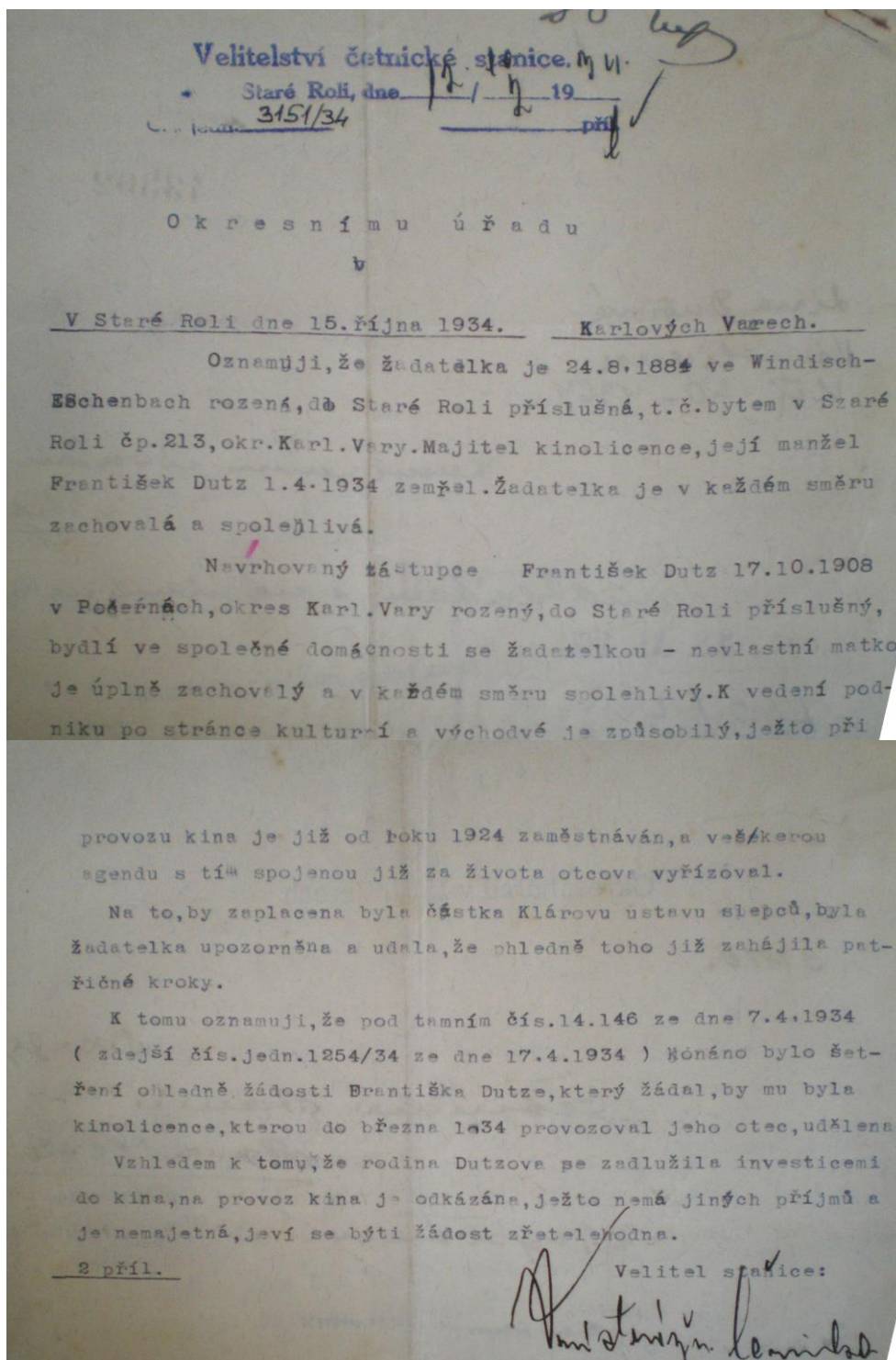
in **Brillantwaren, Uhren, Gold- und
 Silberwaren** in feinsten Qualität offeriert
 zu den billigsten Preisen
Franz Brandl, Karlsbad,
 Egerstrasse, „Stadt Plauen“
**Armbanduhren in Gold, Silber und
 Double** in reichster Auswahl. 9222

Mehrere
hundert Blusen

zu tief herabgesetzten Preisen werden
 abgegeben bei 9239
Brüder Nastopil, Alte Wiese.

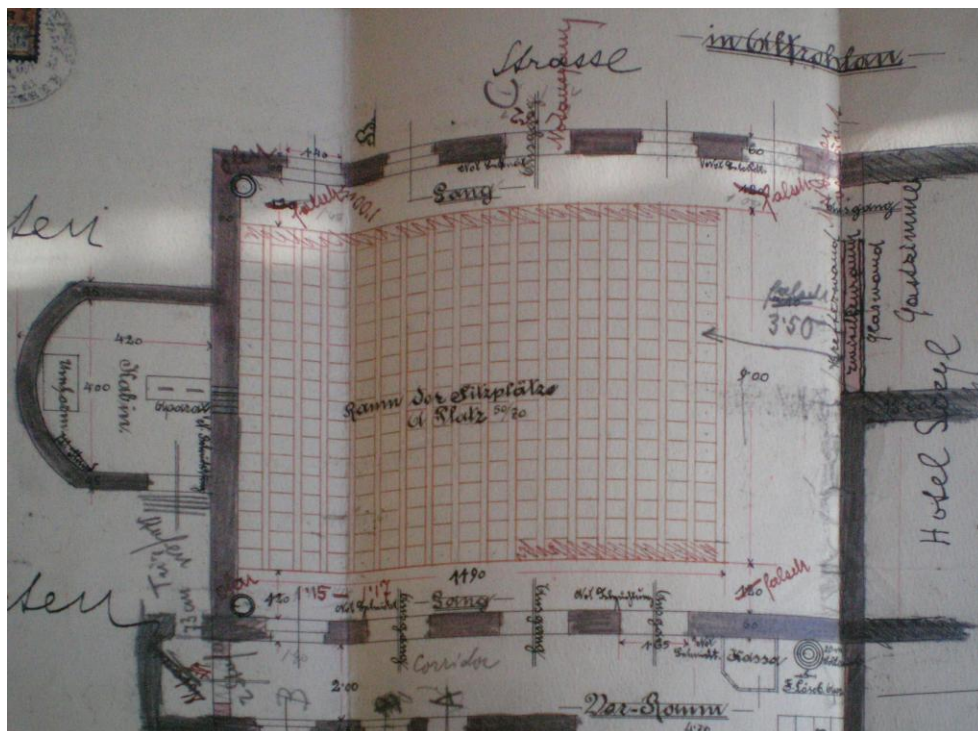
Obr. 27 – Reklama na Central-Theater¹⁶¹

¹⁶¹ Karlsruher Beobacht 1913, č 327 z 3. 12., 12. s.

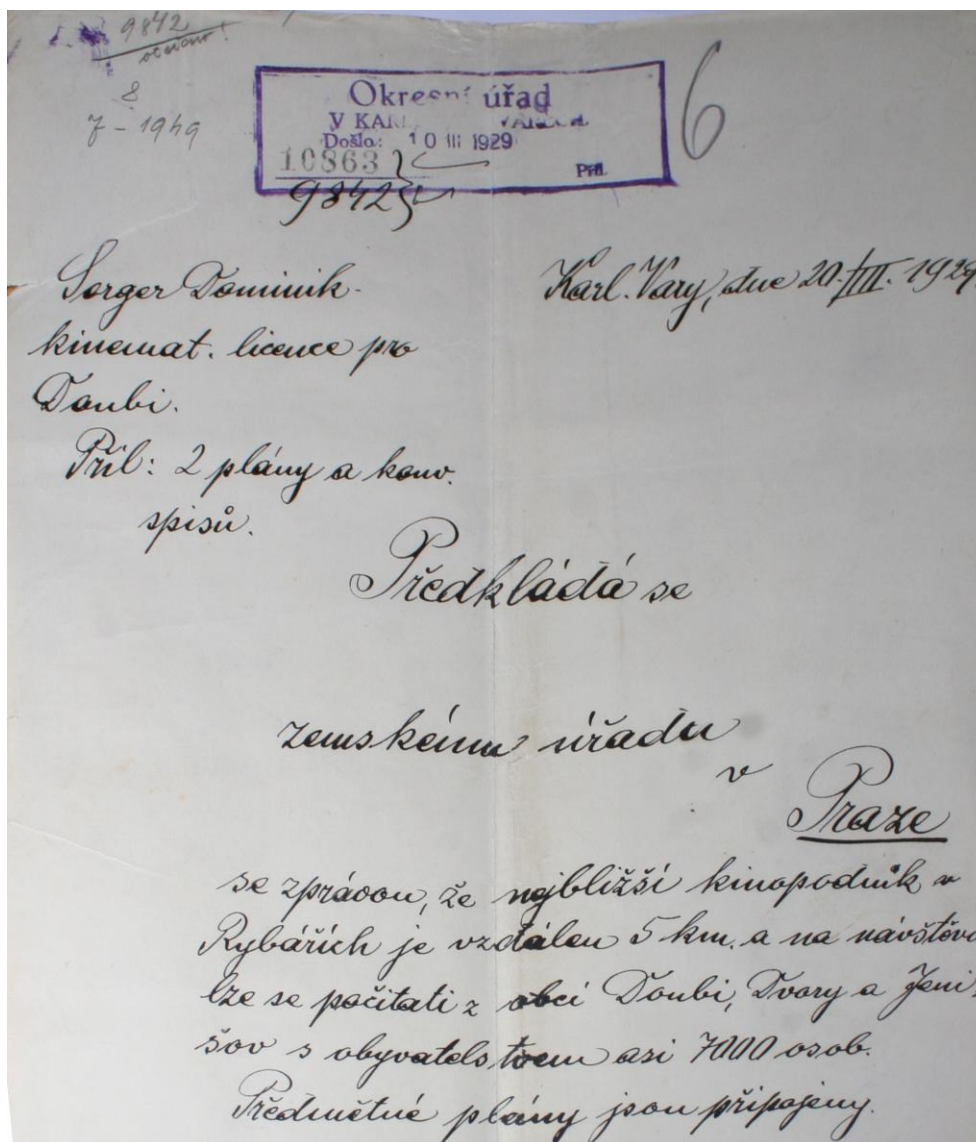
Obr. 30 – Žádost o ustanovení F. Dutze ml. Zástupce pro kino
ve Staré Roli¹⁶⁴

¹⁶⁴ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Zpráva velitele četnické stanice o způsobilosti F. Dutze ml. K provozování kina ve Staré Roli, strojopis.

Obr. 31 – Plán na stavbu kinosálu ve Staré Roli¹⁶⁵

¹⁶⁵ SOkA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 124. Kino ve Staré Roli (7plánů), 1911 - 1930. Plán na stavbu kinosálu ve Staré Roli, kresba.

Obr. 32 – Zpráva velitele četnické stanice o vhodnosti výstavby kina
v Doubí¹⁶⁶

¹⁶⁶ SOKA Karlovy Vary, Inventář archivního fondu 1845 - 1938 (1950), inv. č. 353, karton 122. Kino v Doubí, 1929 - 1931. Zpráva velitele četnické stanice o vhodnosti výstavby kina v Doubí, rukopis.